

Besede in dejanja

Tisiglavca v nemški banki

Guverner Narodne banke dr. Ivo Perišin je povedal tale primer:

Neko naše podjetje je zaprosilo neko nemško banko za kredit 10 milijonov dolarjev z 10,5 odstotnimi obrestmi, toda tako, da bi porabili samo pet milijonov kredita, a obresti bi plačali od vseh 10 milijonov.

Nemška banka je odklopila to prošnjo s tole utemeljitvijo: naš ugled nam ne dopušča odobriti vam kredit pod pogoji, ki so za vas tako neugodni.

Kot vidite nekatera naša podjetja ne upoštevajo niti tujega ugleda, še manj pa svojega.

Večernje novice — 23. maja 1970

Bela vrana

Primer sodi v Glino, v tamkajšnjo tekstilno tovarno. Mlad inženir je prvega v mesecu prejel svoj prvi osebni dohodek. Po točkovnem sistemu, ki je tamkaj uveljavljen, je prejel okoli 3000 din! Povsem zadovoljen s takšnim dohodkom je pogledal malce naokoli.

Kmalu je ugotovil, da so tekstilne delavke prejele tisti dan v povprečju le po 500 din. Razočaran je stopil še istega dne v računovodstvo tovarne. Iz svoje prve modre kuverte je naštel računovodkinji na mizo 2000 din z besedami:

»Spremenite pravilnik o nagrajevanju. Če delavke zaslužijo po vašem 500 din, je za moje dovolj 1000 din mesečno! Razliko lepo razdelite, saj naposled ni nihče kriv, če smo tekstilci trenutno v najslabšem gnetnem položaju!«

Dnevnik, 21. maja 1970

Nadpovprečje v bolnišnicah

Po statističnih podatkih je bila lani cena oskrbnega dne za bolnišnično ali klinično zdravljenje v državi 76,21 din, torej za 13 dinarjev višja kot leto poprej. Nad jugoslovanskim povprečjem je bila cena oskrbnega dne v Sloveniji (98,64 din) in Hrvaški (84,92 din), v drugih republikah je bila pod tem povprečjem najnižja pa v Črni gori (52 din) in v Makedoniji (53 din).

Delo — 26. maja 1970

Plemenski biki v manjšini

Subotički sklad za živinorejo je sklenil na kmetijskem sejmu v Novem Sadu kupiti štiri plemenske bika.

Sejem je že zaprt, toda mnogi njegovi razstavljalci pripovedujejo, kako so Subotičani opravili ta posel. Za nakup teh štirih bikov je iz Subotice v Novi Sad odpotovala komisija petih članov.

Biki so tako ostali v manjšini ali pa je morda eden vreden za dva.

Večernje novice — 22. maja 1970

Minus za mesne izdelke

Tako kot vsako leto je tudi letos posebna komisija na Novosadskem sejmu ocenjevala razstavljene živilske artikole. V oceno je bilo poslanih 432 suhomesnatih izdelkov, kar je v primerjavi s prejšnjimi leti znaten napredek. Na žalost pa doseženi rezultati še zdaleč ne dosegajo količinskega povečanja. Rezultati so namreč vse prej kot ohrabrujoči in kažejo, da klavnice in živilska industrija izkoriščajo pomanjkanje mesa na domačem trgu in prodajajo tudi tisto, česar ne bi smeli. Da je temu tako, potrjuje tudi ugotovitev komisije, ki je zavrnila kar 263 predloženih artiklov.

Gospodarski vestnik — 22. maja 1970

Se več takih tovarn!

V Kaknju so začeli graditi tovarno, v kateri bodo zaposlili okoli sto oseb z zmanjšano delovno sposobnostjo.

Cez tri mesece, ko bo končana in začela delati, bo proizvajala 1.200.000 kosov gradbenih elementov različnih dimenzij. »Elementara«, kot v Kaknju imenujejo bodočo tovarno, bo opremljena tako, da bodo v njej lahko brez težav delali ljudje z zmanjšano delovno sposobnostjo.

Borba — 26. maja 1970

Skrivnost pri davkih

Lani je plačevalo davek na dohodek okoli 144.000 Jugoslovancev. Ost tega novega, dodatnega davka pa je očitno obrnjen bolj proti strokovnjakom in nekaterim svobodnim poklicem kot pa proti privatnikom. Na prste bi lahko prešteli premožne kmete, ki so plačali dodatne davke med advokati, ki gotovo ne zaslužijo slabo, pa je plačal davek na dohodek komaj vsak šesti. Privatniki očitno prijavljajo manjše dohodke, saj je na 660 obrtnikov, 500 zasebnih gostincev in 300 zasebnih prevoznikov prijavil dohodek, ki jih je pristrigel novi davek, le po en predstavnik. Tako so davke plačevali predvsem inženirji, arhitekti, tehniki, zdravniki in znanstveni delavci. Drugače pa govori lestvica višine prijavljenih dohodkov. Na prvem mestu so (48.325 din) zasebni gostinci, slede jim prevozniki (43.746), tem pa obrtniki z 42.754 dinarji čistega dohodka. Golaz očitno prinaša več kot simfonija.

Delo — 24. maja 1970

Špekulacija ali — znajdi se!

Po podatkih zavoda za proučevanje tržišča so državljani do začetka aprila uvozili nad 4160 osebnih avtomobilov, kar je za 38 odstotkov več kot leto dni prej. Samo v marcu so uvozili nad 2140 avtomobilov, kar je za 61 odstotkov več kot v istem mesecu prejšnjega leta. Po nepopolnih podatkih se je v aprilu, pred sprejetjem predpisa o zvišanju prometnega davka, uvoz še zvišal, kar se nanaša predvsem na tiste avtomobile, ki naj bi se precej podražili.

Ekonomika politika — 25. maja 1970

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIĆ

ODGOVORNI UREDNIK
ČRTOMIR SINKOVEC

GLASILO ZZB NOV SLOVENIJE IN ZRVS SLOVENIJE

OB 25. OBLETNICI OSVOBODITVE

„Svobodno Pohorje“ — osrednja proslava slovenske mladine

Razne proslave, na katerih se spominjamo dogodkov iz naše bližnje preteklosti, se vrstijo druga za drugo. Prirediteljem uspešno boljše organizirati kot drugo, včasih nam zagode vreme, toda vse proslave skupaj sestavljajo

ta in leta, tedaj pa jo sami zgradijo v najkrajšem času.

Ena izmed proslav, ki bo bržkone ostala udeležencem še dolgo v spominu, je akcija z nazivom »Svobodno Pohorje«. Že ime samo pove, da proslavo ali akci-

Zamišljen vojaški položaj Pohorja in akcije brigad na njem pa je bil takle:

Sovražnik je zasedel severno Slovenijo. Nekatere ustanove, bolnišnice in skladišča so preselili na Pohorje, ki je postalo otok osvobojenega ozemlja v sovražniškem zaledju. Zato je sovražnik začel pritiskati proti Pohorju da bi ga dobil pod nadzorstvo. Med drugim mu je uspelo zasesti Lovrenc, od tam pa s stalnimi izpadi veže nase naše enote in moti delo ustanov. Zato so partizanske enote dobile nalogo, sovražnika v Lovrencu napasti in uničiti. Z vseh strani Pohorja so se v naglih pohodih približale cilju napada, druge enote pa so zasedle položaje okoli sovražnikovih postojank v Mariboru, Slovenski Bistrici, Konjicah, Slovenj Gradcu, Dravogradu in Radljah da bi tako preprečile pošiljanje pomoči v Lovrenc. Kakor vidimo, je položaj podoben kot med zadnjo vojno, ko je v drugi polovici 1944 bilo na Pohorju osvobodeno ozemlje, važno izhodišče za nadaljnje širjenje protinacistične vstaje prek Drave v Avstrijo.

Vaje so se udeležile enote vojske, teritorialne obrambe, predvojaške vzgoje in tabornikov. Vsaka izmed petih kolon, ki so igrale vlogo napadalca, je bila sestavljena iz enega do treh mladinskih brigad ter enote teritorialne obrambe. Mladinske brigade so nosile imena partizanskih brigad kot Prešernove, Tomšičeve, Slanodrove, Lackove, Dolenjskega, Koroskega in Primorskega odreda. Vsi udeleženci akcije so nosili 10 cm pod ramenom na desnem rokavu poseben znak, odtisnjen na platnu. Mladinske enote so imele tudi svoje vodstvo, komandante, oziroma komandirje, načelnike štabov in komisarje. Vsak izmed njih je imel oznako položaja na rokavu, podobno partizanskim položajnim oznakam. Drugače pa je bila brigada (oziroma odred) sestavljena iz treh do štirih čet, delovnega voda in štaba. V vsaki enoti je bilo tudi nekaj starih pohorskih partizanov.

Napad na Lovrenc je opazovala precejšnja množica ljudstva. Mariborski aeroklub je s svojimi letali predstavljal letalske sile partizanov, ki so pridrli z vseh strani ter enoto JLA, ki je predstavljala branilce, zajeli, oziroma uničili. Vmes so skočili iz letal trije padalci, ki so predstavljali večji padalski desant. Marsikdo v Lovrencu, ki je kljub napredku še vedno precej odročeno kraj, je prvič v življenju gledal toliko letal tako od blizu in opazoval padalce.

Po končani vaji so se udeleženci napada in obrambe zbrali pred tribuno na šolskem igrišču.

Govoril jim je predsednik Zveze mladine Jugoslavije Janez Kocijančič. Med številnimi gosti, vidnimi predstavniki našega javnega življenja je bil tudi tovariš Edvard Kardelj. Mladinske enote z zastavami so poslušale govor poleg vojakov in pripadnikov teritorialnih enot. Njihove slikovite uniforme, prilagojene nazorom in okusu posameznika, so bile podobne po svoji raznovrstnosti partizanskim. Drugače pa se je v petindvajsetih letih tudi »revolucionarna moda« temeljito spremenila. Nekoč so prevladovali ruski motivi, zdaj pa bolj južnoameriški — dolgi lasje, baretke in klobuki ter čepice, podobne ameriškim iz državljanske vojne.

Po končanem uradnem delu proslave se je začela zabava na prostem. Trgovska in gostinska podjetja so poskrbela, da je bilo dovolj pijače in jedade, nastopile so številne godbe in pevske skupine. Odprli so nov obrat »Marlesak«, ki bo izdeloval montažne hiše.

MP

Tovariška čestitka

Mestni odbor Zveze združenj borcev NOV iz Sarajeva je mestnemu odboru ZZB NOV v Ljubljani poslal brzojavko s tole vsebino:

Zelo nas je razveselila novica, da je herojska Ljubljana tudi uradno proglašena za mesto heroja. Ko se veselimo z vami dragi tovariši, borci Ljubljane in vse Slovenije, vam najiskreneje čestitamo in želimo uspešen nadaljnji socialistični razvoj vašega mesta.

Z nedeljske proslave v Lovrencu. Govori Janez Kocijančič

veličastno celoto, ki nam kaže, da nikoli med našim ljudstvom ne bo zamrl spomin na slavne čase bojev za svobodo. Nekatere proslave bodo dolgo ostale v spominu udeležencev zaradi tega ali onega razloga. Da ne govorimo o prebivalcih kraja, kjer je bila proslava. Zanje je to velika spodbuda, in neredko bi čakali na novo cesto ali kako zgradbo še le-

jo ne moremo omejiti samo na en kraj. Pohorje je namreč razsežno, in če govorimo o proslavi na enem kraju, lahko pri tem mislimo samo na sklepno prireditve.

Če se omejimo samo na potek akcije in ne omenjamo obilice raznovrstnega organizacijskega dela, ki se je bržkone začelo že tedne in mesece pred 31. majem, se je vsa akcija začela v petek, 29. maja. V Slovenj Gradcu, Vuzenici, Radljah, Vuhredu, Mariboru, Slovenski Bistrici in v Zrečah so bili zvečer partizanski mitingi, kot prireditelji pa so nastopale mladinske brigade. Te so naslednjega jutra krenile iz vseh naštetih krajev prek Pohorja proti izhodiščnim položajem za napad na Lovrenc. Spotoma so obiskale več krajev, znanih iz osvobodilne vojne. Zvečer so spet priredile mitinge na Smolniku, Rdečem bregu, pri Bezjaku in v Lovrencu.

V nedeljo, 31. maja ob 9. uri, se je začel napad brigad na Lovrenc. Tako je vsa akcija dobila poleg vaje v pohodih tudi vojaški pomen za usposabljanje mladih ljudi za obrambo.

Dogodki tedna

● Član sveta federacije Edvard Kardelj se je vrnil z obiska v Latinski Ameriki. Obiskal je Čile, Peru in Mehiko in se pogovarjal z najvišjimi predstavniki teh dežel. V izjavi po povratku je dejal, da je s potovanja prinesel zelo bogate vtise in se prepričal o naraščajočemu pomenu tega dela sveta v mednarodnih odnosih.

● V razpravi o gospodarskih gibanjih na začetku leta, ki je bila v odboru zbor narodov zvezne skupščine v Beogradu, so poslanci zahtevali, da jim zvezni izvršni svet da podrobnejša pojasnila, natančnejše ocene sedanjega gospodarskega položaja, predvsem pa, da pove, kaj namerava storiti, da bi se splošni položaj izboljšal. Središče pozornosti je bilo gibanje cen in življenjskih stroškov, splošna proračunska in investicijska potrošnja, zaposlovanje in uresničevanje nekaterih drugih temeljnih postavk gospodarske politike v letošnjem letu.

● Predsednik CK ZK Slovenije Franc Popit je sklical drugo sejo konference ZK Slovenije za 25. junij. Na svojem drugem zasedanju letos bo 195 članov konference razpravljalo po predlogu dnevnega reda o nalogah komunistov pri razvoju družbeno-ekonomskih odnosov v kmetijstvu.

● Pod vodstvom namestnika državnega sekretarja za narodno obrambo generalpolkovnika Miloša Šumonje je bila naša vojaška delegacija na Svedskem. S tem je vrnila obisk svedski vojaški delegaciji, ki je bila lani v Jugoslaviji pod vodstvom poveljnika oboroženih sil Torstena Rappa.

● Kanadski državni sekretar za zunanje zadeve Mitchell Sharp se je z nekaterimi svojimi sodelavci mudil na štiridnevem uradnem obisku v Jugoslaviji, kamor ga je povabil sekretar za zunanje zadeve Mirko Tepavac. Predstavniki obeh držav so se pogovarjali o aktualnih vprašanjih iz mednarodnega življenja ter o možnostih za razširitev dvostranskega sodelovanja.

● V Beogradu so bili pogovori za utrditev programa kulturnega sodelovanja med SFRJ in SZ v obdobju 1970-71. Jugoslovansko delegacijo je vodil Vlado Maleski, predsednik republiške komisije za kulturne stike s tujino SR Makedonije, sovjetsko pa veleposlanik SZ v Beogradu Ivan Beneditov.

● Na sedežu OZN v New Yorku so sporočili, da bo generalni sekretar U Tant junija obiskal Moskvo, kjer se bo pogovarjal predvsem o tem, kako naj bi znova vzpostavili mir v Indokini. U Tant bo obiskal tudi London in Haag.

● V Rimu je bilo dvodnevno zasedanje zunanjih ministrov NATO. Razpravljali so za zaprtimi vrati o zmanjševanju sil NATO in varšavskega pakta, o evropski varnosti in bližnjem vzhodu. Na zasedanju je med 15 članicami udeleženkami prišlo do nesoglasja, ker so se nekateri ministri zavzemali za predlagano konferenco o evropski varnosti, nekateri pa so bili proti. Na koncu je italijanski premijer Rumor dejal, da je treba najti rešitev v okviru OZN in da mora k temu vsakdo pripomoči.

● Podsekretar italijanske komunistične partije je govoril v Bologni o svojem obisku v Jugoslaviji in med drugim dejal: »Tudi tisti Italijani, ki gledajo kritično na jugoslovansko socialistično ureditev, lahko ugotovijo, da je ta dežela, ki stoji zunaj vojaških blokov, v polni meri ohranila samostojnost ter neodvisnost in da ima istočasno tudi pomembno težo v mednarodnem političnem življenju. Izkušnja Jugoslavije za služi pozornost in o njej naj bi razmišljale tudi tiste italijanske demokratične sile, ki niso še prepričane, da mora Italija zapustiti NATO in ostati zunaj vsakršnih blokov.«

● Navzlic demonstracijam neonacistov in sramotanju Nemške demokratične republike ob srečanju med zahodno-nemškimi kanclerjem Brandtom in predsednikom vzhodno-nemške vlade Stophorn v Kasslu, so v Berlinu uradno izjavili, da so pripravljeni nadaljevati pogovore z Bonnom, katerih namen je vzpostaviti mednarodnopravne odnose med Nemčijama. Do srečanja šefov vlad bo prišlo, ko bo zahodna stran pripravljena priznati NDR. Vlada NDR pa se zavzema tudi za to, da bi obe državi takoj sprejeli v OZN in, da ZRN ukinе zakone, ki pomenijo diskriminacijo za državljane NDR.

● V Kartumu so slovesno proslavili prvo obletnico sudanske revolucije. Ob tej priložnosti je sudanski predsednik Numeiri razglasil nacionalizacijo tujih bank in nekaterih tujih trgovskih družb.

● Francoska vlada je razpustila tako imenovano maotistično grupacijo »proletarska levica«. Njeno glasilo »La cause du peuple« vodi Jean Paul Sartre. Notranji minister Marcelin je na seji vlade izjavil, da je ta grupacija nameravala »z oboroženim bojem priti na oblast v Franciji«.

● Zavoljo katastrofalne suše, ki je prizadela del Brazilije, v katerem živi več kot 20 milijonov ljudi, je nastala huda lakota. Več kot 200.000 sestradancev, ki so zapustili svoja skromna posestva ali so jih odpustili z latifundij, je preplavilo mesta v najmanj petih severovzhodnih državah Brazilije in napadajo tržnice, trgovine, avtobuse, tovornjake in vlade. Nastopiti je morala vojska in policija, vladna uprava pa hiti z javnimi deli, da bi omogočila lačnim ljudem vsaj minimalne dohodke.

● LR Kitajska in DR Vietnam sta podpisala novo pogodbo o vojaški in gospodarski pomoči. V smislu tega sporazuma bo Kitajska nudila letos Vietnamu novo brezplačno vojaško in gospodarsko pomoč. Do te kitajsko-vietnamske pobude je prišlo neposredno po znani izjavi predsednika Mao Ce Tungu, da je Kitajska pripravljena pomagati narodom Indokine v boju proti ameriški imperializmu.

● Prvega junija bodo v Kambodži uvedli nagla sodišča. S tem bo phnompenški režim generala Lon Nola začel izvajati drastične ukrepe proti dezertarjem, proti tistim, ki bi širili lažne vesti, ali pa sodelovali v prokomunističnih akcijah in s tem izdajali domovino. Strogi ukrepi bodo zadeli tudi tiste, ki bi poslušali oddaje »sovražnih tujih radijskih postaj«.

● V dneh, ko je v Rimu zasedala atlantska zveza, kjer so veliko govorili o sovjetskem ogrožanju v Sredozemlju, so v Parizu objavili vest, da bo od 3. do 5. junija prišel na uradni obisk v Francijo sovjetski minister za zunanje zadeve Andrej Gromiko, in sicer samo deset dni pred napovedanim državnim obiskom romunskega predsednika Ceausesca. Sovjetsko-francoski odnosi pa se ne omejujejo samo na napovedani obisk Andreja Gromika. K novemu šefu generalnega štaba francoske mornarice admiralu Storeliju bo prišel na prijateljski obisk tudi poveljnik sovjetske mornarice admiral Gorškov. Sovjetska zveza in Francija pa sta tudi objavili novico o neposrednem sovjetsko-francoskem sodelovanju pri poletu v vesolje.

S SEJE REPUBLIŠKEGA ODBORA ZVEZE REZERVNIH VOJAŠKIH STARESIN

Splošni del strokovnega programa končan že v vseh občinah

Dne 26. maja so se v Ljubljani sestali člani republiškega odbora ZRVS Slovenije. Seje se je udeležila tudi delegacija republiškega odbora ZRVS Hrvatske, navzoč je bil tudi predsednik zveznega odbora ZRVS tovariš Milutin Morača.

Potem ko so udeleženci sestanka poslušali uvodno politično predavanje o današnjem položaju na svetu, se je pričela razprava o poslovniku republiškega odbora, nato pa so člani glasovali za njegov sprejem. O poslovniku so že prej razpravljali na raznih forumih, nazadnje na seji predsedstva republiškega odbora ZRVS. Izrečene so bile nove pripombe. Tako je nastal poslovník, ki je dejansko sad vsestranske obravnave mnogih ljudi in ki so ga zato tudi na seji odbora dokončno sprejeli. Člani pa se pri tem pokazali zavzetost in precejšnjo mero natančnosti, saj je poslovník navodilo za delo vodstva Zveze.

Sledila je razprava o izvajanju strokovnega programa v letošnjem letu. Že pred sejo so člani odbora prejeli informacijo o tem zelo važnem, ključnem vprašanju iz dejavnosti ZRVS.

Iz te informacije lahko razberemo, da so splošni del programa, ki zajema tri teme, končali že v vseh občinah, v nekaterih pa tudi že zamudnike. Predavanja so bila na splošno dobra. Izkušnje pa kažejo, da ni priporočljivo organizirati pouka za več poglavij naenkrat, v enem dnevu, ker kmalu pri poslušalcih zaradi utrujenosti začne pozornost upadati in ne morejo več tako slediti predavatelju kot v začetku. Udeležba je bila od 70 do 85 odstotkov, tam pa, kjer so organizirali predavanja tudi za zamudnike, dosegla 90 odstotkov. Predavatelji veliko bolj uporabljajo učila in pripomočke kot prej.

Zdaj se začne razdobje, ko bo JLA izvajala program po zvrsteh in službah. Ponekod so s tem že začeli. Težave so zaradi stroškov prevoza in dnevnice, posebno po revnejših občinah. V razpravi, ki je sledila, pa se je izkazalo, da so ponekod prišli rezervni starešine k pouku, toda pouka zaradi različnih razlogov ni bilo. Predstavnik JLA pa se je spet pritoževal, da je bil v posameznih primerih odziv rezervnih starešin zelo slab.

Letos se šolsko leto za rezervne starešine konča s koledarskim. Sledili bodo izpiti, ki jih bodo

rezervni starešine za razliko od prejšnjega testiranja polagali prvič. Več članov odbora je opozorilo, da bodo izpiti po obsegu zelo obsežna naloga, saj v nekaterih občinah, zlasti mestnih, živi po več tisoč rezervnih starešin. Zato naj bi začeli že v septembru priprave. Predvsem naj bi izbrali vprašanja in jih začeli objavljati v strokovnem glasilu ZRVS »Naši obrambci«. Že zdaj pa bo tudi potrebno lotiti se priprav za sestavo načrtov za strokovno usposabljanje rezervnih starešin v letu 1971.

Posebno pozornost odbor in vsa vodstva ZRVS posvečajo zadnji čas delu komisije za splošno obrambno vzgojo prebivalstva. Ta komisija, ki je bila ustanovljena šele pred kratkim, začneja ob pomoči drugih dejavnikov iskati primerne oblike dela. Že zdaj se vidi, kako potrebna je bila njena ustanovitve, saj so možnosti za delo velike. Veliko zanimanje šolske mladine za našo obrambo je pokazalo, kako so se nekateri motili, ko so trdili, da se mladina za obrambo ne zanima. Zato so sklenili, da se bo komisija še posebej ukvarjala z delom med šolsko mladino. Samo pouk ob obrambni vzgoji je namreč premalo. Velikokrat so akcije okoli seznanjanja mladine z obrambnimi pripravami preveč kampanjske in zato nimajo takšnega uspeha, kot bi ga morale imeti. Nadalje bo treba določiti smernice za obnašanje rezervne starešine na delovnem mestu. Tam naj bi se za-

vzemal za obrambno vzgojo in priprave za obrambo.

Nekaj težav je tudi zaradi neusklajenosti med ZRVS, oddelki za narodno obrambo pri občinah skupščinah in komandanti ter štabi JLA. Ponekod ti trije še niso našli skupnega jezika in delujejo preveč ločeno, kar je treba kar najhitreje odpraviti.

Za republiško vodstvo ZRVS je zelo pohvalna velika pozornost, ki jo posveča tisku, tako naši obrambi kot posameznim publikacijam, ki izhajajo občasno, služijo pa strokovnemu pouku rezervnih starešin. Tudi na tej seji republiškega odbora so govorili o programski in idejni usmeritvi naše obrambe, predsednik komisije za tisk pa je seznanil navzoče, da so izmed desetih knjig, ki so letos v načrtu, štiri že v tisku. Na eni izmed prihodnjih sej pa bodo razpravljali o listu »TV 15«, ki je organizacijsko glasilo ZRVS.

Ob koncu sestanka je tovariš Milutin Morača seznanil člane z delom zveznega odbora, predvsem s težavami. Po njegovem izjavljajo naj bi bil jeseni posvet vseh družbenopolitičnih organizacij o obrambnih pripravah. Tovariš Miha Butara pa je seznanil navzoče z ukrepi, s katerimi naj bi del upokojenih -oficirjev dosegel, da bi njihove pokojnine uskladili s pokojninami v drugih republikah. Po zadnjih popravkih so za del upokojenih oficirjev v Sloveniji namreč nekaj nižje kot v drugih republikah.

MP

Zanimiva ugotovitev

Zvezni svet za zdravstvo in socialno politiko je letos februarja izdal obširno »Poročilo o varstvu borcev, vojaških vojni invalidov in njihovih družin po republiških predpisih«.

Na koncu tega obsežnega poročila je navedenih tudi nekaj ugotovitev. Med temi ugotovitvami je tudi tale:

»Invalidski dodatek ni v nobeni republiki dosegel ravni minimalnega osebnega dohodka, čeprav je bila njegova višina, ko je bil leta 1952 prvič uveden, nad povprečjem minimalnih osebnih dohodkov v SFRJ.«

Za boljše razumevanje te ugotovitve navajamo, da je invalidski

dodatek v letu 1952 znašal 3.000 (starih) dinarjev, tako za osebne invalide kakor tudi za uživalce družinske invalidnine.

Danes znaša v Sloveniji invalidski dodatek 369 novih dinarjev. Te dni beremo v časnikih, da je pripravljen predlog, naj bi v Sloveniji znašal minimalni osebni dohodek 500 dinarjev. V osnutku novega republiškega zakona o vojaških vojni invalidih, ki je predložen skupščini SR Slovenije, pa se predlaga zvišanje invalidskega dodatka od sedanjih 350 dinarjev mesečno na 410 dinarjev.

To je povsem v skladu z navedeno ugotovitvijo.

V.M.

Občanova beležnica

Za pomoč in varstvo ostarelih ljudi

Republiška konferenca SZDL Slovenije ima v programu ustanovitve sekcije, ki bo obravnavala vprašanja s področja socialne politike in odnose, ki izhajajo iz te politike. Ker se ti odnosi največkrat vežejo na delovanje krajevne samouprave in ker bo do v teh vprašanjih morale vedno bolj odgovorno razpravljati tudi organizacije Socialistične zveze, so občinskim konferencam posredovali predlog akcijskega programa za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v SR Sloveniji za leto 1970.

Število ostarelih ljudi v Sloveniji namreč hitro narašča. Leta 1961 je bilo pri nas 7,8 %, od leta 1971 pa se predvideva, da bo 9,5 % ljudi starih nad 65 let.

Mnogi izmed njih, kljub starosti, nemoči in boleznim živijo popolnoma sami ali tudi pri svojcih v dokaj neurejenih razmerah. Vzrokov za tako stanje je več. Mnogo ostarelih ljudi nima svojih otrok ali svojcev, ki bi zanje skrbeli, mnoge so le ti zapustili zaradi urejanja svojega lastnega življenja. Pogosto starši in otroci ali tudi sorodniki ne morejo živeti skupaj zaradi stanovanjske stiske, medsebojnega nerazumevanja, od-

daljenosti mesta bivališča in zapostavitve mladih itd. ...

Nekateri ostareli ljudje pa ne želijo živeti v življenjski skupnosti s svojci ali drugimi, ker so radi v pozni starosti čimbolj samostojni in neodvisni.

Sodobna socialna gerontologija, veda o starostnih pojavih in o starih ljudeh, zagovarja čim daljše samostojno življenje ostarelih ljudi. Zato tudi predvideva, da je 95 % ljudi, stari nad 65 let, ob organizirani pomoči in skrbi svojcev oziroma družbe oziroma enih in drugih skupaj, sposobno samostojno živeti. Ta koncept socialne gerontologije se je uveljavil tudi pri nas.

Vrste pomoči, uslug, velikih in drobnih pozornosti, ki jih potrebujejo ostareli ljudje, so številne in zelo raznolike. Za nekatere od teh so potrebne dobro organizirane službe (učinkovito zdravstveno varstvo in zdravstvena nega, urejevanje zahtevnejših posegov za vzdrževanje higiene in reda, do deljevanje sredstev materialno nepreskrbljenim, urejanje medsebojnih razmerij itd.). Za druge vrste pomoči pa je potrebna dobro organizirana družba. Družba, ki s svojim socialnim čustvovanjem,

posluhom do bližnjega in solidarnostjo do sočloveka daje ostarelemu človeku vrsto manjših in večjih uslug (prinašanje hrane, kurjave, čtiva in dr., poslušanjem in svetovanjem, organiziranjem in omogočanjem kulturno-rekreacijskih dejavnosti itd.).

Zato se ves sodoben in napreden svet trudi, da aktivira vrste družbenih dejavnikov, ki razmišljajo o oblikah in načinih pomoči ter organizirajo in uresničujejo moderne ter človeku dostopne in sprejemljive vrste skrbi in pomoči ostarelim ljudem.

Kljub prizadevanjem v tem pogledu pa ugotavljamo, da še vedno ostaja nerešena vrsta problemov, ki težijo življenje ostarelih ljudi.

Nujno je potrebno pričeti z organizirano in koordinirano dejavnostjo služb, družbeno-političnih in drugih organizacij, društev, krajevnih skupnosti in drugih, ki naj doprinesejo k boljšemu nudenju neposredne pomoči ostarelim ljudem, ki potrebujejo pomoč svoje okolice. Zavestno in načrtno programirane ter organizirane akcije v letu 1970 naj bi bile osnova za poglobljeno, široko zastavljeno delo v naslednjih letih ...

BRANKO BLENKUŠ

Besede naših dopisnikov

RIBNICA

Vikend za borce na Travni gori

Bivši borci se starajo in s starostjo prihajajo tudi druge nadloge, predvsem pa boleznj kot posledica prestopnega trpljenja. Zato so potrebni obmorskega ali planinskega zraka. Občinski odbor ZZZ NOV Ribnica ima v naselju Počitniške skupnosti ZB NOV Ljubljana v Banjolah pri Pulji vikend hišico s tremi ležišči. Na letovanju v Banjolah se zvrsti letno komaj do 40 članov Zveze borcev. Za druge prosilce — in teh ni malo — ni prostora. To pa povzroča med prizadetimi negotovanje.

To je dalo Občinskemu odboru ZZZ NOV Ribnica povod, da so začeli razmišljati o gradnji enega ali dveh vikendov. Odločili so se za Travno goro. Na Travni gori, kjer je višinska razlika nad 900 metrov — tu je tudi turistični dom, v bližnji bodočnosti bo tukaj zrastle počitniško naselje — je najbolj idealen prostor za gradnjo vikendov. Zaprošili so turistično društvo Sodražica za dodelitev stavbene parcele za dva vikenda na njegovem zemljišču. Na Travni gori. Turistično društvo je prošnji ugodilo in bo dodelilo zemljišče brezplačno. Vsekakor lep odziv tega društva.

Če bo mogoče bodo borci iz ribniške občine že letos začeli z gradnjo vikendov. V načrtu je, da bi zgradili dve počitniški hišici. Organizatorji gradnje računajo na prostovoljno delo svojih članov in na pomoč delovnih organizacij, del sredstev pa bo prispeval občinski odbor ZZZ NOV. Ko bodo vikendi zgrajeni, bodo v njih lahko letovali domači borci, lahko pa jih bodo v zameno za letovanje v obmorskih krajih zamenjali z borčevskimi organizacijami ali počitniškimi skupnostmi, ki imajo počitniške hiše ob morju, kjer bi letovali borci iz ribniške občine.

Sloves Travnje gore je že zdavnaj prestopil meje ožje domovine. Zato je prav, da dobe tu svoje mesto tudi bivši borci, zlasti ker je bila prav Travnja gora med zadnjo vojno štiri leta zatočišče partizanov.

k. o.

LEDINE NAD IDRİJO

Proslava 25-letnice osvoboditve

Ledine nad Idrijo poznajo vsi nekdanji gorenjski in primorski partizani. Tu so se večkrat spopadli z Nemci. O tem pričata dve grobišči s spomeniki, na katerih so vklesana številna imena padlih partizanov. V Ledinah so se ustav-

ljale partizanske edinice na svojih pohodih, pred in po napadih na sovražne postojanke v dolini.

Prav zato so se ZZZ NOV občini Idrija, Logatec in Škofja Loka odločila, da bo skupna proslava 25-letnice osvoboditve v Ledinah.

V pripravah za to proslavo, ki bo ob enem vseljenski praznik, sodelujejo tudi druge družbeno politične organizacije. Pokrovitelji proslave pa bodo predsedniki občinskih skupščin iz teh občin.

Proslava bo dne 14. junija letos. Na ta dan vabijo v Ledini vse nekdanje partizane in aktiviste, ki so se borili in delovali v teh krajih ter vse ostalo prebivalstvo od blizu in daleč; posebno pa mladino.

Janez Jeram

IDRIJA

Razprava je bila posvečena socialnim razlikam

V soboto, dne 16. maja letos, je bila v Idriji občinska skupščina ZZZ NOV. Skupščine so se udeležili zastopniki republiškega ZZZ NOV, predstavniki sosednjih občin in nekaterih družbeno političnih organizacij v Idriji.

Udeležba delegatov je bila polnoštevna; problem udeležbe v borčevskih organizacijah v idrijski občini ne obstaja.

Največ razprave je bilo posvečene borcem-kmetom in sploh politiki in problemom kmetijstva ter socialni diferenciaciji. Razprava je bila živahna in je osvetlila mnogo problemov.

Čutili je, da borci še niso okostneli, da se še vedno zanimajo za politična in gospodarska dogajanja ter v velikem številu tudi sodelujejo v raznih družbeno-političnih in gospodarskih organizacijah.

Iz poročila pa je razvidno, da je v idrijski občini 21 krajevnih organizacij ZZZ. V teh organizacijah je vključenih 2186 borcev in aktivistov. Njihova socialna struktura pa je naslednja: v delovnem

AKTIVISTI OF
na svidenje
v nedeljo 7. junija v
DOLENJSKIH TOPLICAH

POIZVEDBA

Tovariša, ki je bil v noči od 5. na 6. april 1945 ranjen v nogo in prejel ranjavo v stanovanju Antona Kastelica, Smarje-Sap 124, kjer je bil v navzočnosti zdravnika in dveh sester amputiran pod koleno, naj se mi javi, ali sporočijo svoj naslov. Nujno potrebujem izjave zaradi socialnega zavarovanja. Stroške povrnem.

Anton Kastelic,
Smarje-Sap 124
p. Smarje pri
Ljubljani

razmerju je 558 članov ali 25,6 odstotka, upokojencev 650 ali 29,9 odstotka, kmetov je 295 ali 13,5 odstotka, gospodinj in drugih pa je 678 ali 31,0 odstotka.

V organizaciji ZZZ NOV je vključenih tudi 583 članov ZVVI. Trenutno prejema v idrijski občini 138 borcev in aktivistov stalne občinske priznave, ki znašajo v povprečju 136,84, najvišje 320,00 din, najnižje pa 100,00 din.

V idrijski občini pa imajo dobro urejen borčevski interni dodatek. Od 24 delovnih kolektivov imajo urejen borčevski dodatek v 13 kolektivih. Dodatek se giblje od 40,00 do 150,00 din, prejema pa ga 334 delavcev.

Organizacije ZZZ NOV v idrijski občini so se aktivno vključile v akcijo za zbiranje prispevkov za osnovno šolo — spomenik NOB v Cerknem. Izmed delegatov skupščine so izvolili nov odbor, ki mu bo še naprej predsedoval tovariš Ivan Čuk.

JANEZ JERAM

TOLMIN

Razpravljali so o stanovanjskem vprašanju in problemu ostarelih kmetov-borcev

Po dveh letih so se konec aprila v Tolminu spet zbrali na redno letno skupščino delegati Zveze združenih borcev, ki so zastopali njenih 3481 članov. Med gosti so bili zastopniki Gregorčičeve brigade, ANPI in aktivistov Zahodno-primorskega okrožja, občinske skupščine in republiškega odbora ZZZ.

Na skupščini so razpravljali o marsičem, toda med socialnimi vprašanji imata največjo težo v tolminski občini, pa tudi marsikje druge, stanovanjsko vprašanje in vprašanje ostarelih borcev - kmetov. Zato so tema dverna vprašanja posvetili največ pozornosti.

Po zbranih podatkih je v občini 306 borcev, ki bi potrebovali boljše stanovanje. 96 je takih, da bi morali stanovanje dobiti takoj, ker je staro nemogoče. Mnogi zaradi nizkih dohodkov ne morejo najeti posojila. Zato se je upravni odbor sklada za borce NOV odločil v Tolminu zgraditi dva stanovanjska bloka s po 15 družinskih stanovanji in tremi samskimi. Dobili jih bodo borci, ki imajo majhne osebne dohodke in zato ne morejo najeti posojila.

Zdravstveno je v občini zavarovanih 341 borcev-kmetov. Nekateri starejši ne morejo več poravnati svojih obveznosti, zato jim ne potrdijo zdravstvenih izkaznic. Tako so tisti, ki so najbolj pomoči potrebni, tudi najbolj udarjeni. Drugi, nekoliko mlajši bi se radi

V nedeljo, 24. maja so pri spomeniku narodnega heroja Majde Silc nad težko vodo pri Novem mestu (na mestu, kjer je padla), svečano sprejeli v mladinsko organizacijo 450 pionirjev iz Novega mesta. O liku svoje soborke Majde je govoril borec 10. ljubljanske brigade, Hinko Bratož-Oki (na sliki). Foto: S. Dokl (Dolenjski list)

SEMEDELA

Priprave na tretje partizansko srečanje

ZB NOV Semedela se je že pričela pripravljati na tretje partizansko srečanje, ki bo tam 4. julija. Izvolili so tudi pripravljalni odbor, ki je že sklepal o delitvi dela in o vsebini srečanja, ki naj bi bilo bolj pestro in živahnije kot prejšnja.

Dne 3. julija popoldne bo prost zabava z rajanjem pred prekrbovalnim centrom na Tomšičevici. Člani ZRVS bodo pripravili skupaj z borci patrolni pohod na Markov hrib. Po pohodu bodo zakurili taborni ogenj in delili partizanski golaž, nato pa bo ob ognju pogovor. Istega dne bodo tudi tekme v balinanju, kegljanju, streljanju z zračno puško in šahu. Sodelovala bo tudi ZMS.

Odkrili bodo tudi spominsko ploščo na kraju, kjer so se za časa fašistične Italije mučili zavedne Slovence in antifašiste, blizu nekdanjega hotela Venezia.

Za praznik bodo uredili avtobusno postajo in pot za pešce pri garažah Slavnikar. celotno naselje pa bodo lepo očistili in okrasili.

Pridite, da boste videli, kaj smo naredili!

FRANC FORNAZARIC

Javite se na naslov!

Na zborovanju aktivistov v Dolenjskih Toplicah, ki bo 7. junija, bi se rada srečala z vsemi tistimi, ki smo bile skupaj v logaških in ljubljanskih zaporih ter ki so nas skupaj odpeljali v internacijo v Italijo. Zlasti bi se rada srečala z aktivisti iz Rovt. Javite se prosim na naslov:

Angela Oražem,
poročena Lilija,
Valantičeva 9,
Novo mesto

Oglašujte
v TV-15

Ob tabornem ognju

Petindvajsetletnico osvoboditve je Ljubljana veličastno proslavila. V sončnem nedeljskem jutru, ko so po ulicah zadonele partizanske koračnice, so ljubljanci pohiteli na ulice z navdušenjem, kot pred četrto stoletja, ko so v Ljubljano prikorakali prvi osvoboditelji — partizani, so sprejeli predstavnike brigad in kurirjev. Da, to je bila taista Ljubljana — srce osvobodilnega boja proti okupatorju in domačim izdajalcem — ki je bila vzor junaštva in ki ni klonila, pa četudi je bil okupatorski teror vse hujši in hujši...

Prav je in naša dolžnost je, da se ob takih dnevih spomnimo na prehojeno pot in na vse tiste aktiviste in ilegalce, ki so delovali v okupirani Ljubljani. Za svoje velike zasluge med narodnoosvobodilnim bojem je bila Ljubljana odlikovana in proglašena za herojsko mesto. To ni počastitev in priznanje samo borbeni Ljubljani, temveč vsem borcem in aktivistom širom po Sloveniji.

Bilo pa je nekaj, kar ni bilo v čast temu slavnostnemu praznovanju. V petek pred praznikom smo sedeli pred televizijskim zasloni, ko je napovedovalka najavila slovenski film. »Prav je in spodobi se, da za tak praznik televizija predvaja domač film na tematiko na-

rodnoosvobodilnega boja.« sem dejal. Kakšno pa je bilo moje razočaranje, ko se je začel ta film odvijati! Ugotovil sem, da slovenski film »Sedmina« namreč nima prav nič skupnega z borbo herojskega mesta. To je skuppek nemogočih in neresničnih stvari, ki se imenuje

Je v „Sedmini“ res kaj partizanskega?

film. Zdi se mi, da scenarist in režiser tega skrpucala ni imel pojma o delovanju junaških aktivistov in ilegalcev našega mesta.

Vprašam se: komu je lahko ta »Sedmina« v ponos in komu je posvečena? Herojski borbi našega naroda prav gotovo ne, še manj pa nekdanji partizanski Ljublja-

ni... S takim filmom so lahko zadovoljni le tisti, ki naše borbe niso doživljali, in tisti, ki je nočejo ali pa je niso sposobni razumeti. Vprašam se: ali so se naši aktivisti in ilegalci tako obražali in s tako lahkoto pridobivali pristaše OF, kot je prikazano v tem filmu? Ne, na tak način se ni odvijala ta borba na življenje in smrt, na tak način si naše mesto ni zaslužilo naziv herojskega...

Slovenski film »Sedmina«, predvajan na televizijskem zaslonu na predvečer velikega praznika, je bil kot pljuhek na ta veliki čas! Zato bivši borci narodnoosvobodilnega boja in aktivisti odločno obsojamo, da v počastitev obletnice osvoboditve predvajajo filme, ki prikazujejo našo borbo v povsem popačenih lučih. Kako dolgo bodo še razni pisuni in »fičfiriči« pisarili in ponarejali našo partizansko zgodovino? Kdo so tisti, ki jim to dovoljujejo in jih celo podpirajo? Jaz se s takim načinom prikazovanja osvobodilne borbe ne strinjam. Če pa mi kdo dokaže, da je v tem filmu — »Sedmina« imenovanem — res kaj našega, partizanskega in vzgojnega, naj mi odgovori, in hvaležen mu bom!

LUDVIK KUKAVICA

Iz zgodovine revolucije in ljudskega odpora

Ognjeni krst na Jančah

Mineva 28. leto od hudih bojov II. grupe odredov na sektorju Janče nad Litiijo.

Bilo je spomladi 1942. leta. Vse se je prebujalo, gozdovi so ozeleli in partizanska vojska je preurejala svoje enote. Prihajali so novi prostovoljci, nastajale so večje enote slovenske osvobodilne vojske. Pozabljena je bila mrzla zima.

Ustanovljena je bila prva slo-

venska brigada, pozneje preimenovala v II. grupo odredov NOVŠ. Nad vasjo Polica na Dolenjskem je svečano prisegla boju do zmage. Enota nad petsto partizanov, dobro opremljena in oborožena, je bila podobna povsem redni vojski, le z razliko da so bili v njenih vrstah prostovoljci.

Partizanska enota je dobila najtežjo nalogo — prebiti se preko Save in nadaljevati pohod na Sta-

jersko. Pred nočjo 20. maja partizanska grupa na sektorju Polica — Janče prekorači okupacijsko mejo in hitro nadaljuje pohod proti Litiiji, da bi prek mesta do jutra zasedla levi breg Save. Nemci so bili o vsem obveščeni, zamenjali so celotno vojaštvo v Litiiji. Vojaško pomoč so navlekli iz Štajerske, Gorenjske in celo Hrvaške. Zavedali so se nevarnosti, in njihov stroj je stekel.

Predhodnice partizanskih enot so v litijskem območju naletele na močne sovražne patrulje in zasede. Ob izteku noči so se že pričeli manjši boji, ki so se nadaljevali celo dopoldne. Štab grupe in komande bataljonov so takoj ocenili novo situacijo: da je načrt izdan, da Nemci načrtno obkoljujejo v več smereh ter da se lahko spoznamo vključujejo v boj tudi italijanske sile za hrbtom. V grupi je bila skoraj polovica mladih borcev-partizanov, ki še niso doživeli bojnega krsta. Nemci so z veliko premočjo — sedem do osemkratno — hoteli načrtno uničiti partizansko enoto. Vedeli so za točno število, kar se je pozneje ugotovilo po zaplenjenih dokumentih. Izbrali so elitne enote policije in vojske.

Vodstvo partizanskih enot se odloči, da na sektorju Janče zasede obrambne položaje. Manjše zaščitne enote, ki so se bojevale in zadrževale prodiranje Nemcev, se priključijo glavnini, in celotna partizanska grupa je pripravljena na odločilni boj. Sovražnika je treba pustiti čim bliže in ga premagati!

Blizala se je dvanaesta ura 21. maja. Partizanska enota, maskirana na položajih, s pripravljenim orožjem in nestrpnostjo pomešano s strahom pred bojem napeto zro predse. Že se opazijo v strelskih vrstah v jurišnem razporedu zelene in rumenkaste gmote s pošastnimi obrazi pod velikimi čeladami, naperjenimi bajoneti na puškah, trombloni in bombami za pasovi. Vedno bliže so in za njimi druga in tretja vrsta, ter v večji razdalji v zelenih šotorskih krilih maskirani oficirji. Čedalje glasneje odmeva »vorwärts«. Nemci se približajo na nekaterih mestih že na trideset metrov in še manj. V tem hipu se zasliši povelje in obenem zagrmí iz vsega partizanskega orožja. Nemci padajo, panično bežijo in se začasno umaknejo v kritje. Led je prebit, obrazi partizanov so bolj sproščeni.

Sedaj se nemške komande slišijo bolj od daleč. Znova bodo napadli. V času presledka na severni strani se setaj z isto silovitostjo vname boj na južni in zahodni strani položajev partizanske grupe. V prvih noletih Nemcem ni uspelo prebiti partizanske obrambe.

Nemci spremenene taktiko, položaje začno obstreljevati s trombloni, minami in protiletalskimi brozostrelnimi topovi. Večkratni juriši Nemcev so odbiti, njihove izgube so vedno večje. Slišijo se strelji za njihovimi vrstami, oficirji jih s pištolami gorijo naprej. Boj se srdito nadaljuje vse popoldne. Prve žrtve in nekaž ranjenih je že tudi pri partizanih. Že skoraj proti mraku se od izstreljenih min in granat vname gozd. Ogenj zajame v širokem pasu sredino partizanskih položajev. V tem času na zahodni strani vod težkih mitraljezov uniči blindirano štabno vozilo ter del komande nemških enot.

Spričo nastalega požara je partizanska enota razdeljena in Nemcem kljub velikim žrtvam uspe zavzeti vmesni greben. Ugnezdijo se na zelo nevarnem mestu. Boj se vname hkrati na celotnem območju, ob svitu gozdnega požara je še groznejši in čedalje hušji.

Že skoraj v mraku se severni del partizanskih enot pripravlja na juriš, ker nemški klin lahko postane vsako uro nevarnejši. Partizani naj bi jurišali kar preko gozdnega požara. Skoraj dva bataljona se skozi ogenj z vso silo poženeta na Nemce. I-ti se verjetno niso nadejali juriša partizanov skozi ogenj in dim. To je bil silovit ognjen nalet, vse je grmelo, se bliskalo in vpilo. Nemci niso vzdržali, bili so premagani.

Partizanska enota, II. grupa odredov je preživela noč na novih položajih ob močnjem straži in zasedah. Vsi so bili skrajno izčrpani, obenem pa veseli zmage ter ponosni ob preživetem ognjenem krstu.

Marjan Luznar-Jeklo

V Dolenjskih Toplicah se pripravljajo na zbor aktivistov

Zaradi letošnjega izredno slabega vremena je bila proslava zbora aktivistov OF v Dolenjskih Toplicah prestavljena od 26. aprila na 7. junij.

Težišče organizacijskih priprav je na občinski skupščini SZDL Novo mesto, kjer ima organizacijski odbor tudi svoj sedež. V Dolenjskih Toplicah in na Bazi 20 urejajo cestišča, parkirne prostore, zborni prostor in gozdne poti. Sklenjeni so dogovori s prometnimi organi za nemoten promet vozil ter z gostinskimi podjetji za primerno in ceneno prehrano udeležencev.

Poštna služba v Dolenjskih Toplicah bo imela ta teden priložnostni slavnostni žig v počastitev praznika aktivistov OF. V hotelu

in privatnih sobah bo mogoče dobiti prenočišča za udeležence iz oddaljenih krajev. Informacijska služba bo imela svoj sedež v prostorih postaje ljudske milice v Dolenjskih Toplicah in bo poslovala od sobote 6. junija opoldne in v nedeljo ves dan.

Na sam dan proslave bodo: ■ v zgodnjih jutranjih urah združeni pevski zbori Dolenjske in godbe na pihala pozdravljali prihod gostov v Dolenjske Toplice;

■ ob 11. uri bosta na zbornem prostoru zbranim udeležencem govorila tovariš Janez Vipotnik, predsednik republiške konference SZDL Slovenije in Edvard Kardelj, član izvršnega biroja predsedstva ZKJ in član sveta fede-

racije. S tem bo zaključen svečani del zbora aktivistov OF.

■ ob 15. uri bo otvoritev zgodovinskega muzeja na Bazi 20, kjer bo udeležence pozdravil tovariš Radko Polič, direktor muzeja narodne revolucije iz Ljubljane. Udeleženci si bodo lahko nabavili spominske razglednice Baze 20.

V Dolenjskih Toplicah se pripravljajo na sprejem več kot 10 tisoč nekdanjih aktivistov OF in drugih udeležencev. Odbor za proslave pri republiški konferenci SZDL je vsem organizacijam SZDL in ZZB NOV priporočil, da v okviru svojih možnosti organizirajo prevoze aktivistov OF in s tem omogočijo primerno udeležbo.

Branko Blenkuš

Fotografija z vprašajem

Tale skupina mladih fantov se je postavila pred fotografa, da bi se slikala za spomin. Zanesljivo lahko trdimo, da se je to zgodilo v zimi 1944 na 1945, kar sklepamo po uniformah, najbrž nekje v Beli krajini. Peti v drugi vrsti od leve proti desni je narodni heroj Milan Zabukovec-Miloš. Zato lahko sklepamo, da fotografija morda predstavlja osebje baze 20 ali kake druge centralne ustanove. — Glede »fotografije z vprašajem« v letošnji 16. številki (15. april 1970) pa smo prejeli še eno obvestilo. Tovariš Peter Šobar, naš dopisnik iz Kočevja, nam je sporočil, kar je slišal od Franca Zakovška iz Salke vasi. Tovariš Zakovšek mu je povedal, da je fotografija nastala julija ali avgusta 1944 pod Krempo na Kočevskem. Z Banko na rami je Zakovšek, za njim pa Zdravko Šturm iz Salke vasi, ki zdaj živi v Velenju. Zraven je kuhar na ekonomatu v Ravnah, ženska pa je Dalmatinka z imenom Maša, ki je bila ranjena leta 1943 na mostu v Kočevju. Vsi so se zdravili, oziroma so pripadali osebju bolnišnice na Krokarcu pri Borovcu. Zakovška in Šturma so pozneje z letalom odpeljali v Italijo. — O tej »fotografiji z vprašajem« smo prejeli in objavili tudi podatke tovariša Matije Reška iz Lesc, ki trdi, da predstavlja osebje pokrajinske partijske tehnike za Gorenjsko. Toda kdo ima prav, ali Rešek ali Zakovšek? Pričakujemo, da se bo oglasil še kdo in razjasnil dvome.

V VELEBLAGOVNICI
nama
LJUBLJANA
ŠKOFJA LOKA
KOČEVJE

**ZA POMLAD IN POLETJE
NOVI IN EKSKLUZIVNI
MODELI
ŽENSKÉ KONFEKCIJE**

*Če gradite
pozrite na stroške!*

»GRAMEX«

PRODAJA V SVOJIH POSLOVALNICAH: LJUBLJANA, KURILNIŠKA 10 - LAVRICA - VRHNIKA
VSE VRSTE GRADBENEGA MATERIALA: CEMENT, BET. ŽELEZO, OPEČNE IZDELKE, APNO, SALONITNO KRITINO,
VSE VRSTE KERAMIKE, STEKLO, INSTALACIJSKI MATERIAL, STAVBENO-MIZARSKE IZDELKE
ZAHTEVAJTE PONUDBE IN STROKOVNE NASVETE

Pisma uredništvu

Očitek, ki žali vse

»Težko sem se obvladal, da mu jih nisem nekaj primazal, ne glede na posledice.« mi je potožil upokojeni borec NOB v Novem mestu. Tako hudo ga je zadela pikra opomba mlajšega človeka, ki je pokazal nanj in rekel: »Tudi ta je eden tistih, ki jih mi živimo!«

Pri tem je očitno cikal na borcevsko pokojnino, ki jo ta borec NOB dobiva. Očitek ne bi bil toliko boleč in žaljiv, če bi ga izrekel socialno prizadet človek. V tem primeru pa ga je izrekel mlajši človek, zasebni obrtnik, ki si je po zaslugi prav teh, ki jih danes gleda kot izkoriščevalce, v nekaj letih ustvaril standard, kakršnega ima malokateri borec NOB.

Zal, taki očitki na račun več kot skromne družbene pomoči, ki jo prejemajo udeleženci narodno-osvobodilnega boja in ljudske revolucije, niso redki pojav. Prav gotovo jim botrujejo podcenjevanje in nepoznavanje tistega, kar so borci prispevali za današnji družbeni red, nevoščljivost in domišljava prevzetnost. Nekateri so se preobedli, imajo vsega preveč, zato so postali prevzetni in objestni. Delno prispevamo k takemu vzdušju tudi mi, ko se o vsaki ugodnosti v prid borcev na veliki razpišemo. Smo pač še zmeraj skromni, kot smo bili pred vojno to nam dandanes včasih tudi škodi.

Takim objestnežem bi bilo treba odločno povedati, kdo jim je omogočil lepo življenje.

P. ROMANIC

Ali je tako samo tam?

Nedavno tega sem se pogovarjal z nekaterimi člani ZB NOV, ki so zaposleni v tovarni »Boris Kidrič« v Kidričevem, ki pa se čutijo nekoliko zapostavljeni; oziroma prikrajšani za svoje pravice. Takoj po končani vojni je domovina potrebovala borce in graditelje. Tedaj jih nihče ni vprašal po dokumentih o njihovi strokovni izobrazbi. Morali so delati, pa če so znali ali ne, morali so tudi voditi druge. Pa tudi sami niso imeli časa da bi poskrbeli za lastno izobrazbo.

Posledice mnogi bridko občutijo šele zdaj, ko jih na delovnih mestih izpodrivajo mlajši, ki imajo v žepih diplome. Osebnih dohodki pa se ravna po diplo-

mah. S tem sicer nihče ne misli očitati vodstvu tovarne v Kidričevem ter tovarniškimi samoupravnim organom da so do borcev krivični. To se dogaja tudi drugod. Želel bi amo nakazati neurejene zadeve borcev, ki se iz različnih razlogov po osvoboditvi niso mogli šolati ter so zato brez strokovne izobrazbe, oziroma nimajo zanjo ustreznih dokazil. Zaradi tega se njihova življenjska raven namesto da bi se nenehno dvigala celo znižuje. Mislim, da je dolžnost družbe z ustreznimi ukrepi take krivice popraviti ter priznati borcem tisto kar jim gre.

Zato se ne smemo preveč čuditi izjavi predsednika tovarniškega aktiva ZB, v katerem je okoli 80 članov, da imajo zdaj borci samo še to dolžnost da se udeležujejo pogrebom svojih tovarišev in jim na grobu povedo nekaj besed v slovo.

Franjo Hovnik

Ali naj Brkini še bolj zaostajajo?

Pred vasjo Artiže pri Materiiji je spominsko obeležje, na katerem so vklesana imena štirinajstih padlih za svobodo. Vas so okupatorji dvakrat požgali. Toda taka obeležja bi stala skoraj v vsaki brkinski vasi in tudi požganih je bilo precej vasi. Vse to je dokaz, koliko je ljudstvo teh krajev žrtvovalo za svobodo.

Povod za to sklicevanje na preteklost pa je vprašanje ceste. Ta bi morala peljati od Prema prek Prelož, Pregarij in Artviž do Rodika. S to cesto bi se skupnost nekoliko oddolžila za prispevek brkinskega ljudstva. Del je že zgrajen, ostal je še odsek od Pregarij do Rodika. Toda sežanska občina je spremenila načrte, zaradi česar je odšla delegacija naša krajevne skupnosti na občino. Tam smo zvedeli neverjetno novico iz ust odgovornega funkcionarja: da s cesto ne bo nič, da Brkini tako propadajo.

Po našem mišljenju pa imamo tudi pri nas možnosti za razvoj. Lahko bi zgradili tovarno za predelavo sadja ali kaj podobnega. Tako pa pri nas vsako leto velika količina sadja propade.

Če bi bila cesta, bi lahko tudi pošiljali otroke v šolo, zdravnik bi prišel laže do nas in marsikaj drugega bi se uredilo.

Daniilo Zeleznik

Partizanski maturanti

V devetem nadaljevanju televizijske serije »Po poti slovenske državnosti« bomo prikazali slovensko šolstvo. Posebno mesto v tem sklopu zavzema partizanska gimnazija v Crnomlju, ki se lahko pohvali tudi s prvimi maturanti. Le-ti so baje priredili valetu in ob tej priložnosti dobili kot priznanje portret maršala Tita.

Maturo so končali: 21. 12. 1944 Janez Lavrič, Ljudmila Hojan, Viljem Kavčič, Lučka Kos, Mira Kucler, Nevena Prus, Egon Smole, Boris Stariha; 16. 3. 1945 Miroslav Bedeković, Zlata Grom, Sergej Kavčič, Zlatko Seliškar; 29. 3. 1945 Albin Stritar, Rasta Tusulin, Zarko Zavrl in 3. 4. 1945 Odon Rakič.

Imenovane tovarišice in tovariše prosimo, da nam sporočijo svoje točne naslove ter pošljejo svoje fotografije, najbližje tistemu času ali skupinske fotografije iz gimnazije in valeta, na naslov:

RTV Ljubljana, Tavčarjeva 17, soba 401 (Franci Strle) najkasneje do 15. junija 1970.

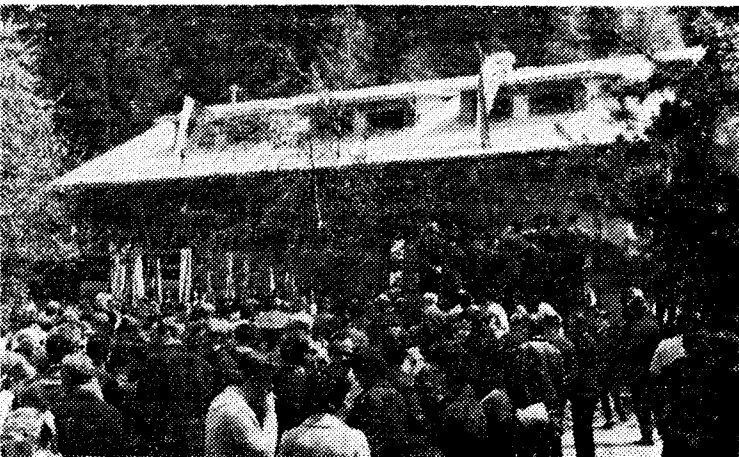
Slavje na Prvinah nad Zagorjem

● Osrednja revirska proslava v počastitev 25-letnice osvoboditve ● Odprli so nov dom borcev NOV ● Govoril je predsednik republiške konference SZDL Janez Vipotnik.

Na Prvinah nad Zagorjem ob Savi, kjer so v najtežjih dneh našle svoje zavetišče mnoge partizanske čete, je bilo 24. maja veliko slavje. Tu se je na osrednji revirski proslavi v počastitev 25-letnice osvoboditve zbralo nad 3500 nekdanjih borcev in občanov Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. Med gosti so bili še Miha Marinko, Marjan Orožen, inž. An-

drej Marinc, Tone Kropušek in drugi. Na zborovanju je govoril zagorski rojak Janez Vipotnik, predsednik republiške konference SZDL.

V svojem govoru je omenil, da je tudi zasavsko revirje prispevalo velik delež v revolucionarnem, komunističnem in delavskem gibanju, nadalje je spregovoril o razvoju zasavskih krajev, kjer se očitno kažejo uspehi delavskih rok. Poudaril je našo zahtevo, naj se izločijo iz mednarodnih odnosov vsakršni pritiski, neenakopravnosti, diskriminacija, kolonializem in rasizem. Rekel je:

Z otvoritve Doma borcev NOV na Prvinah nad Zagorjem ob Savi. Zgradili so ga v rekordnem času 18 mesecev, prvi krampl so zapeli predlanskim 22. julija. Opravljenih je bilo tudi nad 7000 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti več kot 70 tisoč dinarjev. V domu sta dve gostinski sobi, sodobna kuhinja ter 10 sob s skupno 24 ležišč, dvema kopalnicama vse prostore ogreva centralna kurjava.

Foto: R. PALČIČ

Pravna posrefovalnica

Odmerjanje pokojnin

Na našo pravno posvetovalnico se večkrat obračajo naši bralci in naročniki s prošnjo, da jim izračunamo pokojnino, ki jo bodo imeli, ko bodo šli v pokoj. Pri tem navajajo, da so imeli v zadnjem letu take in take osebne dohodke, navadno navajajo kar poprečne dohodkov v zadnjih petih letih. Na podlagi teh navedb prosijo, naj jim sporočimo, koliko bi znašala pokojnina.

Naj vsem tem pojasnimo, da je izračunavanje pokojnine predvsem računaska operacija, ki ni tako enostavna, kot si nekateri predstavljajo. Razen tega je mogoče pokojnino določiti šele na podlagi ugotovljene in priznane pokojninske dobe. Res je sicer, da naši bralci predpostavljajo, da imajo izpolnjeno tako ali drugače pokojninsko dobo, ki je potrebna za dosego starostne pokojnine. Toda pri odločanju o zahtevku za starostno pokojnino je treba vendarle najprej ugotoviti osnovo, šele nato pa izračunati pokojnino oz. njeno višino. To pa je, kot rečeno, predvsem računaska operacija. Za to je treba imeti predvsem točne podatke o osebnih dohodkih. Ne zadostja kar izjava bodočega upokojenca, da so njegovi poprečni osebni dohodki znašali toliko in toliko. Zgodilo se je — tega je že tri leta — da smo nekemu prosilcu ustregli in mu izračunali približno starostno pokojnino, in to na podlagi njegovih podatkov. Za pomoč smo se

obrnili tudi na zavod za socialno zavarovanje, kjer so pokojnino tudi izračunali. Seveda je bila ta nekoliko različna od pokojnine, ki mi je bila kasneje priznana, pa nam je naš bralec zameril, da mu nismo pokojnine točno izračunali. To je torej kaj nevhvaležno delo, pri katerem se je mogoče kaj hitro uštetiti, ponavadi v škodo. Zato zdaj našim bralcem, kadar nas prosijo za izračun bodoče pokojnine, ne ustrezemo več in jih napotimo na njihov zavod za socialno zavarovanje za vse nadaljnje informacije. Vendar naj pojasnimo vsaj to, kar je treba pri odmeri bodoče pokojnine le vedeti.

Najprej je treba pri pristojnem zavodu za socialno zavarovanje vložiti zahtevek za priznanje pokojnine. Izpolniti je treba poseben obrazec in priložiti v originalu ali prepisu vse odločbe glede priznanja pokojninske dobe. Priložiti je treba tudi delavsko knjižico. V prošnji je treba navesti dan, s katerim želi upokojenec biti upokojen. Priložiti pa je treba tudi točne podatke o osebnih dohodkih, ki jih da na posebnem obrazcu podjetje ali ustanova, pri kateri je prosilec za pokojnino zaposlen. Podrobne informacije glede tega postopka bo vsakdo dobil na svojem zavodu za socialno zavarovanje.

Kako se pokojnina odmeri, pa je seveda druga stvar. Starostna pa tudi invalidska in družinska pokojnina se odmeri od pokojninske osnove. Za izračun starostne

pokojnine, ki jo imamo predvsem v mislih, se vzame poprečni mesečni znesek osebnih dohodkov, po katerih je bil zavarovanec zavarovan v katerikoli zaporednih 5 letih zavarovanja v zadnjih 10 letih ali v katerikoli zaporednih 10 letih. Ta poprečni mesečni znesek osebnega dohodka pa se vzame največ do zneska, ki ga tvori povprečni mesečni znesek osebnih dohodkov v zadnjih dveh letih zavarovanja, iz katerih so bili vzeti osebni dohodki za izračun pokojninske osnove. Kot leto zavarovanja se vzame koledarsko leto, v katerem je dobil zavarovanec osebni dohodek za najmanj 6 mesecev. Dohodki iz zadnjih dveh let se vzamejo v nominalnih zneskih, dohodki preteklih let pa se valorizirajo z ustreznim valorizacijskim količnikom, pač zaradi povečanja življenjskih stroškov. (Valorizacijski količniki znašajo za leto 1963 — 321, za leto 1964 — 243, za leto 1965 — 184, za leto 1966 — 139, za leto 1967 — 126 in za leto 1968 — 115). Od tako ugotovljene pokojninske osnove se nato odmeri pokojnina v ustreznem odstotku od te osnove. Ta odstotek znaša za polno pokojnino 85 odst., sicer na ustrežno mani. Nainižiti odstotek za zavarovanca s 15 leti pokojninske dobe znaša 35 odst., za zavarovanca s temi leti pokojninske dobe pa 40 odst. Drugeče pa velja ta seveda za borce izpred 9. 9. 1943, drugače za vojaške upokojence in drugače smet za upokojence organov za notranje zadeve.

»V takšni politiki vidimo edino možnost svojega razvoja in svoje varnosti. Utrjevati jo smo dolžni, ne le zaradi nas in naših otrok, marveč tudi zaradi žrtev, ki so padle za našo svobodo.«

Zatem je predsednik odbora za gradnjo doma borcev NOV Ivan Krautberger prebral pozdravno pismo, ki so ga poslali predsedniku Titu s čestitkami za njegov 78. rojstni dan. Kulturne skupine iz vseh treh zasavskih občin so pripravile v režiji prof. Nandeta Razbojške bogat program pod naslovom »Jasno nebo nad namik, v katerem so sodelovali delavska godba iz Zagorja, pevski zbor »Zarja« iz Trbovelj in domači »Loški glas«, folklorna skupina iz Hrastnika in recitatorji.

Janez Vipotnik pa je ob koncu programa odprl novi dom borcev NOV na Prvinah.

Po končani slovesnostih je zaradi lepega vremena izredno uspel tudi partizanski piknik.

RADOVAN PALČIČ

Zahvala uredništvu

Zahvaljujem se vam za poslano uro Darwil-lord, ki sem jo prejel kot izžrebanec nagradne križanke »PEKO«.

Sem naročnik »TV 15« in bom vsekakor ostal še naprej, ker je to naš — borčevski list. Bere ga vsa moja petčlanska družina. V zadovoljstvo mi je posebno to, da so na vsebino pozorni tudi otroci, ki pri tem postavljajo vprašanja iz narodnoosvobodilne borbe. Zato »TV 15« priporočam znanec in prijatelj. Vsebinska je dosti pestra, zanimiva ne samo za starejšo — vojno generacijo, temveč tudi zelo poučna in priporočljiva za našo mladino.

MIRKO ZUPAN

Perova mati je praznovala osemdesetletnico

V hribovski vasi Koreno nad Krašjo je 17. aprila praznovala osemdesetletnico svojega življenja Helena Per.

Njena usoda je bila podobna usodi tisočev slovenskih otrok v tistih časih. V kmečki družini so se rodili številni otroci, zemlje ni bilo za vse zadosti in zato se jim nikoli ni prav posebno dobro go. dilo. Devetnajst let stara se je poročila s sovaščanom Jožetom in rodila od začetka I. svetovne vojne štiri otroke. Moža so ji takoj v začetku vojne vtaknili v vojaško suknjo; imel je srečo in se je ob koncu vojne vrnil. Medtem je morala žena sama obdelovati zemljo in skrbeti za otroke. Ko pa se je mož vrnil, mu je rodila še tri otroke...

Že pred zadnjo vojno so Perovi imeli stike z naпредnimi ljudmi, predvsem komunisti, ki so jih takratne oblasti prevarjale. Zato se jim 1941 ni bilo težko odločiti. Že septembra 1941 so v hiši našli zatočišče borci Kamniškoro-ravške čete. V začetku 1942 pa so postali partizani sinova Fran in Jože ter hčerki Ivana in Helena. Še istega leta so nacisti preostale družinske člane, ki so ostali doma, kot svoje partizane aretirali in poslali v taborišče Ford pri Nürnbergu. Le možu Jožetu je uspelo uiti in je, kljub za tiste čase že precejšnji starosti, postal tudi sam borec. Tako je bilo iz Perove družine leta 1942 že pet borcev.

Toda junija istega leta sta padla sin Jože in hči Helena, proti koncu leta pa še sin Franc-Vido, komandant Kamniškega bataljona. Vest o smrti treh otrok, trpljenje in poniževanje v taborišču partizanske matere ni zlomilo, pač pa ojeklenilo. Leta 1945 se je vrnila na svoj požgani dom in začela novo življenje.

Kljub letom je Perova mati še vedno na vseh sestankih, zlasti invalidskih in borčevskih. Rada pripoveduje o svojem pretrgem življenju, o taborišču in svojih otrocih, ki so se hrabro bojevali za svobodo in lepo prihodnost.

VLADO JAŠOVIČ

Vabilo

Krajevni odbor Zveze združenj borcev NOV Ivančna gorica vabi vse preživle borce čete »Jožeta Kovačiča« in II. grupe odredov na tovariško srečanje, ki bo v soboto dne 6. junija 1970 ob 9. uri, ob priliki krajevnega praznika v Ivančni gorici. Zberemo se pred Zadržnim domom.

Vabi odbor

Borčevski prapor v Rečici

Dne 24. maja so imeli v rudarski Rečici pri Laškem veliko slovesnost. Ob petindvajsetletnici osvoboditve je Združenje borcev razvilo svoj prapor. Organizirali so tudi veliko partizansko srečanje, ki so se ga udeležili številni borci in aktivisti iz vse Slovenije, ki so med vojno delovali in se borili v tej dolini. Na svečanosti je govoril eden od soustanoviteljev pokrajinskega odbora OF za Stajersko, domačin Lojze Lešnik.

ILEGALNE GRAFIČNE TEHNIKE V OKUPIRANI LJUBLJANI

Bunker „TTT“

Piše: Ivan Štrekelj

Tudi to/mu je zaupal, da je bil obsojen v odsotnosti na dolgotrajno ječo, zato ga policija stalno zasleduje. Zakaj je bil obsojen, ni povedal.

V takem pogovoru sta se približala Gradišću. Na kratko sta se poslovila in si segla v roke. Fiks mu je zaželel srečno pot: »Nasvidenje jutri zjutraj na tem mestu!«
Tedad je Florjan uvidel, da Fiks misli resno.

Grafične tehnike in njen vodilni kader so bili takole razporejeni: »Podmornica« — Cesta na Brdo 95, na Viču, »Tunele« — Emonska cesta 2, »Tone Tomšič« — Šubičeva ulica 3, »Tehnika« — Milana Majcna 47, Šiška, »Jama« ali »Truga« — Pod Ježami 17, Zelena jama, »Cinkografija in tehnika« — Adamič Lündrova 34, Kodeljevo.

Grafične tehnike so vodili: tovariši Ribičič-Sčuka, Jan Šubič-Ladi, Majda Vrhovnik-Lojzka in Boris Karž-Kartaš.

Kdo je dal pobudo za delovanje grafičnega bunkerja »TTT«

Spomladi leta 1942 je bil vodja Centralne tehnike pri OK KPS Petrač. Za vse sektorje, ki jih je bilo tedaj devet, je priskrbel lokale, da bi lahko čim uspešneje in varneje delali ter da bi bili pred okupatorjem dovolj zaščiteni.

Okupator je leta 1942 najhuje teroriziral in mučil ujetje borce Osvobodilne fronte. Uporabljal je ovaduhe in domače izdajalce. Pri tem ni varčeval s sredstvi, samo da bi zatrl osvobodilno gibanje, ki mu je tedaj preraslo že čez glavo. Po mnogih uspehih Osvobodilne fronte je besnel in grozil z represalijami. Prišel je streljati talce, požigati domove, toda vse to ni zavrl zavednih Slovencev pri njihovem delu in neizprosni borbi proti okupatorjem in domačim izdajalcem.

Petrač je mnogokrat sam zbiral in iskal zveste člane Komunistične partije ali zelo zanesljive člane Osvobodilne fronte za delo v ilegalnih tehnikah. Sam je presojal, ali so ti člani dosledni borci, ki ne poznajo izdajstva ali vdaje okupatorju. Preverjal je, če se bodo znali dosledno držati konspiracije in navodil partije.

Glede grafičnega kadra je imel v začetku nekaj težav. Grafičarjev za delo v bunkerju ni bilo mnogo. Raje so odhajali v partizane, kjer so bili njihovi uspehi bolj vidni, cenjeni in priznani. Mnogi so vedeli, da je delo v bunkerju mnogo bolj težavno in naporno, zato so se nekateri tega dela izogibali.

Petrač je stalno stikal za prostimi lokali in stanovanji. Vedel je, kaj to pomeni za osvobodilno gibanje. Nekega dne ga je pot zanesla v Šubičovo ulico. Takoj je opazil, da je na sosednjem dvorišču kvesture (glavne policije) prazna pritlična zgradba. Vso to okolico je dobro poznal. V njej je bil nekoč skladišče stekla trdke Klein, ki pa ga je opustila zaradi izselitve v Nemčijo. Takoj se mu je porodila misel, da je treba to zgradbo čimprej zasesti. V mislih je že imel načrt, za kaj naj bi rabilo to poslopje. Vanj bi namestil kak sektor Centralne tehnike, predvsem je mislil na grafično tehniko.

Menil je, da bi se bilo o tej zamisli dobro pogovoriti z Edvardom Kardeljem. Nekega dne ga je spremljal iz glavnega bunkerja Osvobodilne fronte pod Rožnikom. Tedaj sta poleg drugega govorila tudi o grafični tehniki. Povedal mu je, da deluje zelo uspešno in brez posebnih težav.

Nato mu je Kardelj odgovoril: »Vedno ne bo šlo tako gladko in ne smete se uspavati zaradi sedanjih uspehov. Morali boste še globlje v ilegalno. Ne smete biti brezbržni glede varnosti tehnike in njenih dragocenih kadrov. Okupator bo pritiskal čedalje bolj. Moramo biti pripravljeni

tudi na žrtve, brez katerih prav gotovo ne bo šlo. Borba bo iz dneva v dan nevarnejša.«

Ob tej priložnosti mu je Petrač zaupal svoj načrt, da bi postavil grafično tehniko na dvorišču poleg okupatorjeve glavne policije. Povedal mu je, da je upošteval vse okoliščine in da je globoko prepričan, da je zamisel pravilna in izvedljiva.

Kardelj se je malo zamislil nad to drzno idejo. Ko sta o načrtu podrobno razmišljala in se pogovarjala, ga je Petrač prepričal, češ saj ravno neposredna okupatorjeva bližina mnogokrat jamči, da ne bodo ničesar zasumili. Kardelj je bil sedaj prepričan, da je predlog izvedljiv, zato ga je odobril. Vprašal je le, kako je glede grafičnega kadra.

»S Fiksom in Florjanom, dvema grafičarjema, sem se nekoč že pogovarjal, toda ne o tej zadevi. Tema dvema popolnoma zapam.« Povedal je Kardelju, da glede tega nima skrbi in tudi ne glede grafičnih strojev in materiala.

Petrač je že imel v mislih, kako bi uredil tehniko in kako bi namestil še druge sektorje Centralne tehnike.

S Kardeljem sta se razšla pri hiši na Večni poti, tam, kjer je bila ustanovljena Osvobodilna fronta Slovenije.

Petrač je pričel prejeti vse potrebno, da bi pridobil lastnico lokala za to, da bi jim ga dala v najem. Odsel je k lastniku antikvariata in založniku Akademске založbe Silvestru Škerlu. Predlagal mu je, naj bi se pomenil z lastnico prostorov v Šubičevi ulici 3, da bi mu odstopila prostore, ki bi jih uporabil za knjigovoznico in skladišče slovenskih knjig.

Ker je lastnica vedela, da je Silvester Škerl izdajatelj in založnik, se ni čudila, ko ji je povedal, da bo kot zaveden patriota dal zazidati nekaj slovenskih knjig.

Lastnica je privolila in oddala prostore v najem, ne da bi vedela za prevaro založnika. Silvester Škerl je najel prostore v imenu svojega brata Gabrijela — knjigoveza, ki je bil takrat že interniran v Italijo.

Sedaj se je Petrač lahko lotil izvedbe svoje zamisli.

Naslednje jutro sta se Fiks in Florjan dobila v Gradišću, kakor sta bila dogovorjena. Že po nekaj minutah sta se znašla na dvorišču italijanske kvesture. Samo nizka ograja ju je ločila od sivega zidovja za katerim so bile grozotne policijske mučilnice.

Najprej sta se ustavila pred pročeljem nizke zgradbe, ki je bila prislonsjena k hiši Pokojniškega zavoda. Na njej sta videla dva napis: »Gradbeno podjetje Ljubljana — to podjetje je vodil Stane Sefic — in Trgovina s pisarniškim potrebščinami »Italba« Milano. Njen predstavnik je bil Alojzij Matelič, sodelavec CT KPS, trgovec iz Ljubljane. Firma »Italba« je v resnici obstajala v Milanu (Italija). V Ljubljani pa smo imeli njeno predstavništvo, brez njenega soglasja in vednosti.

V drugem, zahodnem delu zgradbe so pripravljali prostor za knjigovoznico, ki naj bi bila last Gabrijela Škerla, poleg nje pa ilegalno grafično tehniko »TTT«.

Poleg tega je bil pripravljen tudi bunker za risalnico dokumentne tehnike v podstrešnih prostorih, zraven gradbenega podjetja. To risalnico je vodil ing. arh. Vlasto Kopač-Janež.

Fiksu in Florjanu je stvar postala sumljiva. Kmalu sta dobila zagotovilo, da lahko brez skrbi opravljata svoje ilegalno delo. Vsa ta podjetja so bila samo na videz legalna. Z drugim delom so se ukvarjala le toliko, da so lahko krila svoje ilegalno delo. Vsa podjetja so ustvarila precej prometa in s tem krila nedovoljeno delovanje naše tehnike. V

zgradbi je delovalo pet sektorjev Centralne tehnike.

Tega dne sta se Fiks in Florjan samo razgledovala in spoznavala okolje. Nekam zamišljeno sta hodila. Nista si bila na jasnem, če bo vse prav, kar se odkriva pred njima. Tiskarna pred nosom okupatorja, skoraj pod isto streho kot policija... Oba sta mislila, da bo tukaj delovala samo tiskarna. Kazalo je, kot bi drug drugemu brala misli. Fiks je malo zamišljeno pogledal Florjana, želel je, da bi mu povedal svoje mnenje.

»Ne bo hudega dobro smo zaščiteni,« je dejal Florjan, »italijanska policijska banda nas bo sama varovala in, kar je najbolj važno, tukaj se nas bodo najmanj nadejali. Niti na misel jim ne bo prišlo, da smo jim sosedji in da smo lahko tako predrzni.«

Fiks se je nasmejal in se strinjal s Florjanom. Bila sta si edina, da je to čudovijska zamisel, toda samo za močne živce.

V tem času ali pa morda malo kasneje so v knjigovoznici Gabrijela Škerla pričeli delati: Anton Baggia, tehnični vodja knjigovoznice, Zina Kisovc-Zica, oskrbovalka ilegalcev s prehrano, Zalka Verbič-Olga — administratorica, Joža Smrajc-Nada — kurirka, Niko Stare-Miha — odpremnik in razvažalec ilegalne literature. Poleg gornjega so opravljali vsa zapurna dela za ilegalno tehniko in knjigovoznico. Miha je imel na skrbi še odpremo raznih pošilk v partizane. Vsi razen Baggie so bili ilegalci.

nadaljevanje

Popravek

V zapis o »Podmornici« sta se vrinili dve stvarni napaki: sodelavka v bunkerju ni bila Milka Kovačič, ampak Kovič in — tiskarna, ki bi morala začeti obratovati v Dolomiti, ni bila v Čepljah, ampak pri Legarju; ob vstopu v Zirovnikov greben (v Čepljah je bila ciklostilska tehnika); med ofenzivo sta bili odkriti obe.

S. K.

POMAGAJ SI SAM
IN UNIDOR
TI BO POMAGAL

BISERI PRODUKCIJ 1969:

MODERNA URA
LORD 71

MODERNA ŽENSKA URA
LADY 71

emi POLJČANE

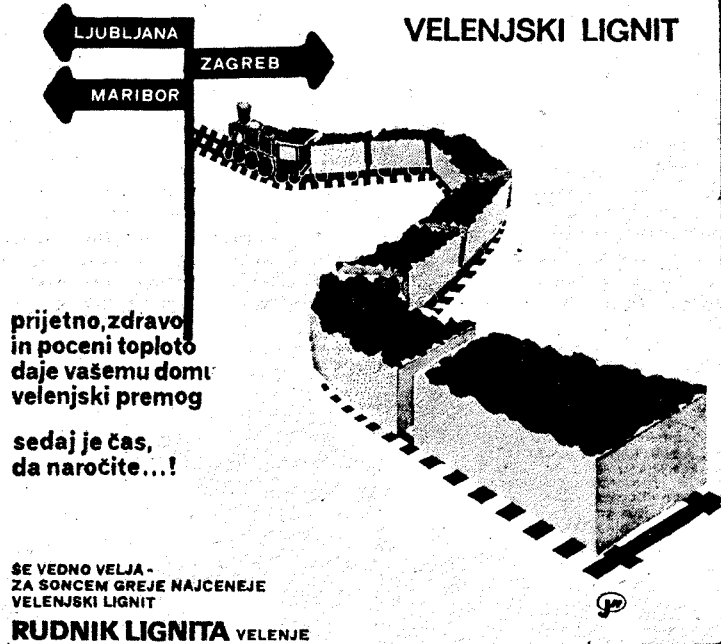
IZDELUJEMO

lestence vseh vrst in oblik
viseče syetilke
plafonjere
držajne matice vseh vrst in dimenzij
razdelilce in plošče različnih velikosti in vrst
skupinske zvočne tastature
s transformatorji

IZVRSUJEMO

vse vrste elektro napeljav, montaže jakega in šibkega toka ter signalnih naprav
vse montaže strelovodnih naprav
vse storitve, spadajoče v stroko

PROTI ŽIMI - PRIJATELJ ZA MRZLE DNI - VELENJSKI LIGNIT

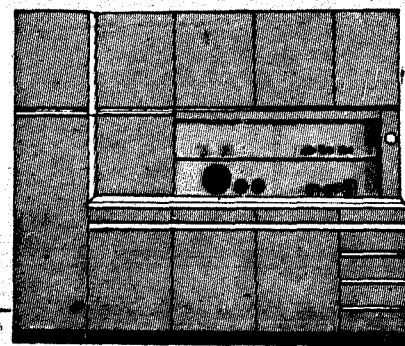
prijetno, zdravo
in poceni toploto
daje vašemu domu
velenjski premog

sedaj je čas,
da naročite...!

SE VEDNO VELJA -
ZA SONCEM GREJE NAJCENEJE
VELENJSKI LIGNIT
RUDNIK LIGNITA VELENJE

V SODOBNO KUHINJO — SODOBNO KUHINJSKO POHIŠTVO

kredenca izpeljanke
iz kuhinje VEGA 55

Vse DARWIL ure z DARWIL BLOCK: posebno vgrajena naprava, ki ščiti DARWIL uro pred udarci in tresljaji. Kupujte le službeno kontrolirane zlate proizvode pri Generalnem švicarskem zastopništvu: TRST - Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II, po svetovnih konkurenčnih cenah nudi največjo izbiro zlatega nakita v Evropi iz 14, 18 in 22 karatnega službeno kontroliranega zlata, ki ga prodajamo s specialno garancijo.

Na zalogi imamo vedno preko 600 modelov ur DARWIL in ARETTA. Ure znamke DARWIL in ARETTA lahko vedno kupite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji.

Servisi so organizirani v vseh večjih mestih Jugoslavije.

DARWIL

Kulturni obzornik

„Vse je vihar razd'jal, a narod zmeraj stal...“

GESLO KONCERTNEGA PROGRAMA PEVSKEGA ZBORA 130 MLADINK, KI SO IZ NAJZAKOTNEJSIH PRIMORSKIH VASI PRED 25 LETI PONESLE PESEM SVOBODE ŠIROM PO NAŠI DOMOVINI

Smo v polnem zanosu proslav v počastitev 25. letnice osvoboditve, tistih nepozabnih dni, ko je bilo premagano kruto nasilstvo, ko je dežela zadihala v prvi resnični pomladi. Slavimo četrto stoletje od tistih dni, ko so osvobodilne, junaške partizanske enote vkorakale v doline, v mesta. Po štiriletnih grozotah jih je ljudstvo sprejemalo z največjim navdušenjem, jih obsipalo s cvetjem, jim vzklikalo z globokim navdušenjem ob solzah nezadržane sreče.

Z zmagovitimi vojaškimi enotami so prišle tudi politične in kulturne ustanove. Med njimi je bila tudi enota brez vojaškega koraka in pušk, ki je prinašala v

savju in drugod imel za seboj že dobrih 10 let izkušenj kot neutrudljiv in med mladino posebno priljubljen organizator športnih in kulturno prosvetnih dejavnosti.

»Iz Radovne pri Bledu,« pravi Završnik, »so me oktobra 1944 premestili na Primorsko. Tam sem bil določen za učitelja v Dolenji Trebuši. Toda nevarnosti pred sovražnikovimi vdori iz 9 km oddaljenega Mosta na Soči so bile prevelike. Starši so se bali pošiljati otroke v šolo, ki je bila tik ob cesti.« In ob tem je Završnik začel moriti občutek, da ne bo izpolnil tistega velikega poslanstva, ki si ga je kot kulturni

1945 raslo po teh osamljenih hribovskih krajih 6 zborov. Ti so lahko že kaj kmalu nastopali posamezno ali skupno. Prvič, kot se spominja Završnik, so nastopili pred javnostjo v Dolenji Trebuši na proslavi v počastitev spomina Simona Gregorčiča. Ljudje so bili ganjeni. Stari so pripovedovali, kako so nekdanj, pred prvo svetovno vojno, slišali kaj takega, a pozneje nikdar več. Zatem je ta dekliški pevski zbor nastopil na vsakem mitingu, v sodelovanju s kulturnimi skupinami posameznih brigad, ki so prihajale skozi te vasi in se zadrževale na oddihu. Prav tako so nastopili na razvitu prapora na kurirski po-

nekaterimi krogi tamkajšnjega občinstva napravil še poseben vtis, saj so si partizane in »titovce« predstavljali drugače. Bil je to prvi slovenski koncert v osvobodjeni Gorici.

Sledila je težko pričakovana turneja po vsej Gorenjski, in sicer od 17. do 22. junija. Zbor je nastopil v Trzinu, na Golniku, v Begunjah, na Bledu, na Jesenicah, v Kranju in v Medvodah. Kot je borba povezovala Primorsko in Gorenjsko je pesem tega zbora znova razvihrala občutke nerazdružljive povezanosti in sodelovanja s te in one strani po 25 letih krivične meje. Zlasti še, ker je vodja Završnik za ta gostovanja pripravil poseben program pod glavnim naslovom: »Vse je vihar razd'jal, a narod zmeraj stal...!« Ob ustreznih recitacijah kot uvod v posamezne skupine pesmi je Završniku uspelo živo in ganljivo prikazati vso mučeniško pot našega naroda in njegovo dokončno osvoboditev.

Vso Gorenjsko je ob tem zajel val vere v nesmrtnost enotnega naroda in pripravljenost na nadaljnjo, dasi še trdo pot obnove. Za dekleta v zboru pa je bil to še poseben dogodek. Prej so samo sanjale o lepoti domovine Jugoslavije in Slovenije. Završnikovo pripovedovanje o Gorenjski z jezeri, očakom Triglavom in drugimi mogočnimi gorami, pa jih je še posebej navduševalo. In ob tem gostovanju so prvič videle te kraje, se zastirale v njihove lepote. Kako pa so Gorenjci sprejemali in doživljali gostovanje teh primorskih deklet, naj pove posvetilo mestnega odbora OF Kranj:

»Nevarnosti ni bilo, ki bi vas zavrnili, in ne trpljenja, ki bi vas zadržalo. Sedemnajst hajk vas je pregnalo z domov, vračale ste se, da skozi zasede in med umiranjem svojcev zajemate novih moči v naši lepi pesmi, zaradi svoje neizmerne ljubezni do nje, zaradi zvestega izpolnjevanja prostovoljno prevzetih dolžnosti, zaradi zavarovanja tovarišev, zaradi svoje hrabrosti. To vemo! Vemo, da za vaše žrtvovanje ni plačila, zato bomo z vašo zgledno zvestobo zvesto varovali sveto svobodno domačo zemljo, da z zvestobo vračamo zvestobo hrabre kosovske mladenke!«

NEVESTE V MEDVODAH

Ob današnjih pogledih na taka gostovanja bi si predstavljali, da so bile pri tem velike težave. Ni v vsakem kraju lahko nuditi oskrbo za toliko deklet. Toda takrat je bilo vse drugače, pravi Završnik. Navdušenje ljudi je bilo tolikšno, da so dobesedno razgrabili dekleta in jim po hišah nudili hrano in prenočišča, čeprav v tistih časih skorajda ni bilo kruha niti na karte. Taka gostoljubnost se je pokazala na Bledu, na Jesenicah, povsod.

Sledila so mnoga pisma, zahvale, izrazi navdušenja mnogih posameznikov in organizacij. Tako so na primer iz Krajevnega odbora OF Senično pri Medvodah poslali dekletom posebno zahvalo ter pojasnilo o tamkajšnjem staroslovanskem običaju ob sprejemu s soljo in kruhom, kjer vodo primerjajo z ženino, ki je pripeljal nevesto. Ob koncu pisma je rečeno pevovodji:

»Tako kot ženin si tudi ti pripeljal tvoje tovarišice — neveste v naše kraje, ko prenavljajo s svojim petjem naša srca in naše domove, katere moramo skupno

(nadaljevanje na 12. str.)

Zanimivosti

»Neuvrščeni — vest človeštva«

Casopisno podjetje Mariborski tisk — Večer je izdalo publikacijo »Neuvrščeni — vest človeštva«, ki je napisana v srbohrvaščini, španščini, angleščini in francoščini. V publikaciji so sestavki Mirča Čvoroviča, Dimča Belovskega, dr. Radivoja Uvaliča, Josipa Djerdže, Mladena Gavrića, Milorada Savičevića, Novaka Poleksića, generala Bogdana Oreščanina in dr. Stanka Grozdanovića. Sestavki obravnavajo različne vidike neuvrščenosti.

Zastava XIV. divizije

V ponedeljek, 25. maja, je bila v Domu kulture v Velenju osrednja mladinska slovesnost ob petindvajsetletnici osvoboditve in dneva mladosti: pionirskemu odredu, ki je v zadnjem šolskem letu najbolj skrbel za prenos tradicij narodnoosvobodilnega boja na mladi rod, so podelili prehodno zastavo Štirinajste.

Jevtušenko o Kentu

Znani sovjetski pesnik Jevtušenko je svoje najnovejšo pesnitev posvetil tragični smrti študentke, ki je padla pod strel pri pripadnikih nacionalne garde na študentskih demonstracijah v Kentu. Ta pesnitev ima naslov »Cvetje in krogle« in je bila objavljena v moskovski »Pravdi«.

Leninova razstava v Parizu

Sovjetski minister za kulturo je pred kratkim v Parizu odprl razstavo, posvečeno stoletnici Leninevega rojstva. Na tej razstavi so bili prvič znanj meja Sovjetske zveze razstavljeni tudi Leninovi osebni predmeti.

Ugrabitev Sabink in Neretva

Ko so Janeza Bernika povprašali, kaj bi se zgodilo, če bi bil Veljo Bulajić namesto Pabla Picassa prosil njega, naj mu nariše plakat za Bitko na Neretvi, je odgovoril: »Ko sem zagledal ta Picassov plakat — Bitka na Neretvi se je imenoval — sem prelistal malo svoje kataloge in kmalu našel isto sliko. Picasso je je narisal leta 1963 in ji dal naslov Ugrabitev Sabink. Zdaj visi v Muzeju moderne umetnosti v Bostonu... Bi, seveda bi naredil plakat!«

Spominska plošča prvi pohorski četi

V nedeljo, 24. maja, je predsednik slovenske skupščine Sergej Kraigher odkril na Hlebovini pri Zgorjem Smolniku spominsko ploščo prvi pohorski četi. Na veliki slavnosti je sodelovalo okoli petsto ljudi. S svečanostmi so poslali pozdravno pismo predsedniku republike Titu z najboljšimi željam in pozdravi ob njegovem rojstnem dnevu.

Peticija študentov prava

Študentje prava iz šestnajstih velikih univerz so se pred kratkim odločili za dramatično akcijo, ki ji ni primerjave: Združenim narodom so izročili petico o »ogrožanju človeških pravic državljanov ZDA zavolje ameriške udeležbe v vojni v jugovzhodni Aziji.« Peticijo je sprejel U Tan in ob tej priložnosti izjavil, da je vselej pripravljen poslušati mnenje mladine. V svoji peticiji študentje predvsem poudarjajo, da so lojalni državljanji ZDA in privrženi ustavnim načelom, menijo pa, da sedanja ameriška vlada v vojni v Indokini ni spoštovala teh načel.

»Noč v plamenih«

Dramska skupina DPD »Svoboda« Duplica je v počastitev OF in petindvajsetletnici osvoboditve uprizorila »Noč v plamenih« Franca Stegnarja. Delo je režiral Mirko Lavrič iz Mengša, v igri pa je nastopilo petindvajset igralcev. »Noč v plamenih« se dogaja med narodnoosvobodilno vojno v okolici Kamnika, Kolovca in Radomelja. Do sedaj so Dupličani gostovali v Lazu v Tuhinju, Radomljah, Komendi, Bočni in Novi Štifti, nastopili pa nameravajo tudi v Kamniku.

Udeleženci prvega pevovodskega tečaja iz Kulturnega centra IX. korpusa v Novakih pri Cerknem novembra 1944. V zadnji vrsti je prvi z leve, Albin Završnik. V prvi

vrsti, sede, (z leve): Tone Breclj, vodja šole, 2. Saša Štempihar, vodja Kulturno prosvetnega centra, igralske in godbene skupine, 3. Makso Pirnik, komponist, po-

učeval petje, 4. Rudi Pešl, vodja godbe. Kolikšen je bil krvni davek teh kulturnikov pove podatek, da jih je padlo 7 iz te skupine ob zadnji »velikonočni« ofenzivi 1945.

novi čas znak etične, moralne in kulturne veličine boja, enota, ki je že med ognjem in v prvih dneh osvoboditve dokazala, da se revolucija ni dvignila zgolj s puškami, marveč, da se je ta razbohotila v duhovni preobrazbi zatiranega in svobodoželjnega naroda. Ta enota je bil mogočen 130-članski pevski zbor, ki je iz najzaostalejših krajev zaslužnjene Primorske ponesel svojo pesem novih, srečnejših časov po središčih Primorske, po vsej Gorenjski, v Ljubljano in celo v Beograd.

VELIKO POSLANSTVO

Tak mogočen pevski zbor 130 deklet, ki je vzklikal in se usposobil na osvobodnem idrijskem območju s središčem na Vojskem, bi bil morda nastal lahko tudi v Beli Krajini ali v drugih osvobodjenih krajih. Toda na Primorskem sta mu botrovala dva razloga. Prvi je bil v četrstoletnem nacionalnem zatiranju Primorske in neusahljivi nacionalni zavesti, ki se je razživela v osvobodilnem boju. Drugi razlog: na ta teren je bil poslan učitelj Albin Završnik, ki je po Gorenjskem, po Za-

delavec želel izpolniti v zatirani Primorski.

VAZNEJŠE OD POSTEVANKE

Ob takih razmišljanjih je, kot pravi, prišel do zaključka, da so druge oblike kulturnega in nacionalnega preporoda v tistih krajih še važnejše od suhe poštevanke. Zlasti še, ker je bilo treba oživljati in dvigati vse moralne sile za dokončno zmago. Poštevanke se lahko nadoknadi tudi po osvoboditvi.

Začel je zbirati dekleta za pevске vaje. Najprej v Dolenji Trebuši. Veselje deklet, redno prihajanje na vaje tudi po 2 uri daleč, odlični glasovi in posluh, še posebej pa ponos in pomoč vaščanov — vse to je navdahnilo Završnika, da je ta zbor razširil še na druge vasi: Oblakov vrh, Gorenja Trebuša, Vojsko, Čekovnik in Kanomljo. Izdelal si je program pesmi in navadno po tri dni poučeval v vsakem kraju po enotnem sistemu. Vaje so bile po velikih kmečkih izbah, ves dan, po tri ure dopoldne in prav toliko popoldne. Hrano so si dekleta prinesla s seboj in skupno kuhale. Tako je čez zimo med 1944 in

staji P-7 v Gorenji Trebuši. 21. januarja 1945. Toda le z nekaj zbori, iz nekaj vasi. V popolnem obsegu pa je zbor prvič nastopil v Cerknem 12. marca 1945. Njegova sposobnost in kulturna veličina je začela pridirati v javnost. Po manjših prireditvah na tem območju se je vseh šest zborov temeljito pripravilo na največjo nalogo ob osvoboditvi. Generala takega nastopa je bila na sedežu Severnoprimskega okrožja ob 4. obletnici OF 27. aprila. Zatem pa je napočil čas velikega poslanstva — svoboda. Prvič je zbor v celoti nastopil prvi dan osvobodjene Idrije v telovadnici tamkajšnje osnovne šole. To je bilo 1. maja. Celotno rudarsko mesto je preplavilo navdušenje. Začela so prihajati vabila, pohvale... Celo v ljubljansko Opero so bili povabljeni in se predstavili zahtevnemu občinstvu z izbranim programom. Naštudiranih so imeli 25 revolucionarnih, partizanskih, narodnih in drugih pesmi, in to ne le iz slovenske, marveč tudi iz jugoslovanske in širše glasbene kulture. V zboru so bile tudi solistke in recitatorke.

Sledil je nastop v goriškem gledališču Verdi 20. maja, ki je me-

Vojaška veda in tehnika

Mig-23 v Egiptu

Ameriški časopis News Week piše na podlagi podatkov, ki jih je prejel od Pentagona, da je Sovjetska zveza poslala Egiptu več najmodnejših letal tipa Mig-23. Enaka letala naj bi dobil tudi Severni Vietnam. Pilotirajo jih Vietnamci oziroma Egipčani. Letala Mig-23 so najhitrejša bojna letala na svetu, saj dosežejo hitrost 3.200 km na uro.

Po nekaterih drugih virih bi bilo mogoče sklepati, da je Sovjetska zveza poslala v Egipt tudi večje število raket »zemlja-zrak«.

Svedski in italijanski izvoz orožja

Svedi so ga v prvi polovici lanskega leta izvozili za 10.409.000 dolarjev. Največ ga je šlo v Švico, Veliko Britanijo, Norveško, Indijo in Malezijo. Še večji izvozniki orožja kot Svedi so Italijani, saj so samo v prvih treh mesecih lanskega leta izvozili za 17.364.000 dolarjev orožja in razne vojaške opreme. Polovico orožja in opreme so kupile ZDA, druga polovica pa je bila namenjena v Belgijo in Luksemburg, Portugalsko, Irak, Argentino, Izrael, Zambijo, Zahodno Nemčijo, Indonezijo, Nizozemsko, Francijo, Veliko Britanijo, Somalijsko in Dansko.

Novo sovjetsko orožje

Pred kratkim je sovjetska časopisna agencija TASS objavila rezultate nekaterih novih znanstvenih izsledkov na področju vojaške opreme in oborožitve. Sovjetska protiletalska obramba ima nove radarske sisteme za odkrivanje sovražnika in samodejno usmerjanje izstrelkov tipa »zemlja-zrak«, ki lahko sestrelje nasprotnikovo letalo ne glede na njegovo hitrost in višino. Reaktivni bombniki pa lahko napadejo cilje z jedrskim orožjem, ne da bi jim bilo treba prileteti v območje protiletalske obrambe. Zračni prostor ščitijo pretezniki, ki so uporabni ob vsakem vremenu, njihova hitrost pa je trikrat večja od hitrosti zvoka. Mornarica ima podmornice, ki se lahko spuste zelo globoko, ki so oborožene z balističnimi izstrelki in katerih energetska zmogljivost je skoraj stokrat večja v primerjavi z zmogljivostjo predvojnih podmornic. Sovjetska kopenska vojska in vojna mornarica imata sedaj že več kot 500 različnih vojaških poklicev.

Vrednost ameriškega izvoza orožja

Po statističnih podatkih, ki jih je objavila organizacija združenih narodov, so ZDA v prvi polovici leta 1969 izvozile za 329.643.000 dolarjev orožja in municije ter za 73.240.000 dolarjev ladij. V istem obdobju pa so tujim državam prodale tudi za 1.292.670.000 dolarjev raznih letal, med drugim tudi Izraelu za 25.987.000, Egiptu za 9.469.000, Saudovi Arabiji za 6.650.000, Libanonu za 6.384.000 in Libiji za 132.000 dolarjev. Ni pa znano, koliko je izmed njih vojaških letal.

Britanski tanki za Izrael

Velika Britanija je od gulijske vojne med Arabci in Izraelci dobavila Izraelu več kot 150 tankov »centurion«. Poročajo, da ima sedaj Izrael že kakih 400 tankov tega tipa.

Preizkušnja tanka MBT-70

Zahodnonemški vojaški strokovnjaki se nadalje preskušajo prototip skupnega zahodnonemško-ameriškega tanka MBT-70. Tank je težji od drugih tankov, saj ima 46 ton. Samo kupola je težka 17 ton.

Na dobri cesti lahko vozi s hitrostjo do 70 km na uro. Njegovo posadko sestavljajo le trije člani.

Brž ko bodo prototip vsestransko preskusili in ugotovili, kakšne spremembe in dopolnitve so še potrebne, bodo začeli te tanke serijsko izdelovati. V tankovske enote pa jih bodo vključevali šele po dveh ali treh letih. Tanki, ki bodo v nemških enotah, bodo dobili oznako KPZ-70, oni v ameriških enotah pa MBT-70.

Obrambna vzgoja in ljudska zaščita

Splošna obrambna vzgoja prebivalstva — sestavni del programa ZRVS

PRI REPUBLIŠKEM ODBORU ZVEZE REZERVNIH VOJAŠKIH STAREŠIN SLOVENIJE JE BILA PRED KRATKIM USTANOVLJENA KOMISIJA ZA OBRAMBNO VZGOJO PREBIVALSTVA. — NA USTANOVNEM SESTANKU SO PRISLE DO POLNEGA IZRAZA VELIKE MOŽNOSTI, KI SE ODPIRAJO ZA DELO TEJ KOMISIJI. NAJ NAVEDIMO NEKAJ POSTAVK, KI SO BILE IZOBLIKOVANE KOT PRIJAVA ZA NJEN DELOVNI PROGRAM: »...ORGANIZACIJE ZRVS IN NJIHOVI ČLANI SI MORAJO PRIZADEVATI, DA BODO NAČELA SPLOŠNE LJUDSKE OBRAMBE POSTALA SESTAVNI DEL DRUŽBENE POLITIČNE ZAVESTI VSEH NASIH DELOVNIH LJUDI OZIROMA OBČANOV.

Zato morajo rezervni vojaški starešine in njihove organizacije bistveno prispevati k pojasnjevanju družbenega političnega in vojaškega bistva načel splošne ljudske obrambne vojne in si prizadevati za njihovo dosledno uresničevanje. Krepiči morajo zaupanje delovnih ljudi oz. občanov naše države v njeno nepremagljivo sposobnost in moč, pa tudi pojasnjevati njihovo nalogo v splošni ljudski obrambni vojni. Pojasnjujejo naj jim vojaški in politični položaj njihove občine, razlagajo naj zahteve in naloge ljudske obrambe v delovni organizaciji, v krajevni skupnosti, v mestu ali na vasi...

K vzgoji prebivalstva za narodno obrambo lahko veliko prispevajo rezervni vojaški starešine zaradi svojih vojnopolitičnih in vojaško strokovnih izkušenj...

Obuajo, varujejo, prenašajo in ustvarjajo izkoriščajo tradicije NOV in jih povezujejo z novimi znanji o sodobnem vojskovanju pri vzgoji prebivalstva za splošno ljudsko obrambno vojno.

Pomagajo pri organiziranju in utrjevanju teritorialne obrambe in civilne zaščite, predvsem s idejno-politično in vojaško vzgojo delovnih ljudi in občanov.

Pri tem je zelo pomembno sodelovanje s člani in organizacijami ZRB NOV, ki združujejo številne izkušene poveljnike in borce NOV. ZRB NOV in njeni člani imajo pomembno družbeno vlogo in izkušnje, hkrati pa uživajo velik moralno politični ugled...

Prek množičnih sredstev obveščanja je treba seznanjati občane o pomembnih spremembah in o vojaškem in političnem položaju v svetu, o stališčih našega državnega vodstva do takih dogajanj in in o obveznosti rezervnih vojaških starešin in celotnega prebivalstva, ki iz tega izhajajo. Prek sredstev množičnega obveščanja je potrebno krepiti zaupanje občanov v oborožene sile in prispevati k povezovalnemu občutku z enotami JLA...

Člani komisije so že kar na začetku razprave na podlagi svojih delovnih izkušenj podprli nujnost ustanovitve komisije za obrambno vzgojo prebivalstva. Le-ta naj predvsem povezuje delo vseh tistih družbeno-političnih organizacij, ki imajo v svojem delovnem programu prav tako vseljudski odpor; pri tem pa komisije ZRVS za obrambno vzgojo prebivalstva, ki bodo postavljene tudi pri občinskih odborih ZRVS, ne smejo posegati v samostojnost drugih organizacij, temveč se morajo vključevati v skupno delo in predvsem usmerjati te skupne napore, da bi bilo delo učinkovitejše.

V razpravi je bilo povedanih kar precej določenih primerov, kjer naj bi posredovala komisija. Tako npr. so izdelani delovni programi za vseljudsko obrambo preveč po enem kopitu. Visokogorskega kmet ne zanima, kako bi bilo treba reševati prebivalstvo iz mestnih stolpnic, temveč, kako bi moral ob napadu ravnati s prideiki in živino. Ni tudi vseeno, kam usmerjati za primer odpora šolsko mladino in kam delavsko ali izvenšolsko. Kmečki mladeniči naj bi imeli tudi drugačne naloge od mestnih, in tako naprej.

Ko je bil govor o mladini, so predvsem tu, pri njej, člani komisije videli še neobdelano torišče. Predvsem njej, ki predstavlja najbolj številno in najmočnejšo si-

lo in ki bo tudi morala kmalu prevzeti breme pripravljenosti ter morebitnega dejanskega vseljudskega odpora, je treba posvetiti veliko pozornost.

Začne naj se že kar pri osnovnem pouku v šoli. V učne programe bo treba vnesti več elementov usposabljanja za ljudsko obrambo, zato bodo deležni potrebnega pouka in navodil za delo tudi prostovoljni delavci. Pomembna je tudi

Ognjemet na železniški progi

SLAVONSKI BORCI SO NA ŽELEZNISKI PROGI ZAGREB-BEOGRAD V BLIZINI STAREGA TOPOLJA USTAVILI IN UNICILI VLAK Z OROŽJEM IN MUNICIJO, KI JE BIL NAMENJEN NEMSKIM ENOTAM NA VZHODNI FRONTI.

Borci 3. čete 2. bataljona 18. slavonske brigade leže, kot da bi bili prilepljeni na tla. Vseposod je ravnina in nikjer nobenega zaklona. Plamen pa tako močno osvetljuje s snegom pokrito planjavo, da je mogoče razločiti vsakega borca.

Nekaj stotin metrov spredaj se kot temna senca razteza železniški nasip, na njem pa vlak, ki ga je ustavila eksplozija mine. Iz preluknjane lokomotive med ostrim piskanjem uhajajo oblaki pare, nekaj vagonov pa gori. Ogenj prehaja z goreče cisterne na druge vagone in povzroča eksplozije municije.

Na odprtih vagonih je videti tanke in hitrostrelne protiletalske topove, ki tako naglo blijujejo ogenj, da bi človek na prvi pogled pomislil, kako odtod na tisoče isker zasipa brigada.

Sedaj, ko le tenka nit razdvaja življenje od smrti borcev, ki leže v snegu, tudi njihov komandir čuti vso svojo odgovornost. Zaveda se, kaj vse pričakujejo od njega in da je usoda vsakogar izmed njih v njegovih rokah.

Komandir je Jovo Saratlija. Tudi on leži v snegu in tišči glavo v tla, saj bi rad še živel. Je zelo mlad in nima niti dvajset let. Čas beži. Nenadoma se Jovo zravna in s presunljivim glasom zavpije:

»Tovariši, juriš! Za menoj...«

Njegov glas je na borce deloval kot iskra. Sedaj njegova četa ni bila več sestavljena iz izgubljenih in osamljenih ljudi, ki so vsak hipe pričakovali, da jih zadene sovražnikova krogla, temveč je to bojna enota, ki jo medsebojno povezuje jeta glas in temna postava njenega komandirja.

»Juriš, tovariši! Za menoj...«

Jova je iznenada presekal in se je zgrudil, ko da bi se ob kaj spotaknil. Njegov glas ni bilo več slišati. Prepognjen in z obrazom v snegu je obležal na tleh.

To se je zgodilo 17. marca 1944 ponoči ob glavni progi Zagreb-Beograd, med Andrijevo in Starim Topoljem. Osemnajsta brigada je morala to noč napasti vojaški transport, poln orožja in voštva, ki je bil namenjen na vzhodno fronto. Bataljoni naj bi se raztegnili vzdolž proge, ki so jo minirali. Mine so postavili med 1. in 2. bataljonom.

Bataljoni so že v mraku zasedli svoje položaje. Na nemški transport, ki je peljal proti Vinkovcem, je bilo treba čakati tri ure. Vlak je sestavljalo štiriinosemdeset vagonov. V potniških je bilo voštvo, toda še več je bilo odprtih vagonov, ki so bili natovorjeni s tanki, oklopnimi vozili, to-

zamišle, da bodo po šolah postavljene aktivni rezervni vojaški starešini iz vrst vzgojiteljev, ki naj bi bili pobudniki akcij in izvajalci programa obnemem.

Utemeljena je tudi ugotovitev, da je mladina v svojih organizacijah preveč prepuščena sama sebi in da ima premalo starejših vzornikov in mentorjev. Koliko možnosti za obrambno vzgojo mladine nudijo specializirane organizacije, kot so krožki ljudske tehnike, strelske družine, taborniki in ne nazadnje vse oblike telesne vzgoje! Ni neopažen tudi pojav, ki je prav presenetljiv in vzpodbuden obenem: doraščajoča in odrasla mladina hlataje, prebira prispevke v reviji Naša obramba! Se pravi, da se mladi zelo zanimajo za vse, kar se dogaja okoli obrambe nasploh, toda storiti je treba korak naprej — opazovalci

morajo postati tvorni družbeni dejavniki! Morda bo včasih res težko pripraviti mlade ljudi do tega, da bodo prostovoljno prevzeli nase telesne in umske napore, prav zato pa bi jih bilo treba toliko bolj zaposeliti v obšolskem pouku. Vznemirjenost mladine ob vseh političnih pretresih in vojaških dogodkih v svetu pa kaže, da mladina čuti in razume prav politično-vojaške zasnove svoje socialistične domovine in njena vključitev v obrambne napore naše skupnosti ni dvomljiva. Potrebuje le programa in mentorje!

Komisijam za obrambno vzgojo prebivalstva pri organizacijah rezervnih vojaških starešin torej ne bo zmanjkalo dela. Ker so pripravljeni pomagati vsi člani zveze, lahko v kratkem času pričakujemo že prve sadove.

MILAN GUČEK

povi in kamioni. Razen teh so bili v kompoziciji še vagoni s topniško in municijo ter cisterne z bencinom, pa tudi nekaj oklopnih vagonov.

Spričo pogostnih partizanskih napadov na tem delu proge je vlak vozil počasi. Ko da bi Nemci pričakovali napad! Tankovske posadke so želele v notranjosti svojih vozil, topničarji in mitraljezci pa za topovi in mitraljezi.

Ko je vlak pripeljal na minirani del proge, so diverzanti sprožili mino. Odjeknila je močna eks-

plozija. Lokomotivo in še nekaj vagonov je vrglo s tira. Hkrati s tem so borci 18. brigade začeli streljati z vsem svojim orožjem. Borec Vlado Alajković je z ročnim minometalcem zadel bencinsko cisterno. Znova je odjeknila eksplozija, iz zadete cisterne pa je proti nebu šinil visok plamen. Municija se je vnela in pokala. Zemlja se je stresala, noč pa se je spremenila v dan.

Sovražnik ni izgubil glave. Takoj zatem, ko so pod vlakom eksplozirale mine, je brigada zastavila peklenskim ognjem svojih mitraljezov in topov. Najsmrtonosnejši je bil ožen iz brzostrelnih topov. Borci niso mogli ne naprej ne nazaj.

In tedaj se je dvignil komandir 3. čete. Njegovo junaštvo ni rodilo zaželenega sadu. Juriš je pomenil zanesljivo smrt.

Ceprav akcija 18. brigade ni bila povsem uspešna, so naši borci to noč le uničili dve lokomotivi ter zažgali 60 vagonov, dve cisterne in 6 vagonov z municijo. Ni znano, koliko Nemcev je bilo mrtvih, vendar so bile njihove izgube v vsakem primeru občutne. Tudi 18. brigada je imela izgube: padlo je osem borcev.

V poročilu štaba divizije štabu 6. korpusa zasledimo tudi tale podatek:

»...Komandir 3. čete tovariš Jovo Saratlija zasluži največje priznanje, ki ga je moč dati ljudski borcu za tako junaško dejanje. Kljub hudemu sovražnikovu ognju je skušal jurišati in doseči cilj, ki je bil zastavljen njegovi četi. Saratlija Jovo je v drznem in junaškem jurišu padel z vzklikom na ustih: »Tovariši, juriš! Prepričemo in olajšajmo breme našim tovarišem, ki jim je namenjena ta municija!«

MILAN KAVGIĆ

Narodno-osvobodilni boj Slovencev

Te dni je izšla bibliografija knjig, ki obravnavajo narodnoosvobodilni boj pri nas. Zajeta so samo dela, ki so izšla v knjižni obliki in sicer med 1945. in letošnjim letom, medtem ko Škerljeva knjiga »Bibliografija NOB« zajema tudi članke po raznih časopisih in revijah.

»Narodnoosvobodilni boj Slovencev« ne zajema del, ki so izšla v tujini razen če so prevedena. Razdeljen je na poglavja: bibliografije, likovna umetnost, pesmi, dramatika, proza, življenjske zgodovine. Vsekakor sta najboljše knjigi poglavji zgodovina in proza. Popisanih je skupno okrog 750 knjig. Že iz tega lahko vidimo, kakšen vpliv je imela naša osvobodilna vojna na nas vse, saj toliko knjig o kakem razdobju pri nas še nikoli ni izšlo.

Knjižica bo ob drugih bibliografijah, predvsem Škerlovi, služila vsem, ki proučujejo zgodovino naše osvobodilne vojne, pa tudi vsem ljubiteljem naše knjige.

Knjižico »Narodnoosvobodilni boj Slovencev« sta sestavili Ančka Posavec in Miša Sepe, izdala jo je Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, založila pa Partizanska knjiga.

Prispevki za šolo - spomenik NOB

SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA - CENTER 20.000.—; Skupščina občine Koper, 10.000.—; Komunalno podjetje Vič, Ljubljana, 2.500.—; Podjetje »TOTRA«, Ljubljana, 2.500.—; »PETROL«, Ljubljana, 2.500.—; Združeno železniško — transportno podjetje, Ljubljana, 10.000.—; INDUSTRIJSKI BIRO, Ljubljana, 500.—; Splošna vodna skupnost Gorenjske, Kranj, 1.250.—; MODNA HIŠA, Ljubljana, 2.500.—; Perutninski kombinat »PIVKA« pri Postojni, 2.500.—; Splošno gradbeno podjetje »STAVBENIK«, 1.250.—; Splošni obrtni servis »OBRATNIK«, Cerklje, 5.000.—; Gradbeno podjetje »TEHNIKA«, Ljubljana, 10.000.—; Občinski odbor ZRB NOV, Izola, 430.—.

Namesto vena na grob pokojne Matke Regent je daroval dr. Joža Vilfan 250,00 dinarjev za šolo — spomenik NOB v Cerkljem. Odbor za izgradnjo osnovne šole — spomenika NOB v Cerkljem

prosi darovalce, da svoje prispevke nakazujejo na tekoči račun — 5202-652-66 pri SDK Idrija — sklad za izgradnjo šole v Cerkljem.

POVZETEK IZ ČLANKA, KI GA JE V SOVJETSKEM ČASOPISU VOENNIJ VESTNIK NAPISAL POLKOVNIK V. JAGODIN

Sodobna radioelektronika in vojaške zveze

Za oddajanje in sprejemanje informacij uporablja radioelektronika energijo elektromagnetskih valov. Radioelektronske sisteme lahko razdelimo na štiri vrste:

- za oddajanje in sprejemanje informacij (sistem zvez),
- za zbiranje informacij (radarji, radijsko izvidništvo),
- za poveljevanje (radijsko poveljevanje) in
- za motenje oddaj (radijsko motenje).

Radijska zveza uporablja različna valovna področja splošne skale elektromagnetskih valov (od

10 khz do 100.000 mhz). Radijska sredstva so skonstruirana v skladu s taktičnimi zahtevami in se medsebojno dopolnjujejo — pomanjkljivosti enega sistema nadomeščajo s prednostmi drugega. Ne poznajo pa še sredstva za zvezo, ki bi bilo »absolutno« in ki bi ustrezalo v vseh okoliščinah sodobnega vojskovanja.

Cim daljši so elektromagnetski valovi, tem lažje se ovijajo okrog Zemljine površine. Zveza na dolgih ali srednjih valovih je značilna po tem, da se moč signalov le malo spreminja. Uporabljajo pa jo pred-

vsem na severnih geografskih širinah, kjer ionosferskomagnetno nihanje pogosto povzroča motnje pri zvezah na kratkih valovih.

Kratki valovi se tik nad Zemljino površino lahko razprostirajo na daljavo nekaj deset kilometrov, skozi ionosfero pa neomejeno daleč. Pomična sredstva kratkovalovnih radijskih zvez so sicer šibka, vendar imajo sorazmerno velik doseg. Razen tega so zelo gibljiva, z njimi pa je mogoče organizirati zveze v ločenih smereh in v radijskem omrežju z večjim številom udeležencev.

Slaba stran kratkovalovnih zvez je v tem, da jim sovražnik lahko prisluškuje in ugotovi njihovo lego tudi z velikih razdalj. Kratkovalovnim zvezam z ionosferskimi valovi pa povzročajo motnje visoke jedrske eksplozije.

Kratkovalovne zveze so zelo podvržene motnjam in moč signalov niha. Navzlic temu so ohranile svoj pomen, saj so v primerjavi z drugimi vrstami zvez še najbolj gospodarsvene. Izpopolnjujejo jih na razne načine. Eden od teh je tudi način, ko z zoževanjem valovnega snopa povečujejo moč valov, pri tem pa so močnejše do desetkrat manjše kot sicer.

Če uporabljajo kratkovalovne zveze na pohodu ali pa na poraščenem zemljišču (na primer v vietnamskih džunglah), potem zelo ustrezajo paličaste antene, vendar le na srednjih razdaljah. Za zvezo na kratkih razdaljah pa so najprimernejši navpični valovi, ki jih pošiljajo v ozračje prek posebnih anten.

Kar zadeva ultra kratke valove (UKT), je zanje značilno, da se ne ovijajo okrog Zemljine površine, temveč se širijo naravnost in predvsem v mejah neposredne vidljivosti. Možno pa je tudi oddajanje signalov na velike razdalje glede na to, da se ti valovi v troposferi skoraj prav nič ne razprše.

UKT radijska zveza ima vrsto prednosti: zvezo je mogoče vzdrževati na pohodu, kar ustreza zlasti nižjim poveljstvom, so odporni proti radijskim motnjam, visoke jedrske eksplozije jim ne škodujejo, sredstva za UKT zvezo pa so enostavna in z njimi ni težko ravnati.

Na planinskem in poraščenem zemljišču, pa tudi v tropih — na primer v vietnamskih džunglah — je doseg UKT radijskih sredstev manjši kot drugod, če uporabljajo običajne klasične antene, ki jih imajo na tleh. Zato imajo Američani v Vietnamu posebne balone iz plastične snovi (polnijo

jih z ročnimi črpalkami ali pa z nekim lahkim plinom), s katerimi je mogoče dvigniti anteno tudi sto metrov visoko. Včasih z anteno vred dvignejo v zrak tudi radijsko postajo. Doseg UKT radijskih zvez je mogoče močno povečati tudi s tako imenovano avtomatično retranslacijo: če anteno retranslatorske postaje dvignejo na višino 30—100 metrov in s tem dosežejo neposredno vidljivost med retranslatorjem in udeležencem, bo doseg skoraj dvakrat tolikšen, kot bi bil sicer.

Za zveze, ki so namenjene za taktično sodelovanje, uporabljajo kombinirane radijske postaje, ki obratujejo na kratkih in ultra kratkih valovih in ki imajo širše valovno območje. Tako na primer ima ameriška kopenska vojska telefonsko-telegrafsko radijsko postajo AN/P-70, ki obsega 74.000 delovnih valov. Je lahko prenosna ali pa vgrajena na vozila, z njo pa namerava nadomestiti na desetine starih modelov radijskih postaj, ki obratujejo na majhnem valovnem območju.

V ZDA pripravljajo sistem UKT radijskih zvez z več udeleženci, pri katerem vsakdo od njih lahko vzpostavi zvezo s kakim drugim udeležencem. Torej nekaj podobnega kot pri telefonski centrali. Vse radijske postaje v ustreznem omrežju obratujejo na isti valovni dolžini, njihovi signali pa vsebujejo vrsto modificiranih radijskih impulzov, ki imajo razen samega obvestila še poseben razpoznavni znak za vsakega udeleženca. Sprejemnik vsakega udeleženca reagira le na tako kombinacijo impulza, ki ustreza njegovi numeraciji. Tak sistem naj bi dobile ameriške pehotne divizije, imel pa naj bi po 200 udeležencev. Zvezo je mogoče vzpostaviti že v desetih sekundah. V tem sistemu so možni cirkularni pogovori, pa tudi prioriteten pozivi. Menijo, da je taka zveza bolj tajna kot druge, da je radijskih motenj manj in da omogoča boljše izkoriščanje valovnega območja.

Radijska relejna zveza je zasnovana na širjenju radijskih valov v mejah neposredne vidljivosti. V zadnjih letih jo čedalje bolj uporabljajo tudi pri vojaških zvezah. Njena prednost je v tem, da jo je mogoče v povezavi s telefonskimi linijami spremeniti v omrežje za večje število udeležencev. Na visoke jedrske eksplozije je skoraj neobčutljiva, prekiniti pa jo je mogoče le s površinskimi eksplozijami med dvema postajama.

Pri uporabljanju UKT zvez so dosegli velik napredek tudi z vzpostavitvijo troposferskih radijskih zvez. Troposfera, ki je nekakšen retranslator na velikih višinah, odbija radijske valove. Z ustreznimi oddajniki, strogo usmerjenimi antenami, ki impulze ojačajo do 10.000-krat, in z močnimi sprejemniki lahko vzdržujejo zvezo na razdaljah do 400 kilometrov, to pa pri velikem številu kanalov (12—120).

Troposferska radijska zveza ima v primerjavi z običajnimi radijsko-relejnimi zvezami in telefonskimi linijami mnogo prednosti zlasti pri vzpostavljanju zvez prek velikih vodnih ovir in čez neprehodno in nenaseljeno ozemlje. Ta vrsta zveze na atomsko eksplozije in razne druge motnje ni občutljiva, pa tudi odkriti je ni lahko.

V ameriški vojski že od leta 1965 uporabljajo lahko troposfersko radijsko postajo AN/TRC-96, ki je vgrajena na 750-kilogramsko vozilo s 1.200-kilogramsko prikolico. S pomočjo dveh paraboličnih anten, ki ju postavijo na tla, lahko hkrati oddajajo in sprejemajo. S to postajo je mogoče na 12 ali 24 telefonskih kanalih vzdrževati zvezo na razdaljah do 180 kilometrov.

Izkušnje iz Vietnama dokazujejo, da so na hribovitem zemljišču in v džunglah take postaje še najbolj zanesljive in so zato zelo razširjene. Prevažajo pa jih tudi z letali in helikopterji.

V zadnjem času kot retranslatorske postaje uporabljajo tudi Zemljine umetne satelite. V tem primeru je med postajo na Zemlji in retranslatorsko postajo na satelitu neposredna vidljivost, končni postaji pa sta lahko oddaljeni med seboj več tisoč kilometrov.

V zadnjem desetletju posvečajo posebno pozornost raziskovanju elektromagnetskih valov optičnega območja. Za oddajanje takih elektromagnetskih valov uporabljajo laserje. Ti sistemi se odlikujejo po veliki zmogljivosti (na tisoče telefonskih pogovorov) in velikem številu delovnih valov.

Zaradi čedalje obsežnejše uporabe radioelektronike in vojaške namene na sorazmerno majhnem prostoru (na komandnem mestu) prihaja do medsebojnih motenj. Prav to — kako najrazličnejšim radioelektronskim sredstvom na komandnem mestu omogočiti nemoteno obratovanje — je sedaj pri množični uporabi elektronike v vojaške namene eden izmed največjih problemov, ki ga je treba rešiti.

PARTIZANSKE UKANE

Italijanske pošiljke za partizane

Po hudih spopadih med partizani in četniki na Humcih blizu Drine so italijanski letalci metali četnikom na bližnjih hribovih hrano in strelivo. Na hrib nad vasjo Ječmištem pri Čelebiću so italijanska letala dvakrat odvrгла pošiljke, namenjene četnikom. Kmalu zatem je 7. krajiška brigada po kratkotrajnem, vendar ogroženem boju potisnila četnike s hriba. Boja pa s tem še ni bilo konec: četniki so se umikali, partizani pa so jih zasledovali.

Oddelek borcev iz 3. bataljona 2. proletarske brigade, ki je pred tem stražil skladišče v Ifsaru, je bil prav na poti čez hrib nad Ječmištem, ki je bil le še malo poprej v četniških rokah, ko je nepričakovano priletelo italijansko transportno letalo. Bilo je očitno, da leti naravnost proti položajem, kjer so še pred kratkim bili četniki.

Borci tega oddelka, ki mu je poveljeval Mile Vukadinović, so bili sprčo dolgotrajnega pomanjkanja hrane sestradani in izčrpani. Zato ni prav nič čudnega v tem, če so si zaželeli pošiljke, ki so jih Italijani metali svojim četniškim zaveznikom. Prav tedaj sta iz grmovja stopila pred oddelek četni politični komisar Dragoslav Marković in njegovo pomočnik Sreten Penezić. Marković se je takoj znašel in ukazal:

»Mile, pohiti s svojim oddelkom na vrh hriba! Tam zažgite grmovje in suho listje! Slečite si bluze in z njimi mahajte letalu. Morda

bo kaj zaleglo in nam bodo Italijani odvrgli pošiljke, ki je nedvomno namenjena četnikom...«

Borce ni bilo treba prepričevati. Le hip kasneje se je že pokadilo. Nato so se zbrali okrog ognja in začeli mahati s kapami, bluzami, torbicami in puškami. Le tiste, ki so bili previdnejši in bolj izkušeni, je skrbelo, da ne bi Italijani spoznali, kako imajo pod seboj partizane in ne četnike. Komisar Marković pa je za vsak primer ukazal:

»Če bodo fašisti namesto pošiljke začeli metati bombe, se takoj prapšite na vse strani!«

Letalo je še nadalje krožilo, ko da bi letalci ugotavljali, koga imajo pod seboj. Partizani so mahali. Italijanski pilot je napravil dva, tri kroge, nato pa so se na trupu letala odprla nekakšna vrata, skozi katera so začeli drug za drugim padati paketi. Pilot je krožil nad ognjem in spuščal pakete, ki so popadali po hribu okrog ognja. Partizani so jih hitro pobrali. Ko je letalo zadnjič preletelo hrib, je dvakrat trikrat zamahnilo s krili. Tako je hotelo pozdraviti četnike, dejansko pa je bil pozdrav namenjen partizanom.

Za sestradane partizane je to bila prava gostija. V italijanski pošiljki je bilo največ mesnih konzerv. Del plena so takoj porazdelili med borce v oddelku, druge pakete pa so oddali bataljonski intendanturi.

Jovan Radovanović

Mile Pavlin SKRIVNOST SIMNOVE SMRTI / TORZO ROMANA /

Postati illegalec pa je bilo tudi priznanje. Če ti dovolijo, to pomeni, če se jim zdiš dober delavec, zanesljiv in skoraj nezamisljiv. Okoli ilegalca diši po tajinstvenosti in ta je posebno mikavna za dekleta. Tudi tebi je lažje pri srcu, če imaš okoli sebe šopek lepotic. Morda bom nekeje le uspel. Prvič bi skoraj, morda bom naletel tudi na drugo prilžnost prej ko bom pričakoval? Prvič sem bil še neizkušen, drugič bo šlo najbrž veliko lažje in tudi hitreje. Nato se vrstijo uspehi kot pri kegljanju. Najbrž bodo mnoge radovedne, kakšen sem v postelji in bodo šle z menoj samo zato, da bi se lahko pohvalile pred prijateljicami. Tudi te bodo radovedne in vabila bodo kar deževala. Samo da se pri kakšni izkažem... Če bodo spoznale, kakšen izreden primer moškosti sem, bodo kar norele za menoj. Da, nekoč sem se hotel posvetiti medicini...

Samo da ne bi bili pri nas tako strogi glede odnosov med dekleti in fanti... Čemu jim je to potrebno? Italijani se za to ne zmenijo, samo pri nas si delamo iz tega težave. Treba bo vse to spremeniti. Če mi uspe in se proslavim tudi kot ljubimec, bo to našemu gibanju samo v korist. Vame se bodo zaljubile tudi žene in hčerke morebitnih sovražnikov in jaz jih bom vključil v našo organizacijo...

Kako zmešan sem bil, otročji in še poln upanja. Pozneje me je življenje kruto prevaralo in vedno znova sem ugotovil, da me ženske ne marajo, niti najbolj propadale ne, ali pa so se pretvarjale.

Takrat, ko sem postal illegalec, pa sem najprej

178

sklenil, da nadaljujem s poskusi pridobiti si naklonjenost tiste močne črnolaskice. Ravno njena zrela ženskost me je silovito razburjala, kar je menda razumljivo, saj sem bil kljub vsemu še vedno le nezrelo fantje. Toda ukrepati moram previdno in pametno. Najprej sem pri njej razpršil dvome, kako imam za bregom samo sebične cilje. Poiskal sem si drugo stanovanje in nehal hoditi v šolo, k njim pa poslal nekoga drugega.

Fant je pravkar prišel iz ječe, bil je še mlad in navdušen, da ga je kar razganjalo. Če nihče drug, bo ta pri njej razpršil vse pomisleke. Nato pridem jaz in bom nadaljeval. Pihal ji bom na dušo tako dolgo, da bo moja...

Ni preteklo niti teden dni, ko sem že zvedel, da lahko vsak trenutek pričakujem aretacijo. Obvestilo so naši dobili najbrž naravnost iz policije. Fant, ki je prišel iz ječe, je odšel nekam drugam in jaz sem se vrnil na njegovo mesto. Nalašč sem organiziral tako, da bi morali prek nje sporočiti, kako me je policija iskala. Toda najbrž so pri policiji zvedeli, kako sem izginil, najbrž so imeli druge dela čez glavo, zato so odlašali in me niso prišli iskat. Skoraj mesec dni so čakali...

Zvedel sem, da so se sredi dopoldneva pripeljali z avtom pred internat, poiskali upravnika in se zanimali zame. Upravnik je vedel, kaj je z menoj in jim je potožil, da sem slab dijak, ki se pogosto potepa po mestu in izostaja tudi ponoči. Sinoči da me ni bilo in da sem zdaj najbrž v šoli. Policisti so odšli pred šolo in tam zvedeli, kako me ni bilo pri pouku že ves mesec, zato so se vrnili v internat, preiskali sobo, kjer sem ležal, nato pa zahtevali, naj se takoj oglašim na policijo, če se vrnem. Upravnik je vse obljubil, znil na moj račun nekaj obtožb in se tako rešil odgovornosti.

Še istega dne sem za vse te podrobnosti zvedel od moje lepe gostiteljice, njej pa je bil to sporo-

179

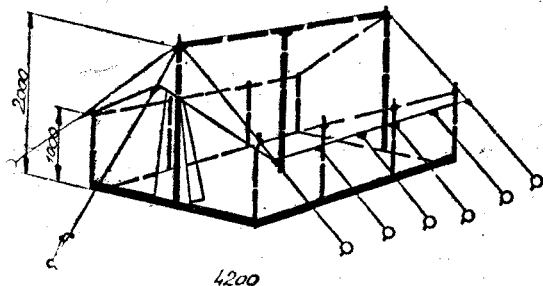
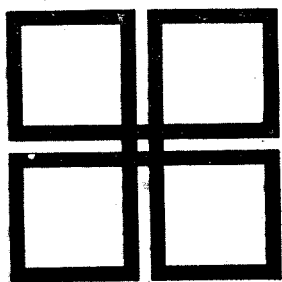
čil poseben kurir. Zdaj sem bil pravi illegalec in kaj kmalu sem opazil, da me tudi ona zdaj bolj občuduje. Jaz pa sem se pretvarjal, da sem ves pri svojem delu. Po ves dan sem tekal s sestanka na sestanek, se hranil vsepovsod in tožil, da bom moral poiskati drugo stanovanje, ker ne smem biti po načelih ilegalnega delovanja v enem stanovanju več kot teden dni. Godilo se mi ni slabo, saj sem imel izkaznice za več ljudi, pa tudi denarja mi ni manjkalo.

Ob večerih, po policijski uri, za pomlad precej zgodnji, ko sem moral biti doma, sem kramljaj z njo. Včasih sem ji pomagal pri učenju in tožil, kako žal mi je, da ne morem več hoditi v šolo. Skupaj sva brala njene knjige, saj je imela dokaj bogato knjižnico. Iz stanovanja sem odhajal navadno nekaj pred poldnem, zato sem imel dovolj časa za spanje. Zaradi tega se mi zvečer ni mučilo spat.

Brž sem ugotovil, da dekleta posebej sramežljivo. Včasih se je okoli mene sprehajala v zelo tanki spalni srajci, nekajkrat pa sva kramljala leže na njenem kavču. Večkrat sem skušal speljati pogovor na ljubezenske zadeve, pa se mi je vedno spretno izmaknila. Kljub temu sem brž ugotovil, da ji godi, če hvalim njeno lepoto. Nekako se mi je zazdelo, da se samo pretvarja, da bi se rada šla nekakšno svetnico. Nekoč se ji je zareklo, da je še v nižji gimnaziji imela fanta.

Ko sem bil sam doma, sem stikal med njenimi rečmi. V nekem predalu sem našel kopico ljubezenskih pisem in jih začel prebirati. Brž sem spoznal, da ni samo po zunanem videzu zrela ženska, da ima za seboj pisano življenje. Fantje, ki jih je po pisemih sodeč imela stalno od svojega petnajstega leta dalje, so se ji v pisemih laskali kot nepopisno vročerkvni ženski. Tako bi tudi jaz potreboval...

industrija platnenih izdelkov Jaršepošta Domžale - Slovenija

induplati

Šotor OSMEREC je iz bombažne tkanine, vodonepropustno impregniran in barvan z olivno sivo (SMB) barvo. Šotor OSMEREC je brez dna. Ogradje šotora je iz močnejših aluminijevih cevi. Svetujemo vam, da postavite šotor vedno na takšno mesto, kjer voda dobro odteka. Ko šotor podrete in zložite, pazite, da bo suh. V primeru, da ste šotor podrti v deževnem vremenu, skrbite za to, da ga boste najkasneje v 24 urah razgrnili in posušili.

LJUBLJANSKE OPEKARNE LJUBLJANA

obveščajo

vse cenjene odjemalce, da na svojih obratih izdelujejo vse vrste opečnih izdelkov

Vse informacije daje prodajni oddelk Cesta na Vrhovce 2, telefon 61-965 in 61-805.

Z VARČEVANJEM PRI

KB
LJUBLJANA

DO
IZPOLNENIH
ŽELJA

Članom
ZVVI
ZB
ZRVS

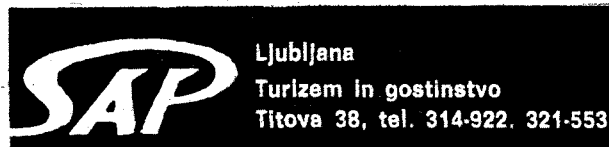
nudimo zdravljenje v MORAVSKIH TOPLICAH za naslednje bolezni:

- obolenja lokomotorne aparata, zlasti revmatična obolenja,
- od ginekoloških obolenj pa posebno zdravljenje primarnih in sekundarnih amenorej po poprejšnji izključitvi tuberkuloznega procesa.

Priporočamo Vam tudi obisk ostalih krajev v Prekmurju. Za dodatna okrepčila so Vam na razpolago: hotel z restavracijo »Zvezda« v Murski Soboti in Ekspres bife s slaščičarno Gostišče »Zvezda« s prodajalno vin in skladiščem piva v Murski Soboti, restavracija ob kopališču v Moravskih Toplicah in motel CARDA z avtomatskim 4-steznim kegljiščem in prenočišči.

Na razpolago so Vam tudi gostišča v Petrovcih, Salovcih in Križevcih.

Za cenjeni obisk se priporoča Gostinsko podjetje »ZVEZDA« Murska Sobotica.

Ljubljana

Turizem in gostinstvo

Titova 38, tel. 314-922, 321-553

PRIPOROČAMO VAM NASLEDNJE KRAJE ZA LETOVANJE V PLANINAH IN NA JADRANU:

Volparija, Fiesa, Crikvenica, Kaštelanska riviera, Novi Vinodol, Stari grad na Hvaru, Jelsa, Podgora, Vela Luka, Korčula, Bol in Pivlja na Braču, Dubrovnik in Ulcinj, Kranjska gora in Črna na Koroškem

Letovanja so 7- in 14-dnevna s popolno oskrbo in pre-skrbljenimi prevozi.

Otroci in šolske skupine imajo poseben popust. Poleg tega vam priporočamo naslednje večje izlete:

9-dnevno potovanje na Island

8-dnevno potovanje v Grčijo

6-dnevni izlet v Pariz

vsako soboto 5-dnevni izlet v Rim

6-dnevni izlet v Holandijo

Prijave in informacije v poslovalnici

SAP-LJUBLJANA, Titova 38 — tel. 314-922, 315-342 ter ostale poslovalnice.

180

Ta pisma so me tako razburila, da bi bil skoraj znorel. Vse dneve, tudi na sestankih in med najbolj nevarnimi srečanji sem mislil samo na to, kako bi se ji približal. Saj sva bila zelo blizu, tako kot se nikoli nisem bil z nobeno žensko, toda tistega usodnega stika tik ob meji še nisem dosegel. Kaj naj naredim? Ali naj igram plahega ljubimca ali pa naj poskusim z zvijačo, vsiljivostjo in celo s silo? Potem ko bo moja, bo pozabila na vse to in bo vesela, da je spoznala tako imenitnega moškega, kot sem jaz.

Kaj, če bi zlezel k njej v posteljo, ko bo spala, sem pomislil. V polsnu bi jo razdražil in si jo vzel, preden bi se prebudila. Saj ni tak otrok, kot se dela, in ko bo moja, jo bo obvladala strast, mislila si bo, saj je tako vseeno, zdaj je, kar je? Zjutraj ne bo vedela, ali se ji je sanjalo ali pa je bila resnica. Moral ji bom priznati, prisegal ji bom, da jo ljubim, in drugič bo sama privolila. Ko bodo vsi v hiši pospali, bom vsako noč zlezel k njej in vso dolgo noč bo moja in spet moja...

Nocoj, sem se odločil. Nalašč sem zavlačeval z branjem in razpravljanjem v njeni sobi. Sedela sva na kavču in bila je tik ob meni. V njeni knjižnici sem staknil lepo vezano knjigo »Dekameron« s precej drznimi slikami. Kazal sem jih, oba sva se smejala in v njenem glasu sem kmalu začutil rahlo drhtenje. Tudi pogledala me je nekajkrat prežeče kot mačka, da sem kljub navideznu samopremagovanju kar gorel od strasti. Komaj sem se krotil ob teh znakih njene vznemirjenosti, da nisem kar takoj planil nanjo in jo začel objemati ter poljubovati.

Že precej po polnoči, ko je kazala očitne znake zaspanosti, sem odšel v svojo sobo. Dolgo nisem mogel ne ležati ne sedeti, spati pa nisem hotel, da ne bi zaspal ugodnega časa, ko bo trdno zaspala. Sklepal sem, da bo najbolj primeren čas čez dobri

181

dve uri, proti jutru, ko bo spanec rahlejši, obenem pa še dovolj globok. Ves čas sem ugibal, kaj se ji sanja, če sploh spi, če me ne pričakuje in preklinja moje neodločnosti. Kaj bo rekla, ko me bo začutila zraven sebe? Ali se bo zaradi videza branila ali pa bo planila vame? Saj menda ni iz kamna... Najprej ji moram pokazati svojo moškost, sem sklenil. Potem jo bo še prej premamila strast, pomešana z radovednostjo.

182

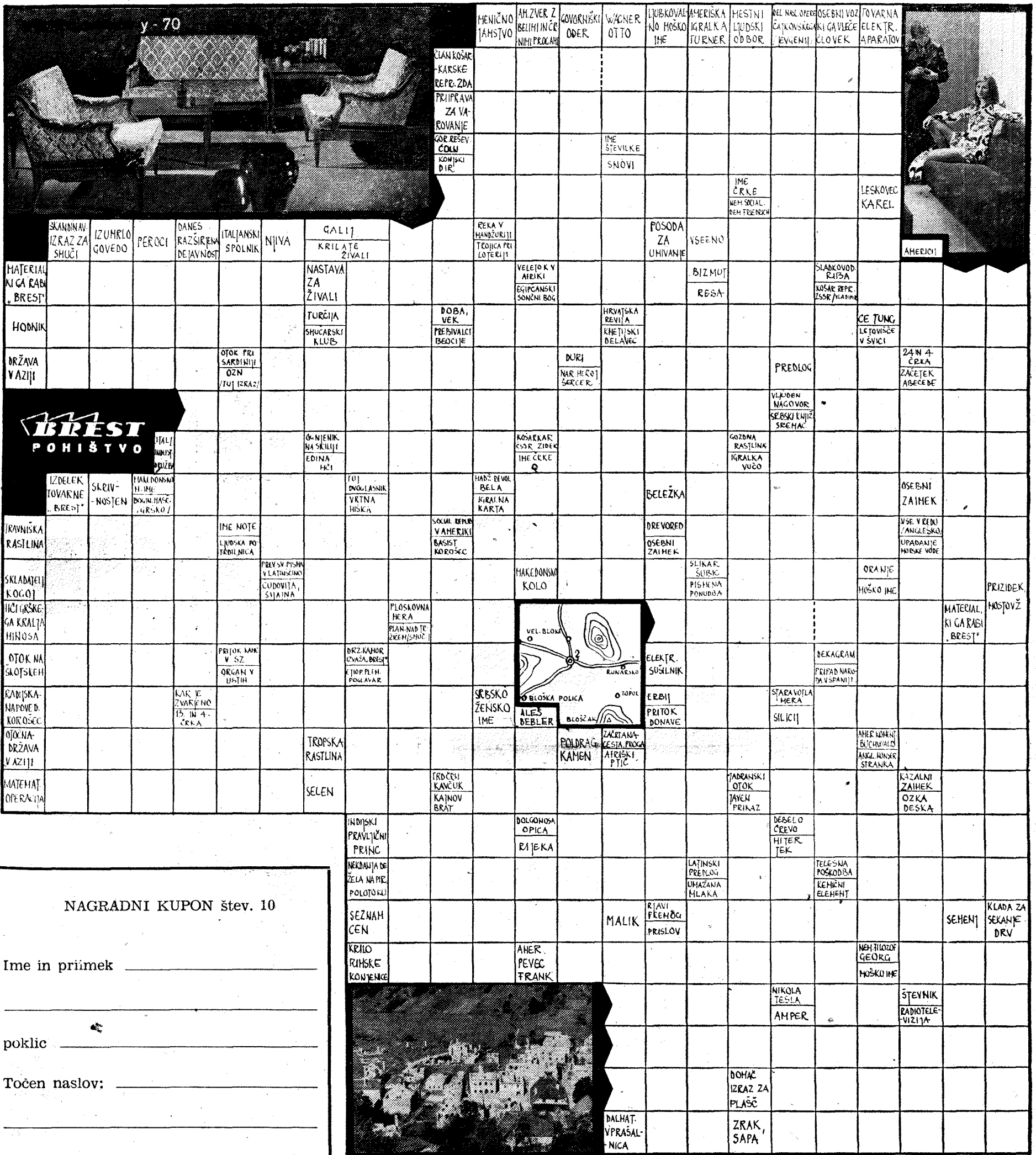
Gledal sem na ročno uro, nekajkrat za hipec zadremal, dokler nazadnje nisem ugotovil, da je že čas, ker se bo sicer začelo kmalu daniti. Po prstih sem se splazil v njeno sobo popolnoma gol, ves naježen od strasti in nečakanosti, razburjenja, vročice in mraza. Približal sem se postelji in ugledal sredi belih blazin njen lepi obraz, obdan z vencem črnih, gostih las. Dihala je mirno in enakomerno. Torej spi, sem pomislil. Počasi sem dvignil odejo in smuknil podnjo. Začutil sem njeno toploto, mehko in dišečo telo. Ponorel bi od strasti, božal sem jo po vsem telesu, poljubljaj in stiskal k sebi, kot bi hotel vso polomiti in kot sem bral, da je treba delati z žensko, ki si jo hoče osvojiti.

Morda ne bi doživel tega, kar sem, če ne bi bil tako divji in nečakan. Že sem začutil, kako se je napol prebudila in kako ji ugaja moje ljubkovanje. Stiskala se je k meni, me objela in pobožala, stokala od ugodja in strasti, ko je začutila mojo moškost. Nenadoma pa se je zdrnila, kot bi jo pičila kača, sunila me je od sebe in skušala skočiti iz postelje.

Kaj se je zgodilo potem, ne vem več, ker sem bil izgubil razum in zavest od silne strasti. Morda se mi je upirala, da bi me podžgala v strasti, morda me je popadla kot tigrica v silni strasti. Spominjam se samo silne vročine, ki me je oblivala, in kako mi je zvonilo v ušesih. Moral sem se premagovati, da ne bi zatulil kot volk. V tej največji nasladi, kakršne nisem doživel niti prej niti pozneje, bi bil tudi umrl, ne da bi vedel za to...

Ovedel sem se na tleh, na mrzlem parketu. Slišal sem jo, kako tiho joka in toži v postelji. Vstal sem in hotel spet k njej, pa me je začela grizti in praskati s takšnim sovraštvom in ihto, da sem takoj ugotovil, kako me sovraži, ne pa skuša razdražiti. Odstopil sem in čakal, da se bo umirila.

Nagradna križanka „Brest“, številka 10

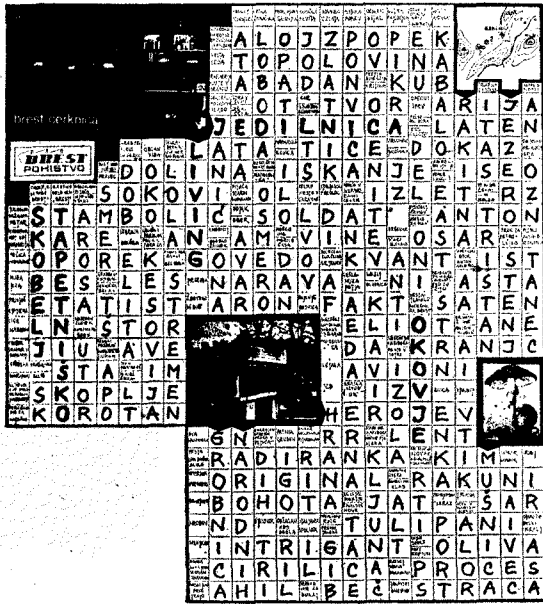

Izzrebani reševalci

nagradne križanke
»Brest« štev. 8.

1. Podržaj Nada, Rožna ulica 25, Ljubljana
2. Vidmar Frida, Trdinova 4, Novo mesto
3. Belcijan Jože, Zupančičeva 5, Kranj, ki prejmejo ročno uro Darwil znamke Lady,
4. Kozlevčar Jože, Gestrinova ul. 6/II. Ljubljana
5. Dolenc Matjaž, Zolgerjeva 24, Ljubljana
6. Golež Zvone, Planina 30, Kranj, ki prejmejo ročno uro znamke Lord iz kolekcije Darwil.

Ljubljančani! Oglasite se na upravi TV 15 v Beethovnovi 10; ostali pa pričakujte nagrado po pošti.

Rešitev nagradne križanke »Brest« št. 10 nam pošljite do 10. junija 1970; rešitve pa bomo objavili v štev. 25, ki izide dne 17. junija 1970.

Rešitvi priložite nagradni kupon šte. 10. Na pisemski ovojnici pa napišite »Križanka šte. 10«.

Tudi to pot smo namenili 6 ur iz Darwilove kolekcije za Vas — reševalci križank.

Hkrati Vas obveščamo, da imamo vedno na razpolago dovolj izvodov. V kolikor potrebujete izvode nam samo sporočite na telefon 22-607 in takoj Vam jih bomo poslali.

Več rešitev hkrati, več možnosti za nagrado.

BREST
POHIŠTVO

Nadaljevanje s 7. strani

obnoviti, da bodo okras naše lepe demokratične in federativne Jugoslavije.

Največje zadoščenje mladih pevk pa je bilo ob gostovanju v Beogradu, kjer so med 8. in 13. julijem imele kar pet celovečernih koncertov. Bilo je to zanje največje priznanje in zadoščenje.

PESMI IN RAFALI

Ceprav je Završnik imel vso možno pomoč pri usposabljanju tega zbora, pa je bilo prav tako tudi precej težav in celo tveganj. Mnoga dekleta so prihajala po visokem snegu in mrazu iz oddaljenih naselij, iz požganih domov, domala brez ustrezne obleke in obutve. Toda navdušenje je premagalo vse. Spočetka so si kar same delale obleke iz padalske svile — bele bluze in zelena krila. Pred glavnimi gostovanji v svobodi pa je Završnik prek svojega brata v Kranju priskrbel za celoten zbor lepo blago za obleke in tudi čevlje po meri. Zabavno se sliši, da ima Završnik še danes ohranjeno mnogo gradiva, zapisikov, programov, beležk in druge dokumentacije. Med drugim hrani tudi naročilo za čevlje z merami nog vsakega dekleta posebej. V partizanskem kolektoru pa ima vsak dan obeležen z vajami, nastopi pa tudi s hajkami.

Da, tudi hajk ni bilo malo in dekleta so bila marsikdaj v nevarnosti. Ko so ob prvem velikem nastopu v Cerknem hoteli domov, so se morale prebijati daleč naokrog po hribih mimo zasled, kajti prav v tistem času so prišli Nemci na osvobodeno ozemlje. Nekoč so se v Dolenji Trebuši dekleta komaj rešila, kajti Nemci so bili že blizu. Vendar jih to ni motilo. Na prihodnje vaje so prišle spet vse.

Najhušja pa je bila zadnja, »velikonočna« hajka, konec marca. Iz previdnosti je Završnik najprej skrnil vse dokumente za neki grm in se zatekel v Govce nad Trebušo. Več dni je bil med skalami brez vode in hrane. Le kondicija starega športnika mu je pomagala. Ko je regljalo in pokalo ter se kadilo prek Vojskega in okoliških krajev, je stalno mislil na svoja dekleta, na zbor. Ko se je vrnil, je takoj našel v grmu skriti arhiv. Toda ob tem ga je hudo pretreslo, kajti prav tam zraven je ležal mrtev borec z razbito glavo... Bilo jih je precej, in v zadoščenje zboru je bilo, da je žrtvam zapel žalostinko ob dolgi vrsti izkopanih grobov...

VELIKA REC

Ko je tovariš Završnik v svojem stanovanju na Bledu v Gregorčičevi ulici po 25. letih pripovedoval o svojem zboru in takratnem uspehu, sem se nehote spomnil nekega doživljanja v tej zvezi.

Prek Vojskega so sprva Italijani in zatem Nemci požigali kar od kraja. Skoraj nobena kmetija ni ostala. Ljudje pa so sproti obnavljali, nekako pač živeli in delali za partizane.

In zgodilo se je, baje po pomoti, da so ob zadnji »velikonočni« hajki še zavezniška letala bombardirala nekatere kmetije, kjer so se bili dan prej usidrali Nemci.

Na seji okrajnega NOO za Vojsko — Črni vrh smo se zmenili, da je treba prizadete družine obiskati, se nekako opravičiti, po-

gledati škodo in nuditi prvo pomoč. Imeli smo nekaj denarja za to.

Dobil sem nalogo, da obiščem neko hišo med cerkvijo in Gačnikom. Šel sem proti hiši in razmišljal, kolikokrat so mi tam dali jesti, kako prijazen je gospodar, kako prizadeti sta obe dekleti kot aktivistki, kurirki...

Iz hleva je prišel gospodar. Prav ko sem zbiral primerne tolažilne besede, me je ogovoril ves nasmejan. Pokazal je od bombe razmajano zidovje hleva in že je spet govoril o tem, da je bila pač to zadnja hajka, da je na pragu svoboda.

»Kje pa sta puncici?« sem vprašal previdno v slutnji, če se ni morda komu kaj zgodilo.

»Pet sta šli. Na Vojskem imajo vaje. Kako lepo pojejo in koliko jih je! Brž ko bodo partizani izgnali belce iz Idrije, bodo šle tja dol pet. To bo velika reč,« je dejal ves ponosen na svoji dekleti — pevk. Bombardiranja, razpokanih zidov in skoraj praznega hleva — domala vso živino je bil dal za brigade — ni niti omenjal. Važno je bilo petje!

Ko se danes spominjam tega dogodka, šele spoznavam, kaj je takrat pomenila pesem v primorskih krajih.

Ob vsem tem tudi ni čudno, da je predsednik takratnega okrožnega NOO za Severno Primorje Franc Pervanja ob predlogu, da bi zbor iz političnih razlogov nastopil v Gorici, med drugim zapisal:

»Slišal sem vas prvič na našem punktu (sedežu) in povem, da ne bom nikdar pozabil tega doživljanja. Ni političnega govora, ki bi toliko dal in tako vplival kot ta zbor.«

KJE SO DANES?

Petindvajset let je že tega. Toda Završnik se še živo spominja vsakega dekleta, vsakega nastopa, vsake vaje in dogodka. In ob tem sprašuje, kje so danes ti dekleta... Kje so solistke Berica, Danica in druge? Kje je takratna 10-letna izredno nadarjena recitatorka, najmlajša v zboru?

Po vojni ga je učiteljska, telesnovzgojna in pevovodska žilica zanesla v Ajdovščino, Idrijo, Postojno, v Žiri. Sedaj je morda dokončno ustaljen na Bledu. In povsod je prejemal priznanja, pohvale in odlikovanja, še več pa osebni zahvali mladih in starih. Njegov program dela in obveznosti z mnogimi vajami in sestanki pa je še danes natrpan. Iz vsega 35-letnega delovanja med mladino pa se še vedno najbolj spominja tistega dekleškega pevskega zbora, ki ga je zbral, usposobil in dvignil iz najzaostalejših krajev Primorske in z njim ponesel »pesem svobode« širom po domovini v naših največjih zgodovinskih dneh. Toda skromen, kot je vedno bil, ni dovolil objaviti svoje slike. Izrazil pa je željo, da bi prišlo do srečanja tistega zbora. V zahvalo, v spomin, v oživljanje spomina na takratne čase, v pozdrav tistim dekletom in drugim ljudem na Vojskem in okolici pa želi že letos spraviti svoj sedanjih 170-članski pionirski pevski zbor iz Bohinja na Vojsko, v Cerkno, Idrijo ali kam drugam. Čisti dobiček bi dali za šolo v Cerknem. Zamisel je lepa, plemenita, kot je bilo plemenito poslanstvo takratnega in današnjega njegovega zbora.

KAREL MAKUČ-ZVONIMIR

Eicksova armada zapušča Prekmurje

Prebujala se je pomlad, tista pomlad velikega pričakovanja pred četrtoletjem. Ozračje so pretresale silovite eksplozije in zlom nacistične Nemčije se je naglo bližal. Prekmurje zapuščajo ostanki nekdanj mogočne von Weicksove armade, z njimi bežijo madžarski fašisti in še na tisoče beguncev z ogrskih ravnin. Zadnji marčni dan ležijo pri Črnskih mejah nedaleč od Murske Sobotice okrvavljena trupla osmih borcev in aktivistov. Bežeči vojni zločinec Jozsef Sardy jih je ukazal ustreliti. A dva dni pozneje se na desnem bregu Mure pri Smodiševem mlinu blizu vasi Mota odigra krvava drama. Enaindvajset ljudi, v verige okovanih, enaindvajset slovenskih življenj ugasne pod streli gestapovcev in valovi Mure so jih odnesli kdo ve v katere sipine te reke.

Prve aprilske dni je v Prekmurju nadvse živahno. Tisoče in tisoče vojakov je tu. Da, to so borci zavezniške rdeče armade, ki so po dogovoru z začasno vlado DFJ (NKOJ) začasno zasedli to najsevernejšo slovensko pokrajino, iz katere se bodo umaknili po kapitulaciji Nemčije. Ti borci pripadajo III. korpusu tretje ukrajinske armade, ki ji poveljuje sovjetski maršal Tolbuhin. Pa niso samo Rusi v Prekmurju. Z njimi so tudi borci Prekmurske partizanske čete, ki so jih pričakali in pozdravili ob slovensko-madžarski državni meji. Stevilni oddobi OF, ki so že poprej ilegalno delovali zdaj prevzemajo oblast. A moti se tisti, ki misli, da je sedaj vojna že pri kraju. Ne. Nemci s bodo silovito upirali tam na desni obali Mure, kjer so že poprej zgradili utrdbe in tudi ob slovensko-avstrijski meji bo tekla kri, preden bo zlomljen poslednji nacistični odpor.

Iz osvobodjenega Beograda je v Prekmurje prispela delegacija SNOS, v kateri so Jože Rus, France Svetek, Lado Krivic, Jože Brilej-Bolko in drugi. Objavljena je splošna mobilizacija vseh živih in gmotnih sil prekmurske dežele. V Murski Soboti so ustanovili 1. prekmursko brigado, ki šteje blizu tisoč borcev. Nemudoma bo odšla na fronto in se udeležila zadnjih bojev za osvoboditev domovine. Pa ne samo brigada. Osnovane so številne Komande mest, Narodna zaščita, na tisoče ljudi koplje strelske järke in gradi obrambno omrežje, popravlja ceste in mostove ter opravlja druga dela, ki jih je terjala tedanji nemirni čas. Pokrajina je bila tedaj nekako vojaško taborišče in ljudstvo je prevečala ena sama misel: »Vse za fronto, vse za svobodo in dokončno zmago nad mračnimi silami fašizma!« A pri Muri se bije krvavi boj. Rusi so koncentrirali svoje sile med vasema Dokležovje in Bakovci. Z vso spretnostjo so zgradili pontonski most. In šele aprila jim uspe, da na desni obali Mure blizu Veržaja izkrcajo več kot bataljon pehote, oborožene z lahkim in težkim orožjem. A naslednji dan so Nemci izvedli silovit protinapad. Izkrcana sovjetska enota je bila malone uničena ali zajeta. Mostišče čez reko je bilo

likvidirano. In Mura je takrat pogoltnila sto in sto ruskih vojakov, z vso vojno opremo. Postala je hladna grobnica mnogoštevilnim, ki so prekoračili Volgo in druge reke, preden so stopili na slovenska tla. Na Mursko Soboto in okolico padajo granate. Nemške baterije sipljejo uničujoči ogenj, odgovarjajo pa jim katjuše.

Vse vasi ob Muri so prazne. Stevilne stanovanjske hiše in gospodarska poslopja so uničena ali razdejana. Hudo je na Cankovi. Osnovna šola je skoraj do tal razdejana, mnoge hiše gorijo, zakaj sovražnik uporablja tudi žigalne granate. Kaj pa Petanjci? Celih pet tednov je tod potekala bojna črta. In samo iz Petanjec je požganih ali porušanih 36 hiš in poslopij, uničeni so mlini in brod na Muri. A hiše se dajo na novo sezidati ali obnoviti. Bolj boleča je izguba človeških življenj.

Poleg sovjetskih žrtev umirajo tudi domačini. Malone sto petdeset prekmurskih rojakov izkrevavi od drobecv nemških granat in min. V murskosoboški bolnišnici se zdravi na stotine huje in lažje ranjenih rdečearmejcev. Na podeželju pa so skoraj vse šole spremenjene v ruske vojne bolnišnice. Prekmurske žene in dekleta dan za dnem z dejanji dokazujejo izredno skrb ranjenim borcem. Po vseh vaseh se vrstijo nabiralne akcije za obdaritev trpečih vojakov. Ljudstvo se množično odziva prošnji sovjetskih bolnišnic, da da kri za ranjence. Spomina vredna je množična akcija murskosoboških žena in deklet, ko so sredi aprila naenkrat obdarovale kar 600 (šeststo) ranjenih vojakov z Vzhoda in med nje razdelile šeststo zavitkov z darovi. Takrat je eden izmed obdarovancev dejal: »Ves čas, kar sem v vojski, nisem bil tako vesel, kot sem sedaj, ko živim med jugoslovanskimi brati!« In tedaj je bilo tudi nemalo primerov, ko so si ruski vojaki in oficirji želeli biti pokopani v jugoslovanski zemlji, če bodo padli ali za zadobljenimi ranami umrli v bolnišnicah. Neki sovjetski častnik pa si je tam blizu vasi Cankova celo izbral mesto, kjer naj ga pokopljejo, če mu je že namenjeno umreti. In res je ob Muri smrtno zadet. omahnil njegov bojni tovariš, pa so mu zadnjo željo tudi izpolnili in ga pokopali z vsemi vojaškimi častmi.

Umirali so sovjetski vojaki, umirali so tudi Prekmurci. A v deželi so se tiste čase vrstila množična zborovanja, ki se jih je udeleževalo na tisoče prebivalcev. Množični mitingi, na katerih so govorili dr. Jože Rus, Lado Krivic, France Svetek, Jože Brilej-Bolko, generalmajor Vlado Ambrožič, Boris Kocijančič, tovarišica Vilfanova, Ferdo Godina in drugi, so bili v vseh večjih krajih Prekmurja. Veličastno je bilo prvomajsko slavlje v Murski Soboti, katerega se starejši dobro spominjajo. A ko je bila podpisana listina o brezpogojni in popolni kapitulaciji hitlerjevske Nemčije, je radost prekipela do vrhunca. Cevi vsega orožja so bile takrat vroče, vojaki so dali duška veselju nad premaganimi fašisti.

Kje si major Fedor Barsukov, nekdanji komandant mesta Murske Sobotice? V rokah imam tvoje pismo, datirano 26. oktobra 1945, ko si obiskal Mursko Soboto. Potlej pa te ni bilo več v tukajšnje kraje. In iz tega pisma je razvidno, da ti je 6. maja Vojni svet armije ukazal zgraditi orjaški skoraj 18 metrov visoki spomenik v Murski Soboti. Kljub temu da je narod krvavel iz tisočih ran, so se ljudje navdušeno lotili gradnje velikana. Murska Sobotica je bila tistikrat veliko gradbišče. Na stotine in stotine jih je sodelovalo pri delu. Od vsepovsod so vozili les, kamenje, železo, marmorne obloge in drugo. Po vsej Sloveniji so zbirali denarne prispevke. Več kot dva milijona dinarjev so zbrali. In v 74 dneh je bil v središču Murske Sobotice zgrajen gigant-spomenik Zmage, posvečen skupni borbi in

zmagi sovjetskih in jugoslovanskih narodov nad fašizmom. Dvanajstega avgusta 1945 so ga z največjimi slavnostmi odkrili. Major RA Barsukov je v svojem pismu (hrani ga soboški muzej) med drugim zapisal:

V tem pismu kot bivši komandant vašega mesta izražam voditeljem in vsemu ljudstvu mesta in okraja najiskrenejšo zahvalo za ves trud, ki ste ga izkazali pri gradnji spomenika in za vso gostoljubnost, ki ste jo pokazali vojni komandaturi in meni. Danes zapuščam vaše mesto in vam obljubljam, da bom po prihodu v Sovjetsko zvezo, v svojo domovino, vedno in povsod pripovedoval svojim tovarišem in sosedom o vaši bratski pomoči in o vaši iskrenosti do sovjetskega ljudstva. Vašega truda in vročega sprejema ne bom nikdar pozabil!

Bilo je pred osmimi leti. Pisec tega sestavka je bil odgovoren za prekop posmrtnih ostankov v Pomurju padlih rdečearmejcev. V deželo je prihajala pomlad, kot tista pred četrtoletjem. A sedaj je bilo ob Muri tiho in spokojno, bila je tišina, ki so jo motili samo orabi in sejalec po poljih. Odpirali smo mnogoštevne gomile in zmotili ljudi pri njih smrtne spanju. Lopate so se zasadle v to sočno prekmursko zemljo, zemljo brez kamna, da bi iz nje vzeli vse, kar ji še ni uspelo vsrkati vase. Zalostno opravilo. V majhnih in večjih pločevinastih krstah označenih s številkami so ležali okostnjaki in toplo sonce je nanje usmerjalo svoje žarke. In kdo bi v skuvinjskih grobovih mogel ugotoviti, kateri skelet je sedaj od Nikolaja Vasiljeviča ali od Vladimirja Ivanoviča. A s kostmi vred je v številnih grobiščih prišlo na beli dan tudi orožje, pištole, strelivo, bombe, ekrazit, nabornice, celo mine. Eden izmed grobov je bil celo miniran. Pa še osebni predmeti pokojnih borcev so bili v gomilah: žepne svetilke, tobaknice, noži, škarje, žlice, vilice, ure, prstani, kovan denar, svinčniki in peresa, ostanki strohnelih denarnic in drugo. Izredno težko je bilo opravilo tam, kjer je na dan prišla voda in so morali delavci iz vode in blata jemati loba-nje in ostale dele okostij.

A ti skrivnostna reka Mura, v tvoje sipine nismo mogli, pa tudi poizkušali nismo prodreti. Kdo ve kolikim si postala zadnje domovanje, kdo ve koliko jih skrivaš v svojih nedrih. In leta 1962 smo se častno oddolžili spominu mrtvih junakov, ki so nam pomagali osvoboditi zasluženo domovino. Tistega leta smo na Dan mrtvih odkrili lepo kostnico na murskosoboškem pokopališču. In betonska plošča grobnice pokriva mrtvi bataljon zavezniške rdeče armade, ki je izkrevavel na slovenskih tleh. Petstoaindvajset vojakov, podčastnikov in častnikov je na kraju nehanja v Murski Soboti dobilo svoj poslednji tihi dom. In med njimi je najvišji po činu gardijski polkovnik Gugin Ivan Andrejevič, rojen 1902, padel 10. aprila 1945. In na taistem pokopališču, malo dalje od kostnice, je spomeniško urejeno grobišče naših padlih borcev, med katerimi počiva tudi narodni heroj Dane Šumenjak-Miran.

Težko mi je pri srcu, ko pišem te vrstice in mislim na dandanašnji razrvani svet, svet razprtij, svet vroče in hladne vojne.

Milijoni ljudi so v minuli vojni morali žrtvovati najdražje, to je svoje življenje, preden je bil strt mrakotni fašizem. Padli so za pravičen in trajen mir, za svobodo in neodvisnost vseh narodov, za enakopravnost velikih in malih, za bratstvo med narodi, za načela tvornega in miroljubnega sožitja z vsemi državami, ne glede na njihove družbene ureditve. In za te ideje se je žrtvoval tudi bataljon junaške rdeče vojske, ki bo za vedno prisoten na tem delu slovenske zemlje.

JOŽE JANEŽ

Mladinski pevski zbor z Vojskega na Golniku 18. maja 1945

Matevž Hace:

Ivana Korošca sem поблиže spoznal poleti leta 1926 v Loški dolini, ko sem začel delati na žagi Marof, ki je bila last mogočnih nemških fevdalcev Schönburg-Waldenburg. Bil je visoke posta-

Rojena med desantom na Drvar

Borka Čup-Dobrič je živ spomin na nemški desant na Drvar 25. maja 1945, ko so padalske enote hotele uničiti vrhovni štab NOV in POJ ter ujeti maršala Tita. Rodila se je namreč prav na ta dan, med desantom, tik pred bombardiranjem, v razmajani kmečki hiši 3 km od Drvarja. Nemci so takrat vdrli tudi v to hišo, ko pa so videli jokajočo žensko in med njimi porodnico z otrokom v naročju, so odšli... Na sliki Borko vidimo s sinčkom Mišom.

ve in pokončne hoje... Bil je edini sin starejše ženske, ki je imela hišico na koncu vasi Kozarišče, v bližini lèpega in starega snežniškega gradu.

Poznali so ga kot pevca, ki mu ga zlepa ni bilo enakega daleč naokoli. Že nekaj let pred menoj je delal v dramskem odseku pri delavskem kulturnem društvu Svoboda v Loški dolini, ki je bilo edino društvo te vrste na Notranjskem. Do leta 1930 je Ivan Korošec vedno igral glavne vloge, saj so ga imeli za najboljšega igralca v skupini. Nema lokrat je bil deležen dolgotrajnega ploskanja in šopkov cvetlic, ki so mu jih poklanjale dekleta in žene ob koncu predstave. Bil je tudi velik ljubitelj knjig. Ob zimskih večerih je redno obiskoval delavsko knjižnico na Marofu. Ko smo v letih 1928 in 1929 stavkali in zahtevali boljše plače, je bil Ivan med glavnimi organizatorji. Delavcev, ki so samo govorili ter v odločilnih trenutkih klonili, ni cenil in jih je ostro obsojal.

Čeprav je bil nekaj let starejši od mene, sva kmalu postala dobra prijatelja. Z nama sta se največ družila Tone Matevžič, ki ga je predlanskim raztrgal medved v gozdu, in Franci Koren iz Nadleske. Skoraj vsako nedeljsko popoldne smo obiskovali oddaljene vasi in vaščanom nosili v branje napredne knjige in časopise. Ker smo cenili demokratične, svobodne in sproščene pogovore, nismo nikoli drug drugega prekinjali. Pustili smo, da je vsak povedal svoje mnenje do konca in šele nato je drug povzel besedo. Tak način pogovorov smo z letom 1929 uvedli tudi v Zvezo delavcev in kulturno društvo Svoboda. Prav tako se je do leta 1941 odvijalo delo v partijski organizaciji. Vojaškega ukazovanja nismo dovo-

ljevali vrsto let. Večkrat smo se na žagi pogovarjali o tem, kako je mogoče, da je prišel v Nemčiji na oblast Hitler, ko pa je bila tam vendar milijonska armada socialistov in komunistov... To je bila v letih 1933—1937 stalna tema pogovorov žagarskih in gozdskih delavcev. Trikrat na teden smo hodili ob večerih v delavski dom v Pudob k dramskim vajam, ob nedeljah pa v delavsko knjižnico. Z nami je bil vedno tudi Ivan Korošec.

V dobi krize 1932—1935 je žaga na Marofu obratovala samo osem mesecev na leto. Delo je bilo treba iskati drugje, v gozdovih ali na cesti. Ivan Korošec je redno skliceval sestanke, na katerih smo se pomenkovali o vzrokih hude gospodarske krize. Pogovarjali smo se z naprednimi delavci, kmeti, obrtniki in drugimi. Janez Korošec je bil prvi, ki je začel leta 1935 govoriti o tem, da bi bilo treba za prihodnje občinske volitve ustanoviti enotno listo kmečko-delavskega gibanja. Tako se je tudi zgodilo. Ko je leta 1937 začela žaga Marof obratovati samo štiri ure na dan, nas je vrsta delavcev sklenila, da pojdemo v Francijo. »Toda Francija bo zame le prehodna postaja, raje bom odrinil v Španijo...« je dejal Ivan Korošec. Že pred prihodom v tujino, smo namreč skrbno in z zanimanjem zasledovali borbo španskega ljudstva za svobodo.

Deževnega mračnega dne je skupina žagarskih delavcev — med njimi Ivan Korošec in jaz — od-

potovala v Francijo. Tu smo se razšli po raznih pokrajinah in gozdovih. Že avgusta leta 1937 sem dobil Ivanovo pismo iz Španije. Pisal mi je, kako se skupaj z mnogimi Slovenci in Jugoslovani vojskuje in da je s puško v roki bolj zdrav kakor pa kot delavec na žagi v Marofu. Sporočil mi je o velikem in nesebičnem tovarštvu, ki ga doživlja na bojnih poljanah daljne Španije. Takrat sem delal v severni Franciji blizu Ruena. Nedolgo zatem, decembra 1937, sem se priključil skupini Slovencev in Hrvatov, ki se je odpravljala v Španijo. Prostovoljce je nabiral neki komunist Manca iz Delnic. Pa smo prišli le do francosko-španske meje, ker je bila le-ta močno zastražena.

Spomladi 1938 mi je sošolec in domačin Franc Turšič sporočil, da je moj stari prijatelj iz mladih dni Ivan Korošec padel... Tako smo zgubili zavednega in razgledanega žagarskega delavca in svobodaša z žage Marof v Loški dolini; delavca, ki je bil vrsto let med prvimi v delavsko-kmečkem gibanju. Ko sva se v Franciji zadnjič videla — konec marca 1937 — mi je dejal: »Najbrž moje krvi ne bo pila domača zemlja...« Ob dolgih zimskih večerih, ko mi misli pohite nazaj v pretekle dni, se večkrat spomnim tudi na dragega prijatelja Ivana Korošca.

Razen Ivana Korošca sta bila iz Loške doline med španskimi borci tudi Franc Turšič in Lojze Mulc. Tudi ta dva sta padla v Španiji.

Dobro je če veste...

KUVAJT, MAJHNA DEZELA NA ARABSKEM POLOTOKU je, čeprav je pravzaprav puščava, ena najbogatšjih držav na svetu. Bogastvo ji prinaša nafta. Raziskovalna dela so se pričela šele 1934. leta. Tri leta pozneje so našli južno od Kuvajtskega zaliva velikanske količine nafte. Druga svetovna vojna je ustavila raziskovanje, po vojni pa se je delo nadaljevalo. 30. junija 1946. leta se je začelo stopnjevano izkoriščanje izvirov. Stvelilo zivirov je skokovito raslo. 1947. leta je bilo samo 12 izvirov, 1958. leta že 297, danes pa jih je že čez 400. Povečevanje načrpane nafte je edinstveno na svetu. V prvem letu so načrpali 800.000 ton nafte, 1955. leta 55 milijonov ton, 1964. leta več ko 100 milijonov ton, danes pa je načrpajo že veliko več. Po količini načrpane nafte se je Kuvajt uvrstil v skupino dežel, ki so najbogatše z nafto: ZDA, ZSSR in Venezuela. Količina v Kuvajtu načrpane nafte doseže 7,5 odstotka celotne količine na svetu načrpane nafte. Nafto črpa neka britansko-ameriška družba, ki deli s Kuvajtom dobičke na dva enaka dela. Črpanje nadzorujejo Kuvajtčani, tehnično vodstvo pa imajo Britanci.

ZIVLJENJSKI POGOJI V ARKTICNIH PUSCAVINI NA OTOKIH LEDENEGA OCEANA in na polotoku Tajmiru v srednji Aziji (ZSSR) so ne navadno hudi. Površina je komaj, komaj pokrita s snegom, povsod pihajo nepretrgoma silno močni vetrovi, ki raznašajo ledene iglice na vse strani. Poletja so mračna, meglena in mrzla. Celu v juliju doseže to poprečna toplota komaj 4 stopinje C. Razdobje, v katerem lahko uspevajo nekatere rastline, traja komaj 4 do 6 tednov. Zato uspevajo to samo lišaji in mah. Posledica tega je, da živi v teh krajih prav malo živali.

NA SVETU PROPADE ZARADI NEPRIMERNEGA USKLADIŠČENJA 15 DO 20 ODSOTKOV HRANE, je izjavil na tiskovni konferenci v Haagu Adeke Boerma, generalni direktor FAO, t. j. organizacije ZN za prehrano in poljedelstvo. Zato bodo o tej zadevi razpravljali na konferenci o prehrani, ki so jo sklicali in ki bo v Haagu od 16. do 30. junija 1970. Boerma je poudaril, da se zadevna mednarodna pomoč pogosto uporablja za »projekte prestiža« (načrtnega dviganja ugleda), namesto za pospeševanje in izboljševanje poljedelstva.

NEKATERE RIBE SAME PROIZVAJAJO ELEKTRIČNO ENERGIJO, npr. električna jegulja, afriški električni som in ogor (jegulja). V Jadranskem morju živijo tri vrste ogorja. Te ribe uporabljajo električno energijo kot orožje zoper napadalce in hkrati kot orožje za ulov rib, s katerimi se hranijo. Organi, ki proizvajajo elektriko, se razvijajo na raznih delih telesa, na straneh, na repu in poleg škrg.

MAGISTRALA PRIJATELSTVA IN BRATSTVA — se imenuje televizijsko-telefonska linija, ki povezuje Moskvo, Katovice, Prago in Berlin. Uporabljati jo so začeli konec 1964. leta. Ta linija omogoča sprejemanje dveh hkratnih televizijskih programov in 22.000 sočasnih telefonskih pogovorov.

SAMOMORI so — po poslednjih podatkih svetovne zdravstvene organizacije — v večini evropskih dežel in v ZDA že več let na petem do desetem mestu vzrokov smrti. Po teh podatkih poskuša vsako leto napraviti samomor nekaj milijonov ljudi; od teh jih pol milijona umre.

Strelesko tekmovanje v Vincarjih

V nedeljo, 24. V. 1970, so se v Skofji Loki zbrali rezervni oficirji in podoficirji, da počastijo 25-letnico osvoboditve. Organizirano je bilo tekmovanje z malokalibrsko puško na strelišču v Vincarjih.

Organizator je hotel s tem privabiti čimveč rezervnih oficirjev, kar mu je tudi delno uspelo, saj se je na strelišču zbralo kar 38 rezervnih starešin iz štirih osnovnih organizacij. Iz nepojasnjenih vzrokov se ni udeležila osnovna organizacija Gorenja vsa.

Ob zelo ugodnih vremenskih pogojih so starešine pokazali dobro pripravljenost za uporabo strelnega orožja. Rezultati sicer niso vrhunskega pomena, zagotavljajo pa dobro bojno izurjenost rezervnih oficirjev. Zanimivo je bilo to, kakšen tekmovalni elan je preveval ves udeležence. Srečali so se rezervni oficirji in vseh občine in se o marsičem pomenili. Ugotovili smo, da b bilo takih ali podobnih srečanj lahko več, za kar je pri razdelitvi pokalov in diplom izrazil željo tudi predsednik občinskega odbora Rudi Jeseničnik.

Rezultati tega tekmovanja so naslednji:

E k i p n o

Nastopilo je 12 3-članskih ekip.

1. ekipa ZRVS Trata I
2. ekipa ZRVS Trata II
3. ekipa ZRVS Trata III

4. ekipa ZRVS Ziri
5. ekipa ZRVS Zelezniki
6. ekipa ZRVS Skofja Loka

495 krogov od 600 možnih
439 krogov od 600 možnih
407 krogov od 600 možnih
365 krogov od 600 možnih
360 krogov od 600 možnih
344 krogov od 600 možnih

Nastopilo je 38 tekmovalcev.

1. Fojkar Rudi ZRVS Trata
2. Peternej Hinko ZRVS Trata
3. Stanovnik Slavko ZRVS Trata
4. Pevc Lado ZRVS Sk. Loka
5. Peternej Anton ZRVS Trata
6. Vrhovnik Rado ZRVS Trata
7. Kužnik Anton ZRVS Trata
8. Pintar Janko ZRVS Zelezniki

171 krogov od 200 možnih
164 krogov od 200 možnih
160 krogov od 200 možnih
151/3 krogov od 200 možnih
151/1 krogov od 200 možnih
145 krogov od 200 možnih
144 krogov od 200 možnih
143 krogov od 200 možnih

Zelimo, da bi čimveč rezervnih starešin pristopilo na pomoč strelskem organizacijam, kar bi pomagalo pri usposobitvi in poučevanju mladih za obrambo naše domovine.

Občinski odbor zveze rezervnih vojaških starešin, Skofja Loka

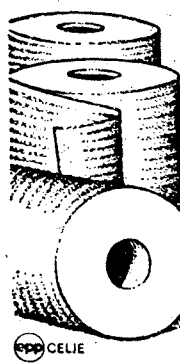
Pletenina

TOVARNA TRIKOTAŽNEGA PERILA

LJUBLJANA, ZALOŠKA CESTA ŠT. 14

V naš proizvodni program smo vključili naslednje novitete:

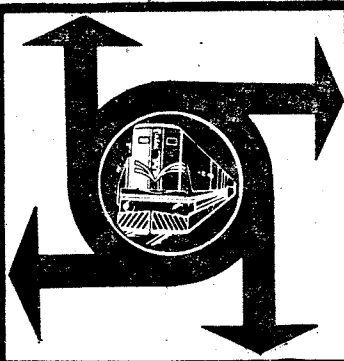
- vse vrste kopalnih oblek iz najsodobnejših surovin in najnovejših krojev
- trenirke za odrasle in otroke ter trenirke po svetovno znani licenci ADIDAS
- proizvode iz movila: otroške pajace ter plenice
- vse vrste ženskega, otroškega in moškega perila

HIGIENSKA PAPIRNA KONFEKCIJA

Taloma

Sladkogorjka
SLADKI VRH

**ZDRUŽENO ŽELEZNIŠKO
TRANSPORTNO PODJETJE
LJUBLJANA**

NOVI POSLOVNI DIZELMOTorni Vlak iz LJUBLJANE v BEOGRAD
V MANJ KOT ŠESTIH URAH

EMONA EKSPRES na progi Ljubljana—Beograd

Iz Ljubljane	5.30
Zidani most	6.20 6.21
Zagreb	7.16 7.20
Beograd	11.26

Iz Beograda	15.24
Zagreb	19.24 19.20
Zidani most	20.28 20.29
Ljubljana	21.20

Udobno potovanje zagotavlja sodobna oprema vlaka. Bife-postrežba v vlaku — stevardese — spalni in konferenčni oddelki! Rezervacija sedežev obvezna! Potniki, poslovni interesi! Izkoristite ugodnosti hitrega in udobnega potovanja z našim najhitrejšim DIZELMOTORNIM VLAKOM EMONA EKSPRES! Vse informacije: ZŽTP TURISTIČNO TRANSPORTNI BIRO, Ljubljana, Titova 32, tel.: 311-851.

HITRO

UDOBNO

VARNO

Iz bratskih republik

Uspehi naj nam služijo za nove pobude

Pred kratkim je bila skupščina ZZZ NOV mesta Beograda. Na tej so med drugim ugotovili, da večina članov organizacij borcev v naši prestolnici sodi med aktivne družbene delavce v organizacijah ZK, SZDL, svetih krajevnih skupnosti in v drugih družbeno-političnih organizacijah.

Predsednik mestne konference ZK Beograda, Simeon Zatezalo, ki je prisostvoval skupščini kot

gost, je naglasil, da je beogradska organizacija borcev pri svojem delu dosegla pomembne uspehe. Toda pri tem ne gre za to, da bi se s temi uspehi hvalili, marveč naj nam le-ti služijo za nove pobude. Naglasil je pomembnost revolucionarne povezanosti naše družbe, v kateri se ljudje ne morejo deliti na stare in mlade. Obstaja namreč — tako je naglasil — samo skupen boj starih in mladih revolucionarjev za samoupravnimi socializem in njihovo skupno prizadevanje, obvarovati družbo pred birokratizmom.

Zakonske spremembe — ugodnost za tisoč borcev

Izvršni svet skupščine SR Srbije je predložil spremembo zakona o materialni preskrbi udeležencev NOV. Po teh spremembah bo okoli 1000 novih oseb prejelo malo od 1. avgusta 1970 dalje mesečno stalno denarno nadomestilo, ki znaša povprečno 300 dinarjev. V letu 1971 se bo število prejemnikov te pomoči zvišalo še za nadaljnjih 500 oseb.

Sodelovanje CK ZKH in ZZZ NOV Hrvatske

Na nedavnem skupnem sestanku Izvršnega komiteja CK ZK Hrvatske in republiškega odbora ZZZ NOV so ugotavljali, da je ZZZ NOV ena od temeljnih političnih sil naše družbe in da mora biti zato stalno in neposredno vključena v politične in družbene akcije. Predlagali so, naj bi na seje ZK vabili tudi predstavnike ZZZ vedno, ko gre za izdelavo programov za akcije družbeno gospodarske reforme in podobne naloge. Sklenili so tudi uskladiti programe republiškega odbora in CK ZK Hrvatske v tistih delih, ki se nanašajo na idejno politično delo v ZK in borčevskih organizacijah.

Na seji predsedstva ZZZ NOV Hrvatske so izvolili tudi svoje predstavnike za posamezne komisije CK ZK Hrvatske.

Mednarodno sodelovanje bivših borcev

Ob 25-letnici zmage nad fašizmom je na Dunaju zasedal odbor Mednarodne federacije udeležencev odpora (FIR). Delegati iz osemnajstih evropskih dežel so po temeljiti razpravi o političnem položaju na svetu sprejeli poseben apel, namenjen svetovni javnosti. V njem je med drugim rečeno:

Petindvajset let po osvoboditvi se nekdanji borci odporiških gibanj z zaskrbljenostjo obračajo na svetovno javnost.

Konflikt na Blaznem vzhodu skriva v sebi nevarnost, izroditi se v novo svetovno vojno. Stopnjevanje vojne terja dan za dnem žrtve med nedolžnim civilnim prebivalstvom, čeprav obstaja na

podlagi resolucije varnostnega sveta ZN možnost ta konflikt urediti v interesu vseh prizadetih narodov.

Borci odporiških gibanj smatrajo za svojo dolžnost vplivati na vse vlade, da zagotovijo varnost in ohranijo svetovni mir. Kot žarišča nevarnosti v Evropi pa označujejo diktatorske režime v Grčiji, Španiji in na Portugalskem.

V posebni resoluciji, v kateri izraža solidarnost z grškimi demokrati, FIR v imenu milijonov borcev odpora zahteva izpustitev vseh zapornikov v Grčiji, kakor tudi obnovitev demokratičnih pravic za grško ljudstvo.

Imeli smo ljudi

Jože Otolani

Rodil se je 27. marca 1927 v vasi Podstran pri Moravčah v kmečki družini s petimi otroki. Po končani osnovni šoli se je zaposlil kot delavec. Kot šestnajstleten fant se je leta 1943 pridružil partizanom. Po končani vojni se je vrnil v domače kraje in se 1951 zaposlil kot kopač v obratu za pridobivanje kremenčevega peska. Želja po znanju in izobrazbi ga je leta 1956 pripeljala v nadzorniško rudarsko šolo v Varaždin. Ko se je vrnil, je postal nadzornik obrata. Od 1961 do smrti je bil tehnični vodja obrata Termit.

Dolga leta je bil predsednik ZB NOV Moravčev. Udeleževal se je tudi v drugih družbenih organizacijah. Velikega služe ima za to, da so v Moravčah odprli muzej NOB, pri gradnji vodovoda in ceste je bil eden izmed tistih, ki so se neumorno trudili, da je delo uspešno napredovalo. Zato bo v Moravski dolini ostala za njim velika praznina.

Cirila Gradiščaj

Dobro teden pred vsakoletnim majskim srečanjem internirank iz Gruneberga je odšla za sotrpinkami za vedno od nas. Bila je z nami v ljubljanskih zaporih in Ravensbrücku, z nami se je vrnila. Spominjamo se je premraženih na apelihi, kako trdo stiska prazno menažo, spominjamo se je kako podrsavajoče hodi s prevelikimi cokami. Toda trpela je molče, čeprav ji je bilo zelo hudo in jo je samo osvoboditev rešila smrti od lakote in mrtve.

Ko smo se vrnile, je vsaka izmed nas skrbeli zase in za svoje težave. Sele ob dvajsetletnici osvoboditve smo se začele iskati. Tako smo našle tudi Cirilo. Le malo se je spremenilo. Lani je začela postajati podobna njeni nekdanji podobi iz zadnjih mesecev vojne. Ni ji bilo več rešitve.

Cirila za vedno boš ostala v seznamu vrstnic iz Gruneberga kot bi bila živa. Le vabite te ne bomo več na naša srečanja.

Franc Mavri

Izšel je iz napredne kmečke družine, ki je živela v vasi Bukovo pri Cerknem in kjer se je rodil tudi Franc 27. januarja 1901. Leta 1929 se je zaradi fašističnega nasilja moral izseliti v Jugoslavijo, naselil se je v Vojniki. Kot zaveden Slovenec ni mogel mirovati, družil se je z naprednimi ljudmi, zato so ga domači kulturnodolovci kmalu zapisali v svoj seznam Nemčiji nevarnih ljudi. Leta 1941 so ga nacisti med prvimi aretirali in prek Maribora

izgnali v Šid. Tam se je kmalu povezal z osvobodilnim gibanjem in decembra 1943 postal partizan. Najdlje je bil v 5. kosaški brigadi; udeležil se je proboja sremske fronte in prišel z njo do Zagreba.

Ze leta 1945 so ga kot starejšega demobilizirali, vrnil se je na svojo kmetijo v Vojniki, ki je bila opustošena. Kljub bolezni je skrbno obdeloval zemljo in zglede skrbel za družino. Zadnja leta mu je bilo vedno huje, toda trpel je brez tožbe. Naj v miru počiva!

Blaž Sevšek

Rodil se je 3. marca leta 1909 v Podgori pri Dobropoljah. Bil je sin delavske družine. V mladosti je služil pri raznih gospodarstvih, mati se je poročila in po prvi svetovni vojni z možem odšla v Kočevje. Blaž je bil tudi še mlad fant, ko je prišel na Kočevsko. Spoznal se je z dekletom in se z njo poročil. Ženo sta odšla v Pirče pri Brodu ob Kolpi, kjer sta se potem s skupnimi močmi prebijala skozi življenje. Še pred drugo svetovno vojno se je Blaž na krogi žagi ponesrečil in postal invalid.

Ze pred drugo svetovno vojno je bil povezan v naprednem ljudskem gibanju z brati Ofaki iz Pirč, ki so delali skupaj z narodnim herojem Jožetom Šekom iz Kočevja. V letu 1942 se je vključil v aktivno delo OF na terenu ter postal član TOOF in gospodarske komisije na Pirčah in Petriču. Po kapitulaciji Italije leta 1943 pa je bil član okrajne gospodarske komisije Banjaloke in Kočevja, ves čas do osvoboditve.

V povojnih letih se je z družino preselil v Slovensko vas pri Stari cerkvi, kjer so ga dne 27. aprila 1970 pokopali. Zapustil je ženo in sina Mirka. Njegovo življenje je bilo težko in trdo, v njem je doživel marsikaj grenkega, dočkal pa je svobodo, za katero se je boril.

Miha Zrimšek

Še kot dijak je bil v nekdanji Avstro-Ogrski član Sokola. Kot narodno zaveden fant je leta 1918 postal borec za severno mejo. Kot takega so ga avstrijski vojniki dvakrat ujeli, pa jim je obakrat pobegnul in se spet pridružil borcem.

Po prvi svetovni vojni ga je življenjska pot iz Novega mesta pripeljala v Krško, nato pa v Ptuj. Vseposod se je udeleževal kot telovadec in družbeni delavec in narodnjak. Zato so ga nacisti že 1914 med prvimi izgnali skupaj z družino.

Tudi v izgnanstvu je ostal zvest svojemu prepričanju in začel sodelovati z NOV. Edini sin mu je padel kot borec.

Leta 1949 je prišel v Kamnik in se takoj vključil med organizatorje telesne vzgoje in petja. Čeprav star že 75 let je do zadnjega delal, bil je blagajnik »Partizana«. Drugače pa je bil zaposlen na katastrskem uradu.

Pokopali smo ga na ljubljanskih Zalah.

Katarina Plut

Umrla je stara 76 let, osem let za možem, invalidom od rojstva in vaškim čevljarjem iz Sela pri Jugorju v Beli krajini.

Kdor je bil kdaj v teh partizanskih vaseh, bo vedel kako enotni in požrtvovalni so bili vsi vaščani od starcev in otrok kadar je šlo za pomoč svoji vojski. Tudi Plutova družina je bila ena izmed takih, ki so bile pripravljene na vse v boju za svobodo. Stiri hčerke in dva sinova, oče in mati, vsi so se po svojih močeh trudili, da bi bil naš boj prej kronan z zmago. En sin je bil tudi partizan. V hiši je bila tudi majhna krojaška delavnica. Hči šivilja je šivala prve triglavke partizanom Gorjanskega bataljona, oče jim je popravil čevlje. Mati pa je skrbela za vse, jim kuhala in jih bodrila. Skratka, bila je prava partizanska mati. Ostala nam bo v lepem spominu!

ZA POMLAD VAM NUDIMO

ŽENSKO IN MOŠKO KONFEKCIJO

- ženske PLAŠČI in KOSTIMI, HLAČNI KOSTIMI v novih barvah in modelih
- ženske OBLEKE in velika izbira BLUŽ
- moške in ženske PLETENINE
- KLOBUKI in KRZNO
- moške OBLEKE, HLAČE, POVRŠNIKI in SPORTNI SUKNJICI
- lepa izbira SRAJIC in KRAVAT

EPISUPERMARKET Ljubljana

ODPRT VSAK DELAVNIK od 7,30 do 21,00 ure

Politični razgledi

Po tistem, ko je ameriški predsednik Richard Nixon na lastno pest ukazal vdreti v Kambodžo, je ZDA zajel takšen val protestov, ki ga ni pomnil. Največ nasprotnikov Nixonove politike je med študenti, ne dosti manj med slabo plačanimi delavci, pa tudi med finančnimi krogi in politiki. Protest med študenti je terjal smrtne žrtve, ko je nacionalna garda streljala; nekaj deset ranjenih; zaprli so več univerz, v protestnem pohodu nad Washington je sodelovalo okoli 85.000 študentov; z njimi so bili tudi njihovi profesorji.

Toda vse kaže, da se Nixon ne zmeni za to in da živi le v družbi najzaupnejših svetovalcev: Henry Kissinger za zunanje zadeve, John Ehrlichman za notranje zadeve, Peter Flanigan za vse mogoče, John Mitchell je edini minister (za pravosodje) med njimi, za predsednikove govore pa skrbi Bob Haldeman. Nixon se je tako zaprl, da ne pridejo do njega niti ministri. To dokazuje notranji minister Walter Hickel, ki se je v 16 mesecih le trikrat sestel s predsednikom, nazadnje pa mu je moral pisati, ker drugače ni mogel povedati svojega mnenja o nerazpokoženju med mladino. Nixon je doslej v sedemnajstih mesecih le osemnajstkrat sklical sejo vlade, od tega dvakrat v aprilu: 13. ko ni šlo za Kambodžo, in 30., ko je že ukazal ameriškim vojakom, da vdrejo v Kambodžo.

Nič na boljšem ni senat. Doslej se je v ameriški zgodovini sicer že dogajalo, da so predsedniki odločali brez posvetovanja s senatom, toda Nixon je ugnal vse svoje prednike. Senat je bil presenečen, ko so se ameriški vojaki zapletli v Laosu; tedaj pa, ko naj bi prišlo v javnost senatno poročilo o razlogih laoske zadeve, je treščilo novo presenečenje: vojska je vkorakala v Kambodžo.

Stvari so že tako daleč, da je senator James Gavin, nekdo general, ki se je odlikoval med izkrcanjem v Normandiji, rekel kolegoma, da se ZDA prav lahko zapletejo v vojno z LR Kitajsko, ne da bi senat za to sploh kaj vedel.

Nixon se ne obrača več na senat, marveč na vso ameriško javnost s posebnimi televizijskimi nastopi. Prvič v zgodovini ZDA se je zgodilo, da senatorji ne morejo storiti drugega, kot da na enak način pozivajo ljudstvo, naj se upre predsedniku. Bližajo se zakonodajne volitve, ki bodo dale novo članstvo predstavniškega doma in pol senata. Prav gotovo je, da se bodo glasovi pridobivali glede na stališča do politike v Indokini.

Med drugimi znamenitimi Američani je šest Nobelovih nagajencev v Cambridgeu ustanovilo »nacionalni protivojni sklad«: zbrati nameravajo 15 milijonov dolarjev za televizijske kampanje pacifističnih članov kongresa.

Samotni trmoglavec

Nixona napadajo z vseh strani, vendar pa njegovi napadalci za zdaj še niso enotni in še ne morejo predlagati drugačne politike. Predsednika napadajo na šestih frontah: kongres, ki je brez sleherne moči; črni in beli revolucionarji, ki menijo, da so ZDA fašistične in ki na nasilne akcije policije odgovarjajo z gverilskimi akcijami, ker upajo, da bo stopnjevanje nasilja privedlo do ljudske vojne; liberalci in intelektualci, ki pravijo, da je ameriški imperializem odgovoren za naraščanje nasilja znotraj ZDA: delavci in uslužbenci, ki se jim zaradi inflacije zmanjšujejo dohodki; tisti Američani, ki imajo delnice na borzi in ki se boje poloma na Wall Streetu; del poslovnih krogov, ki meni, da vietnamska vojna povzroča inflacijo in hude družbene napetosti.

Vrstijo se stavke, delo prekinjajo tudi uslužbenci, ki po ustavi tega ne bi smeli početi (na primer poštarji), čedalje hujska in verjetnejša je možnost splošne stavke, zakaj tudi sindikati nimajo tolikšne moči, da bi to mogli preprečiti. Industrijska proizvodnja se zmanjšuje, brezposelnost narašča, cene se zvišujejo. Potemtakem ni mogoče izpolnjevati gospodarskih načrtov, ki jih je Nixon napovedoval, preden je bil izvoljen in takoj po izvolitvi. Po njegovih besedah naj bi imele prednost tele akcije: boj proti umazanosti ozračja in voda, boj proti slabim stanovanjem in boj proti revščini. Gospodarski strokovnjaki so zahtevali plansko gospodarstvo, češ da »samo zaradi tega, ker ZSSR tako dela, ne moremo zavračati ideje o planskem gospodarstvu«.

Toda vse te akcije je bilo treba opustiti zaradi nadaljevanja in razširitve vojne v jugovzhodni Aziji. Zadeva je prišla tako daleč, da so nekateri strokovnjaki zapisali: »Vojaki v opankah so stili najmočnejše gospodarstvo na svetu...« Od leta 1965 se je ameriški vojaški proračun zvišal za 31 milijard dolarjev, tako da znaša že 80 milijard. Od tega gre 25 milijard za vojno v Vietnamu.

Vojna v Vietnamu stane ZDA 3 odstotke nacionalnega dohodka, kar je zelo veliko. Pri tem pa je treba poudariti tole: leta 1962 je šlo za tehnološko razvito oborožitev 37,5 odst. vojaških izdatkov, 62,5 odst. pa za klasično funkcioniranje, vzdrževanje in opremo. Leta 1968 se je to razmerje poslabšalo: 17 odst. za prvo in 83 odst. za drugo postavko. To seveda vpliva na celotno ameriško proizvodnjo (zaradi povezanosti med vojaškimi naročili in industrijo). Raziskovalno in visoko tehnološko delo zaostaja, povečuje pa se proizvodnja v »tekoči in civilni« industriji: tekstil, tovarnjaki, ladje, gradbeni material.

Zato so borzni krogi in predstavniki tehnološko visoko razvite industrije čedalje hujski nasprotniki vietnamske vojne. Deficit v ameriški plačilni bilanci znaša 7 milijard, kmalu pa se bo povečal na 10 milijard dolarjev. Dolar je še zmerom podlaga za vse valute, njegova vrednost pa pada za 5 do 6 odst. v letu. Dolarske rezerve zunaj ZDA znašajo 35 do 40 milijard. Tuji lastniki dolarjev pa hočejo posojati dolarje ZDA za 8-odstotne obresti: se pravi tiste dolarje, ki jih ZDA nenehno izgubljajo.

Pri tem imajo največ izgube dežele tretjega sveta, ki za svoje surovine dobivajo čedalje manj vredne dolarje, potem pa 20 odstotkov revnih Američanov (črncev, Portorikanov in Mehikanov) ter delavcev in uslužbencev, katerih dohodki so nižji od življenjskega minimuma.

V tako zaostrenem ozračju Richard Nixon živi zaprt v slonokoščeni stolp Bele hiše, se posvetoje samo s svetovalci, ali pa se zvečer v spremstvu telesnih stražarjev prikaže med študenti, ki sede demonstrirajo pred Belo hišo.

»Bilo je nesmiselno, neresnično,« popisuje takšno srečanje neka demonstrantka. »Govoril nam je o nogometu, ribolovu in svojih potovanjih. Nismo si imeli kaj povedati.«

Komentator

TE DNI

DNE 1. JUNIJA 1941 SE JE V LJUBLJANI — V MENČINGERJEVI ULICI OB GRADŠČICI — ZAČELA DVO-DNEVNA ŠIRŠA PARTIJSKA KONFERENCA. UDELEŽILO SE JE TRIDESET PARTIJSKIH FUNKCIONARJEV IZ VSEH OKROŽIJ IN MED NJIMI: TONE TOMSIČ, ALEŠ BEBLER, VIDA TOMŠIČ, FRANC LESKOSK, BORIS KIDRIČ, EDVARD KARDELJ, MIHA MARINKO, BORIS KRAIGHIER, SLAVKO SLANDER, BORIS ZIHERL TER MILOŠ ZIDANSEK. KONFERENCA JE S KRATKIMI PRESLEDKI ZA SKROMNO JUŽINO IN VEČERJO TRAJALA OD ŠESTIH ZJUTRAJ DO SEDMIM ZVEČER. »ŠE DANES SE ŽIVO SPOMINJAM NJIHOVH OBRAZOV, ČEPRAV MNOGI IZMED NJIH NISO VEČ MED ŽIVIMI.« JE V SVOJIH SPOMINIH ZAPISALA MARIJA IVANČIČ, V KATERE HIŠI SO BILI SPREJETI PO-MEMBNI SKLEPI ZA NADALJNJE DELO PARTIJSKIH ORGANIZACIJ Z NAMENOM, DA PRIPRAVIJO VSTAJO IN OBOROŽEN BOJ PROTI OKUPATORJU.

Stara Sušica med NOB

Dne 23. aprila sem prisostvovala komemoraciji, ki je bila na Stari Sušici pri spomeniku — živi skali, v katero je vklesana plošča z imeni padlih borcev Istrskega odreda. Iz pestrega programa in govora tovariša Stanka Slapnika sem zvedela, kako velik je bil prispevek te vasi- ce med narodnoosvobodilnim bojem. Iz njegovih misli povzemam:

Stara Sušica je bila ena izmed tistih slovenskih vasic, ki so v času narodnoosvobodilnega boja zavzele prva mesta v borbi proti okupatorju. Nekateri vasi- čani so bili že od leta 1926 člani napredne organizacije TIGR in so že takrat širili domoljubne ideje. To je pripomoglo, da so imeli prvi organizatorji NOB v tem kraju lažje delo. Tako so se prvi aktivisti pojavili že leta 1941, proti koncu istega leta pa tudi prvi partizani. Narodnoosvobodilno gibanje se je hitro širilo. Delo na vasi so v prvih letih vodili vojaški zaupniki. Pozneje so ustanovili naslednje organizacije: spomladi 1942 organizacijo KP za Stara in Novo Sušico, marca 1943 terenski odbor OF, septembra 1943 APZ, decembra istega leta mladinsko organizacijo in januarja 1944 SKOJ. Skozi vas je držala partizanska pot, po kateri so prihajale razne partizanske enote, delegacije, kurirji, visoki predstavniki NOV in drugi.

Dne 4. aprila 1942 so pri Ambroževu v Stari Sušici partizani v teh krajih prvič samostojno napadli italijansko patroljo. Pozimi 1941—1942 se je tod zadrževala prva primorska partizanska četa in 1943—1944 četa varnostno-obveščevalne službe. Blizu vasi je četa 1943 zgradila štiri bunkerje za aktiviste, kurirje in partizansko literaturo. Dne 10. marca 1944 je bil v vasi ustanovljen bataljon

varnostne obveščevalne službe. Ob tej priložnosti so pripravili partizanski miting, na katerega je prišlo mnogo ljudi tudi iz okoliških vasi.

V Stara Sušico so prihajale tudi druge partizanske enote. Zanje in za aktiviste je v vasi delovala etapna kuhinja, tu je bilo zbirališče hrane. Del hrane je bil namenjen za vzdrževanje kuhinje, preostalo pa so pošiljali proti Palčju in Bači za enote narodnoosvobodilne vojske. Šestnajst vasičanov je bilo v partizanih, triindvajset v internaciji. Eden je bil obsojen na trideset let ječe, drugi v nanem rimskem procesu na smrt. Življenje je izgubilo štirinajst ljudi. V vasi še vedno živi Ambrožičeva mama in oče, ki sta izgubila tri sinove. Iz Stare Sušice je bil tudi narodni heroj Ivan Zafred-Kiki, ki je padel leta 1942 v Srbiji.

Eden izmed najbolj žalostnih dni NOB v tem kraju je prav gotovo 12. marec 1944:

Borci Istrskega odreda so takrat izvajali mobilizacijo po vaseh v okolici Dolan. Z novaki so prišli na Stara Sušico. Popoldne so jih nenadoma napadli Nemci. Neopazno so se priplazili ob robu za Gradišcem, obkolili vas in napadli. Partizani so se skušali prebiti iz Stare Sušice, ker pa so imeli Nemci zasedene vse izhode, je pri tem padlo osemnajst borcev. Med padlimi je bilo šestnajst borcev prvega bataljona Istrskega odreda, načelnik bataljona varnostno-obveščevalne službe in polkovnik, ki je bil namenjen v štab IX. korpusa. »Izguba toliko življenj je boleče odjeknila med našimi ljudmi, toda ni jih omajala, ampak še bolj utrdila njihovo zavest in borbenega duha,« je sklenil Stane Slapnik.

ILONKA ČELHAR

„To je moja domovina!“

Deset let sem že preživela v prijazni hribovski vasi, do katere drži bela cesta. To je vas Gradišče, ki je del Primorskovega. Steje dvajset hiš in ima električno razsvetlavo. Delo na kmetih ni lahko, še posebno v hribovskih krajih ne, kjer zemlje ni mogoče povsod strojno obdelovati. Zato tod tudi mladi trdo delajo. Medtem ko mestni otroci še sladko spijo, so kmečki že pokonci. Ob petih ali pa že prej vstanejo in gredo napajat ter krmijo živino. Poleg tega, da delajo na polju, morajo paziti tudi na mlajše bratce in sestre. Za učenje jim ostane le malo časa. Do šole imajo nekateri več ur hoda in so utrujeni še preden pridejo k pouku. Življenje jim ni lahko, pa vendar so veseli, prijazni in dobrega srca.

Ne vem, kod me bo še vodila pot; prepričana pa sem, da bodo spomini na te dni najlepši spomini mojega življenja.

CILKA PAVLIN

Nagrajeni prispevek

Tovarišu Koželju v spomin

V šoli so nam povedali, da je umrl Mirko Koželj, pedagoški svetovalec v pokoju. Ker je pred vojno služboval tudi v Bistrici ob Sotli, smo na šoli razobesili žalno zastavo. Ko sem to žalostno vest sporočila doma, mi je očka povedal, da je pokojni poučeval v našem kraju četrti razred, njegova žena pa drugega, in nadaljeval:

»Dobro se ga še spominjam... Učili smo se srbohrvaščine in brali iz čitanke. Nenadoma zaslišim: 'Rudi Kunst, nadaljujte!' Bil sem nepazljiv in nisem vedel, kje so končali. Zardel sem kot kuhan rak, tovariš Mirko pa je vzkliknil: 'Ti, Kunstovič, nepazljivivovič, bedakovič!' Ko je to rekel, so se vsi otroci nasmejali. Učitelj Mirko Koželj je bil strog

in pravičen pedagog ter velik šaljivec — zato smo ga vsi imeli zelo radi.«

Nemci so začeli že jeseni 1941 izseljevati naše ljudi, jih zapirati in pošiljati v koncentracijska taborišča. Šele po štirih letih so se vrnil domov. Takrat so zvedeli, da so Nemci tudi Mirka Koželja poslali v taborišče, ker je pomagal partizanom. Po vojni se je z razrahljanim zdravjem vrnil k družini, v Bistrico ob Sotli pa ni več prišel poučevati. Nekaj let pozneje je še prišel v šolo, a ne kot učitelj, ampak kot pedagoški svetovalec.

Očka, mamica in še mnogi drugi njegovi učenci se pokojnega Mirka Koželja spominjajo s hvalnostjo.

JANA KUNST

Mojca in Franček

Narisal: Evgen Sajovic

Gospodar Krpač se je spet zagledal skozi okno v mrzlo zimsko noč. Pozornost so mi vzbudile njegove svetle oči in gube na čelu, ki so pričale, da je v življenju že marsikaj doživel.

»No, Ivan, ko že govorimo o Mojci in otrocih med vojno, vama bom še nekaj povedal,« je začel. »Med to vojno smo se res bojevali vsi... Kot ste že slišali, je Mojca dobro opravila svojo prvo nalogo. Prav zato se je komandir kurirjev Tinče domislil, da bi Mojca in leto dni starejši sosedov Franček lahko prenašala tudi pošto od nas do javke Strmec. Ta zveza je namreč zelo slabo delovala, ker so Nemci stalno postavljali zasede. Na tej poti je padlo že več kurirjev! Sprva nisem hotel privoliti v to, potem pa so me le pregovorili.« Krpač je pogledal očeta: »Saj veš, Ivan, nisem hotel kar tako otroka izpostavljati nevarnosti...« Nato si je natočil kozarec mošta in nadaljeval:

»Javka Strmec je bila pravzaprav kočja stare Mete, ki je bila z vsem srcem na naši strani. Nemci so bili prepričani, da jim ne more biti nevarna, in prav zato so tam kurirja oddajali pošto. Meta je bila stara in betežna, otrok ni imela, mož pa ji je padel v prvi svetovni vojni. Ker kravice ni mogla rediti, smo ji že prej nosili mleko. Zato je Tinče predlagal, naj bi skupaj z mlekom

nosili tudi pošto. Partizani so priskrbeli kanglico z dvojnimi dnem, in tako sta Mojca in Franček postala kurirja. Vsak dan sta prenašala pošto. Nemci so ju sicer večkrat ustavili, a so se ju sčasoma tako navadili, da jim nista bila več sumljiva. Vse bi bilo v redu, če bi Nemci ne bili odkrili, da se v naši hiši dogaja nekaj sumljivega. Prav tisti dan sta Mojca in Franček spet nesla pošto v dolino... Pri Meti sta naletela na sovražnike. Seveda sta se jih prestrašila, a se nista izdala. Izročila sta mleko, pošta pa je ostala v kanglici. Nemci so se ji jima dobrihali. To je bila prevara! Kljub temu sta Mojca in Franček opazila, da se stara Meta nekako čudno obnaša in da jima hoče nekaj povedati. In res! Brž, ko se je ukazala priložnost, jima je šepnila, naj pohitita domov in o srečanju povesta očetu. Seveda sem takoj pospravil vse sumljive stvari, in ko so Nemci prilomastili, niso ničesar odkrili. Dolgi nosov so se morali vrniti,« se je Krpač zasmel.

»Kako pa je bilo potem?« sem ga vprašal.

»Veš, potem Mojca in Franček nista več prenašala pošte, je bilo prenevarno. Sicer pa sta že dovolj storila, saj sta bila rešila življenje meni in vsej družini.«

Mojca za pečko se je nasmejala...

IVO KRŽIŠNIK

KRAMLJANJE

Draga tovarišica Milena!

Najtopleje se vam zahvaljujem za trud, ki ste ga imeli z menoj. Nepopisno sem bila vesela vaše nagrade, saj niti v sanjah nisem pričakovala takega uspeha. Imela sem le željo, da objavite moj skromni prispevek in da se s tem vsaj malo oddolžim svojemu očku. Iskrena hvala tudi za knjižno nagrado, ki mi bo vedno drag spomin. Veste, delavka sem in nimam velike izobrazbe, zato mi je to priznanje še bolj drago.

Vas lepo pozdravlja!

OLGA ŽEBOVEC,
Vir, Šaranovičeva 41
p. Dol pri Domžalah

Draga Olga!

Trud, ki sem ga imela — če to sploh lahko tako imenujemo — si mi z zapisanimi besedami stoterokrat poplačala. Pisemce pa objavljam z željo, da bi ga mnogi prebrali...

Lepo pozdravljena!

MILENA

Draga tovarišica urednica!

Člani literarnega krožka iz Šmartnega pri Litiji se vam prvič oglašamo, čeprav že peto leto sodelujemo v mladinskih prilogah drugih časopisov. Danes vam pošiljam prispevek »To je moja domovina«, s katerim je naša članica sodelovala na turgadnem tekmovanju občinske zveze prijateljev mladine Litija in za katerega je prejela tudi knjižno nagrado. Veste, učenci naše šole smo letos še posebno lepo in pristrčno sprejeli »Kurirškovo pošto«. O spominih na vojne dni je govoril nekdanji partizanski kurir Jože Sirk iz Kostrevnice. Upam, da našega pisma ne boste vrgli v koš. Sporočite nam tudi, če objavljate samo sestavke iz narodnoosvobodilnega boja. Za odgovor se vam že vnaprej najlepše zahvaljujem.

Prejmite iskren pozdrav!

ČLANI LITERARNEGA
KROŽKA, Osnovna šola,
p. Šmartno pri Litiji

Dragi!

Lepo in prav je, da ste se spomnili na nas. Želim le, da bi konec šolskega leta ne prekinil našega komaj začetega sodelovanja... Ne bi bilo napak, če bi se tu in tam sestali tudi med počitnicami, se dogovorili in seveda pisali. Združili boste koristno s prijetnim in izpolnili dolge poletne dneve. Ne pozabite pa skrbno prebirati mladinske strani »TV 15«, kjer boste našli odgovor tudi na vprašanje, o čem in kako pisati.

Lepo pozdravljeni!

MILENA

NE POZABITE, DA JE
RUBRIKA
»KRAMLJANJE«
VASA TRIBUNA, ZATO
PISITE!

Okrogle in oglate

ČKALJA RESUJE MOSKO ČAST... Miodrag Petrović Čkalja, ki se pripravlja na vlogo v komediji »Vsi moški so enaki«, je izjavil: »Jaz edini se trkam na prvi in dokazujem, da nismo vsi enaki! Zaradi žene se celó obesim, kar ne pride danes nikomur več niti na pamet. Vidite, takšen moški sem jaz.«

POKLON igralcem... Igralec Raša Plavčič je dejal: »Jaz pravzaprav ne ljubim svojega poklica. Mislim namreč, da sem pametnejši, kot je za igralca potrebno.«

IGRALEC ZIGON — MARKIRA OBEJMANJE... Dara Calenić, igralka Jugoslovanskega dramskega gledališča v Beogradu ne govori z igralcem istega gledališča Stevom Zigonom, še več, ona ga ne mara — je rekla — niti na odru: »Novi član našega gledališča Adem Čejvan je izreden soigralec. V ljubezenskih prizorih iskreno objema... Stevo Zigon v prav takih prizorih stoji na razdalji enega koraka... Kdo ve, morebiti je Zigon sramežljiv, nemara pa bi kateri drugi soigralki stopil bliže...«

POPLAVA DOJENČKOV... Dopisnik časnika »Weser-Kurier« O. Röder je napisal o svojih vtisih z Jave: »Na Javi se rodi več otrok, kot rodi zemlja ríza — pa čeprav žanjejo riž dvakrat na leto.«

KRATEK, TODA ISKREN ODGOVOR... Neki ameriški vojak, ki služi v Vietnamu, je na vprašanje v vprašalni polji, kaj bo delal, ko bo slekel vojaško suknjo in se vrnil v ZDA, odgovoril: »Skakal bom od veselja.«

HUDOBIJA... Ko je Voltairova SEMIRAMIS propadla, ga je malce hudobni Piron (1698—1776) takole pičil: »Kaj, zdaj bi vam bilo ljubše, ko bi bil to delo napisal jaz?«

NEKI CASNIK JE NAPADEL ANGLESKEGA LORDA BALFOURA. Neki znanec se je zanimal, kaj namerava ukreniti zoper časnik. — Balfour mu je odgovoril z naslednjo zgodbo: »Na Kitajskem je neki častnik oblatil nekega politika. Napadeni je imel izredno modrega prijatelja in ga vprašal, kaj naj ukrene: ali naj častnik toži ali naj se kako drugače maščuje. Prijatelj mu je dejal: »Polovica ljudi, ki so kupili častnik, članka sploh ni opazilo. Polovica tistih, ki so ga opazili, ga ni prebrala. Polovica tistih, ki so ga prebrali, članka ni razumelo. Večina tistih, ki so članek razumeli, pa so nepomembni ljudje. To reči...«

BAHAC SE — PO SMRTI... Na pravoslavnem pokopališču v Benkovcu stoji nagrobnik, ki ga je za starš, zase in za potomce izklesal Jovan Dobro iz vasi Perušica. Poleg makete benkoveške cerkve je stari Jovan vklesal v nagrobnik tudi oznako, kakšne poklice je opravljal: živalski pastir, poljedelec, zidar, ml. zar. čevljar, trgovec, pomožni bolničar, odbornik, porotnik na sodišču in gostilničar...

VOZNIK, KI JE ZE PRI IZPITU POKAZAL, KAJ ZNA... V zadnjem času skušajo številni vozniki in tisti, ki upajo, da bodo to postali, čimprej napraviti vozniški izpit, ker se pripravljajo novi, bržkone strožji izpitni predpisi. Tako se zgodi marsikaj, kar kaže zapisati. Nišljia Petar Ignjatović je npr. pred kratkim srečal na cesti nekega svojega znanca, vsega obvezanega, in ga začudeno vprašal: »Kaj se ti je pripetilo?« »Nič, nič, le vozniški izpit sem delal.« »Pa si ga napravil?« »Ne vem še. Zvedel bom, ko bodo člani komisije zapustili bolnišnico...« Velik optimist...

NASVET SNAHAM. Na ženski strani nekega zahodnonemškega dnevnika je bil nedavno objavljen takle nasvet snaham: »Če je vaša tašča s podeželja, vi pa iz vlemesta, ter se bojite, da se v pogovorih z njo ne boste ujemali, se držite tegale načela: Pomenujte se o tistem, o čemer bosta obe z enakim zanimanjem razpravljali neskončno dolgo — o svojem soprogu oziroma njenem sinu!«

USTREZNI PRIPIS... Strastni ribič Robert Reiss iz Zahodne Nemčije je nagačil nekaj velikih rib, ki jih je bil sam ulovil. Pred nagačene ribe je pritril ploščice z napisi: »Som, ki ga je ulovil v Donavi Robert Reiss«, »Ščuka, ki jo je ulovil v Renu Robert Reiss« itd. Njegova žena pa je pritrila k portretu svojega moža, ki je stal na njegovi delovni mizi, ploščico z napisom: Robert Reiss, ki ga je v Münchnu ulovila Alissa Reiss.

Zgodovina vohunstva

Nekoč malo, danes veliko

(XXVI)

Od časov predsednika Georgea Washingtona pa do začetka druge svetovne vojne ZDA pravzaprav niso imele svoje obveščevalne službe. Toda v dvajsetih letih so ustvarile vohunski in obveščevalski aparat, ki je zamrežil ves svet.

Najbolj znana obveščevalna organizacija je CIA, katere naloga je vohuniti v tujini in ki je podrejena neposredno predsedniku ZDA. Vendar poleg CIA deluje cela vrsta drugih obveščevalnih organizacij: FBI, ki odgovarja za kontrašpijonažo na nacionalnem ozemlju, obveščevalne službe pri kopenski vojski, mornarici in letalstvu, pri ministrstvu za obrambo, pri odboru šefov vrhovnih štabov, pri ministrstvu za zunanje zadeve, pri komisiji za atomsko energijo itd. Ne zadnja in ne najmanj pomembna je agencija za nacionalno varnost NSA, katere sedež je v popolnoma novem mestu Fort Meade v zvezni državi Maryland. Dostop v Fort Meade imajo samo izbranci z dovolilnicami. Uradno govorijo, da ni NSA nič drugega kot navaden urad za šifre in dešifriranje, gotovo pa je še kaj več, saj je njen proračun dvakrat tolikšen kot proračun slovite CIA. Šele tedaj, ko sta 24. junija 1960 zbežala na Vzhod dva uslužbenca NSA — matematika Veron Mitchell in William Martin — se je pokazalo,

kako obsežna je dejavnost te organizacije. NSA je elektronski sistem ameriških transmisij in telekomunikacij, center za opazovanje in prisluškovanje sovjetskih vsemirskih, podmorskih in jedrskih dejavnosti, infrastruktura celotnega varnostnega sistema ZDA. NSA je organizacija, ki prisluškuje vsemu svetu.

Skladno delo vseh mogočih vohunskih služb zagotavljajo sestanki njihovih predstavnikov, ki so vsak teden v odboru za obveščevalne službe, katerega predsednik je šef CIA.

Američani niti sami ne vedo, koliko jih stane ta mogočni vohunski aparat. Resni »New York Times« meni, da je CIA v letu 1961 porabila milijardo dolarjev, leta 1966 pa »komaja« pol milijarde. Uradni proračun izmed desetih obveščevalnih služb v letu 1966 naj bi znašal 3 milijarde dolarjev. Vendar so te številke varljive. Znano je, da je vojska vzela v svoje okrilje CIA v Indokini itd.

Šef CIA je človek, ki vodi ameriško tajno vojno. Kraljuje v Langleyu v Virginiji, od koder je do Washingtona le četrte ure vožnje z avtomobilom. Ima veliko pomočnikov in sodelavcev ter naj sodobnejše naprave, med njimi so mu na razpolago vsi umetni sateliti, ki krožijo okoli Zemlje.

Po tistem, ko so v ZSSR sestrelili ameriško vohunsko letalo »U-2«, so Američani opustili takšno prakso in začeli uporabljati vohunske satelite. Sprva je bila naloga satelitov, da izdelajo natančne zemljevide področij z vojaškimi objekti, ki bi jih bilo treba uničiti, če bi prišlo do vojne. Satelite so nenehno izpopolnjevali in danes so opremljeni z detektorji, ki morajo zaznati svetlobo prižgane cigarete na razdalji 15 km...

Toda poleg poslova »na velikem« se CIA ukvarja tudi s posli »na malom«. Gre za prisluškovanje zasebnih telefonskih pogovorov, za tako uspešne akcije, kot je bila berlinska v letu 1955, ko je CIA po tunelu priključila prisluškovalne naprave na vzhodnoberlinsko telefonsko centralo itd. Na voljo imajo vse mogoče naprave: prek okenskih šip snemajo pogovore v sobah.

CIA priznava, da ima na plačnem seznamu kakšnih 20.000 ljudi z višjo in srednjo izobrazbo, ki so razdeljeni na »belce« in »črne«. »Črni« morejo in morajo skrivati svojo pripadnost tajni službi, »belci« pa tega ne počno, saj se vsak dan pojavijo v Langleyu in javnih podružnicah CIA. »Črni« zbirajo informacije v tujini kot trgovci, turisti in novinarji, pokriva pa jih diplomatska služ-

ba. »Belci« so pravzaprav elita tehnikov, kemikov, metalurgov, mehanikov, matematikov, biologov, elektricarjev, elektronikov, fotografov, fizikov itd., pozabiti pa ne gre tudi gozdarjev, dietetikov in fakirjev... Na razpolago imajo najsodobnejše opremljene laboratorije. Pri CIA se zbirajo najboljše jezikoslovci na svetu. Zbirajo vse mogoče informacije, ki jih prevajajo stroji (30.000 ruskih besed na uro prevedejo v angleščino). Centralna kartoteka CIA je tisočkrat težja od vseh arhivov francoskega *Deuxième bureau* v letu 1939.

Medicinski del CIA med drugim izredno natančno napoveduje datum smrti pomembnih tujih oseb, ki so zanimive za ZDA. Tako na primer so strokovnjaki CIA dobili v roke urin neke visoke osebnosti, ki se je mudila na dunajski kliniki...

Posebni ljudje spremljajo tako imenovano sentimentalno življenje za Ameriko zanimivih tujcev. Najtežji sentimentalni dosje je imel nekdanji indonezijski predsednik Sukarno, tako da je dobil stalnega biografa.

CIA ima svoje publiciste, propagandiste in njihove predstavnike v vseh prestolnicah na svetu.

Sociologi, zgodovinarji, geografi, politični strokovnjaki in politični emigranti razlagajo velike količine podatkov o posamezni državi in sposobnosti napovedati: »To in to bo v takšnih in takšnih okoliščinah storila ta in ta država.«

Potemtakem se šef CIA ne bi smel zmotiti, kadar poroča predsedniku ZDA v navzočnosti podpredsednika, obrambnega in zunanjega ministra. Toda šefi so se motili.

CIA je nadaljevala Rooseveltovo delo in skušala sejati razdor med kolonizatorji in podjarmljene. Pri tem je ravnala tako nerodno, da se je breme neokolonializma počasi prevrnilo na ZDA. Drugo dejstvo je, da so ZDA v sudeški krizi leta 1956 smrtno zadele francoske in angleške interese v severni Afriki. Šef Allen Dulles je v zadnjem trenutku opozoril predsednika Eisenhowerja, da bi akcija »reševanje Naserja« izkopal nepremostljiv prepad med Francijo in ZDA. Nekateri Francozi so tedaj menili, da so Amerikanci nezanesljivi zavezniki in da se potemtakem ne gre zanesti tudi na NATO. Allen Dulles je to zaskrblil, vendar pa nesreče ni mogel preprečiti.

Tistega leta je CIA potisnila Madžare v upor, potem pa križem rok obenem z vso Ameriko gledala, kako je bil upor zadušeno.

CIA ni niti od daleč zavohala komunističnih tendenc pri Fidelu Castru, marveč ga je imela za tipičnega predstavnika latinskoameriškega pučističnega oficirja. Zato so v CIA zazijali od začudenja, ko je Kuba pod Castrovim vodstvom prestopila v sovjetski tabor (dasiravno so Castrovo akcijo sprva podpirali Američani). Užaljenost v CIA je dolgo trajala in bi skoraj pognala svet v vojno nekaj let pozneje, ko je CIA pregovorila predsednika Kennedyja, naj ostro ukrepa zaradi sovjetskih raketnih oporišč na Kubi.

(Konec prihodnjič)

Bo Japonska pozabila na Hirošimo?

Potem ko je Japonska doživela Hirošimo, se je zdela, da je za zmeraj konec njene vojaške tradicije. Tako je v japonski ustavi iz leta 1946 rečeno, da se Japonska »za zmeraj odpoveduje vojni«, da ne bo nikoli več imela oboroženih sil ne na zemlji ne na morju ne v zraku ter da ne sme biti nobena vojaška oseba v vladi.

Od takrat je minilo že 24 let in marsikaj se je na svetu spremenilo...

Po 24 letih ugotavlja svetovna javnost, da je nov pojav v svetovni politiki ne samo kitajski satelit, temveč tudi ponovno oboroževanje Japonske.

Obnovljeno japonsko vojsko je bilo prvokrat videti na veliki paradi leta 1958 v Tokiu. Dan po prej se je cesar Hirohito sestal z načelniki glavnega štaba. To je bilo prvo cesarjevo srečanje s predstavniki vojske po jeseni leta 1945, ko je bil ukazal generalom in admiralom, da prenehajo s samomorilskim odporom in se vdajo »belim hudičem«, ki so napadli deželo z atomskimi bombami.

Za zdaj štejejo japonske oborožene sile le 268.000 mož, vendar so po učinkovitosti bajé na osmem mestu na svetu. So namreč najsodobnejše oborožene in opremljene, razen tega pa je treba upoštevati, da ima Japonska stare vojaške oziroma militaristične tradicije.

Od navedenih 268.000 vojakov jih služi 181.000 v kopenskih enotah, 45.000 v mornarici in 42.000 v letalstvu. Orožje je najnovejše: 1000 tankov s topovi ameriške proizvodnje kalibra 75, dalje 240 bojnih ladij — 90 izmed njih jih ima rakete — 600 najmodernejših lovskih letal, pričakujejo pa še 400 letal in 11 torpedovk iz ZDA. Japonci grade po licenci rakete »nike hercules«, ki lahko nosijo jedrske glave.

Japonska je po ocenah strokovnjakov druga azijska sila, prva za Kitajsko. Njeni izdatki za oboroževanje se bodo do leta 1972 podvojili.

Se pred tremi leti je bilo 70 odstotkov Japoncev proti oboroževanju, zdaj jih je baje samo še 40 odstotkov. Sorememba se uje ma z željo velike večine prebivalcev japonskih otokov, da brani-

jo državo z lastnimi oboroženimi silami. Američani se s tem strinjajo in nameravajo do l. 1970 veliko svojih enot odpeljati ter zadržati le osem od sedanjih sto baz.

Temelji moderne japonske strategije so velika gospodarska moč, visoko razvita elektronska industrija in gradnja največjih ladij. »Mi lahko že zdaj izdelamo atom-

ske bomo.« je izjavil neki tokijski učenjak, Premier Sogō pa je dejal: »Menim, da v nuklearni dobi oborožitev ne more biti popolna brez atoma.«

Japonska ima 25 jedrskih reaktorjev, gradi pa jih še 20. Prav tako gradi svojo prvo trgovsko ladjo na tomski pogon.

Bo Japonska res pozabila na Hirošimo?

Srečanje v „Franji“

Ze dolgo ni bilo v soteski Pasice pri Cerknem toliko obiskovalcev kot jih je bilo v nedeljo, dne 24. maja letos. Tu so se zbrali nekdanji ranjenci in osebje bolnic »Franja« in »Pavla« ter številni okoliški prebivalci. Skupaj so proslavili 25. letnico osvoboditve in odhod obeh partizanskih bolnic iz ilegale v svobodo.

Na proslavi je nastopil pevski zbor »Peter Jereb« iz Cerkna in šolski pevski zbor.

Obe nekdanji partizanski zdravnici — Franja in Pavla sta prisotne pristrčno pozdravili ter na kratko orisali delovanje obeh partizanskih bolnic, skozi katere je šlo na stotine ranjencev in bolnikov. V imenu ranjencev je goste pozdravil Janjo Rudolf, predsednik ZZB NOV Slovenije.

Vsi udeleženci tega srečanja so se razšli z željo, da bi se še velikokrat srečali v tem kraju.

JANEZ JERAM

Dr. Franja, nekdanja partizanska zdravnica, govori udeležencem proslave

23

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga zavod Sorec Ljubljana, Beethovnova 10 kot glasilo ZZB NOV Slovenije in ZRVS Slovenije — Risk in klisej CGF »Delo« Ljubljana Pomislova 1 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 22 tinarjev — Posamezna številka stane 50 par — Za uzenostv stane 50 tinarjev — Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15« Ljubljana Beethovnova ulica 10, poštni predal 598/XI, ali na tekoči račun štev. 501-8-29 pri SDK Ljubljana — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, ajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo